

A9-0284/2022

30.11.2022

PRANEŠIMAS

Siekiant lygių teisių neįgaliesiems
(2022/2026(INI))

Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas

Pranešėja: Anne-Sophie Pelletier

Susijusių komitetų nuomonės referentai pagal Darbo tvarkos taisyklių
57 straipsnį:
Jordi Cañas, Užimtumo ir socialinių reikalų komitetas
Ulrike Müller, Peticijų komitetas

TURINYS

	Psl.
PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS	3
AIŠKINAMOJI DALIS	32
UŽIMTUMO IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETO NUOMONĖ	36
PETICIJŲ KOMITETO NUOMONĖ	54
KULTŪROS IR ŠVIETIMO KOMITETO LAIŠKAS	65
INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ ATSAKINGAME KOMITETE	68
GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS ATSAKINGAME KOMITETE	69

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

Siekiant lygių teisių neįgaliesiems (2022/2026(INI))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnį ir 3 straipsnio 3 dalį, taip pat į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 2, 9, 10, 19, 48 straipsnius, 67 straipsnio 4 dalį, 153, 165, 168, 174 straipsnius ir 216 straipsnio 2 dalį,
- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją, ypač į jos 3, 6, 14, 15, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 34, 35, 40, 41 ir 47 straipsnius,
- atsižvelgdamas į Europos socialinių teisių ramstį, ypač į jo 1 principą „Švietimas, mokymas ir mokymasis visą gyvenimą“, 2 principą „Lyčių lygybė“, 3 principą „Lygios galimybės“, 4 principą „Aktyvus užimtumo rėmimas“, 5 principą „Saugus ir lankstus užimtumas“, 6 principą „Darbo užmokestis“, 10 principą „Sveika, saugi ir gerai pritaikyta darbo aplinka ir duomenų apsauga“, 11 principą „Vaikų priežiūra ir parama vaikams“, 14 principą „Minimalios pajamos“ ir 17 principą „Neįgaliųjų įtrauktis“,
- atsižvelgdamas į JT neįgaliųjų teisių konvenciją (NTK) ir jos įsigaliojimą 2011 m. sausio 21 d. vadovaujantis 2009 m. lapkričio 26 d. Tarybos sprendimu 2010/48/EB dėl Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos sudarymo Europos bendrijos vardu¹,
- atsižvelgdamas į bendrąsias pastabas dėl NTK, kaip autoritetingas jos įgyvendinimo gaires, visų pirma į 2014 m. gegužės 22 d. bendrąją pastabą Nr. 2 dėl prieinamumo, 2016 m. lapkričio 25 d. bendrąją pastabą Nr. 3 dėl moterų ir mergaičių su negalia, 2016 m. lapkričio 25 d. bendrąją pastabą Nr. 4 dėl teisės į įtraukų švietimą, 2017 m. spalio 27 d. bendrąją pastabą Nr. 5 dėl gyvenimo savarankiškai ir buvimo bendruomenės dalimi, 2018 m. balandžio 26 d. bendrąją pastabą Nr. 6 dėl lygybės ir nediskriminavimo bei 2018 m. lapkričio 9 d. bendrąją pastabą Nr. 7 dėl neįgaliųjų, įskaitant neįgalius vaikus, dalyvavimo konvencijos įgyvendinimo ir stebėsenos veikloje, talkinant jiems atstovaujančioms organizacijoms,
- atsižvelgdamas į Tarybos, valstybių narių ir Komisijos elgesio kodeksą, kuriuo nustatoma Europos Sąjungos vykdomo Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimo ir atstovavimo jai vidaus tvarka²,
- atsižvelgdamas į JT neįgaliųjų teisių komiteto (NT komitetas) 2015 m. spalio 2 d. baigiamąsias pastabas dėl ES pirminės ataskaitos ir į klausimų sąrašą, kurį JT NT komitetas 2022 m. balandžio 20 d. pateikė prieš Europos Sąjungos antrosios ir trečiosios periodinių ataskaitų pateikimą,
- atsižvelgdamas į Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją,

¹ OL L 23, 2010 1 27, p. 35.

² OL C 340, 2010 12 15, p. 11.

- atsižvelgdamas į Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją (Europos žmogaus teisių konvencija),
- atsižvelgdamas į JT konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims,
- atsižvelgdamas į JT vaiko teisių konvenciją,
- atsižvelgdamas į JT darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. ir jos darnaus vystymosi tikslus (DVT), visų pirma į tai, kad negalia tiesiogiai minima 1 ir 2 tiksluose dėl skurdo ir bado panaikinimo, 3 tikslu dėl sveikatos, 4 tikslu dėl švietimo, 8 tikslu dėl ekonomikos augimo ir užimtumo, 10 tikslu dėl nelygybės mažinimo, 11 tikslu dėl žmonių gyvenamų vietų prieinamumo bei 17 tikslu dėl duomenų rinkimo,
- atsižvelgdamas į JT lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo padalinio ataskaitas dėl neįgalių moterų ir mergaičių, ypač į jo 2021 m. liepos 1 d. ataskaitą „COVID-19, lyties ir negalios kontrolinis sąrašas: smurto dėl lyties prieš neįgalias moteris, mergaites ir tradicinių lyčių normų neatitinkančius asmenis per COVID-19 pandemiją prevencija ir kova su juo“³,
- atsižvelgdamas į Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvencija),
- atsižvelgdamas į Europos ombudsmeno strateginį tyrimą dėl to, kaip Komisija užtikrina, kad neįgalieji galėtų naudotis jos interneto svetainėmis,
- atsižvelgdamas į Tarybos priemonę, kuria nustatoma peržiūrėta ES lygmens sistema, reikalaujama pagal NTK 33 straipsnio 2 dalį,
- atsižvelgdamas į 2019 m. kovo 20 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pranešimą „Tikrosios neįgaliųjų teisės balsuoti Europos Parlamento rinkimuose“⁴,
- atsižvelgdamas į Europos ombudsmeno strateginį tyrimą dėl to, kaip Komisija stebi ES lėšų panaudojimą neįgaliųjų ir vyresnio amžiaus asmenų teisei į savarankišką gyvenimą remti,
- atsižvelgdamas į ES pagrindinių teisių agentūros 2021 ir 2022 m. pagrindinių teisių ataskaitą,
- atsižvelgdamas į 2019 m. gruodžio 11 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę „2020–2030 m. ES darbotvarkės dėl neįgaliųjų teisių kūrimas“⁵,
- atsižvelgdamas į Europos lyčių lygybės instituto 2021 m. lyčių lygybės indeksą,
- atsižvelgdamas į 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB)

³ <https://reliefweb.int/report/world/covid-19-gender-and-disability-checklist-preventing-and-addressing-gender-based>

⁴ <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-02-19-153-lt-n.pdf>

⁵ OL C 97, 2020 3 24, p. 41.

Nr. 1371/2007 dėl geležinkelių keleivių teisių ir pareigų⁶,

- atsižvelgdamas į 2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/818, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. programa „Kūrybiška Europa“ ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1295/2013⁷,
- atsižvelgdamas į 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2012/29/ES, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai ir kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2001/220/TVR⁸,
- atsižvelgdamas į 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/2102 dėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo⁹,
- atsižvelgdamas į 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2018/1808, kuria, atsižvelgiant į kintančias rinkos realijas, iš dalies keičiama Direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo (Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva)¹⁰,
- atsižvelgdamas į 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2018/1972, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas¹¹,
- atsižvelgdamas į 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų¹²,
- atsižvelgdamas į 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/1158 dėl tėvų ir prižiūrinčiųjų asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros¹³,
- atsižvelgdamas į 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvą 2000/78/EB, nustatančią vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus¹⁴,
- atsižvelgdamas į 2019 m. gegužės 8 d. Komisijos rekomendaciją (ES) 2019/786 dėl pastatų renovacijos¹⁵,
- atsižvelgdamas į 2020 m. gruodžio 2 d. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „Teisingumo sistemų skaitmeninimo Europos Sąjungoje priemonių rinkinys“ (SWD(2020) 0540),

⁶ OL L 315, 2007 12 3, p. 14.

⁷ OL L 189, 2021 5 28, p. 34

⁸ OL L 315, 2012 11 14, p. 57.

⁹ OL L 327, 2016 12 2, p. 1.

¹⁰ OL L303, 2018 11 28, p. 69.

¹¹ OL L 321, 2018 12 17, p. 36.

¹² OL L 151, 2019 6 7, p. 70.

¹³ OL L 188, 2019 7 12, p. 79.

¹⁴ OL L 303, 2000 12 2, p. 16.

¹⁵ OL L 127, 2019 5 16, p. 34.

- atsižvelgdamas į 2020 m. spalio 7 d. Komisijos komunikatą „Lygybės Sąjunga. ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginis planas“ (COM(2020) 0620),
- atsižvelgdamas į 2020 m. lapkričio 12 d. Komisijos komunikatą „Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. LGBTIQ asmenų lygybės strategija“ (COM(2020) 0698),
- atsižvelgdamas į 2021 m. kovo 3 d. Komisijos komunikatą „Lygybės sąjunga. 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija“ (COM(2021) 0101), ypač į šešias pavyzdines jo iniciatyvas,
- atsižvelgdamas į 2022 m. gegužės 19 d. Komisijos komunikatą „2022 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė“ (COM(2022) 0234),
- atsižvelgdamas į peržiūrėtą Europos socialinę chartiją, ypač į jos 15 straipsnį „Neįgaliųjų teisė į savarankiškumą, socialinę integraciją ir dalyvavimą visuomenės gyvenime“,
- atsižvelgdamas į Komisijos pasiūlymą dėl Tarybos direktyvos, kuria įgyvendinamas vienodo požiūrio į asmenis, nepaisant jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, principas (COM(2008) 0426), ir į 2009 m. balandžio 2 d. Parlamento poziciją šiuo klausimu¹⁶,
- atsižvelgdamas į 1998 m. birželio 4 d. Tarybos rekomendaciją dėl neįgaliųjų parkavimo kortelės¹⁷,
- atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendaciją (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema¹⁸,
- atsižvelgdamas į 2019 m. gruodžio 5 d. Tarybos išvadas „Įtraukiosios darbo rinkos. Darbo rinkoje pažeidžiamų asmenų užimtumo gerinimas“¹⁹,
- atsižvelgdamas į 2021 m. gruodžio 9 d. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „Žmonėms tarnaujančios ekonomikos kūrimas: socialinės ekonomikos veiksmų planas“ (SWD(2021) 0373),
- atsižvelgdamas į savo 2022 m. birželio 23 d. rezoliuciją dėl įtraukties priemonių įgyvendinimo pagal 2014–2020 m. programą „Erasmus+“²⁰,
- atsižvelgdamas į savo 2022 m. gegužės 3 d. poziciją dėl pasiūlymo dėl Tarybos reglamento dėl Europos Parlamento narių rinkimų remiantis tiesiogine visuotine rinkimų teise, kuriuo panaikinamas Tarybos sprendimas 76/787/EAPB, EEB, Euratomas, ir prie to sprendimo pridėto Akto dėl Europos Parlamento narių rinkimų remiantis tiesiogine visuotine rinkimų teise²¹,

¹⁶ OL C 137 E, 2010 5 27, p. 68.

¹⁷ OL L 167, 1998 6 12, p. 25.

¹⁸ OL L 223, 2021 6 22, p. 14.

¹⁹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14646-2019-INIT/lt/pdf>.

²⁰ Priimti tekstai, P9_TA(2022)0265.

²¹ Priimti tekstai, P9_TA(2022)0129.

- atsižvelgdamas į savo 2022 m. balandžio 7 d. rezoliuciją „Dėl karo Ukrainoje bėgančių vaikų ir jaunuolių apsauga ES“²²,
- atsižvelgdamas į savo 2022 m. gegužės 19 d. rezoliuciją „Rusijos karo Ukrainoje socialinės ir ekonominės pasekmės ES. ES pajėgumo veikti stiprinimas“²³,
- atsižvelgdamas į savo 2021 m. birželio 24 d. rezoliuciją dėl lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių padėties Europos Sąjungoje, kiek tai susiję su moterų sveikata²⁴,
- atsižvelgdamas į savo 2021 m. gruodžio 14 d. rezoliuciją su rekomendacijomis Komisijai „Kova su smurtu dėl lyties: kibernetinis smurtas“²⁵,
- atsižvelgdamas į savo 2021 m. spalio 20 d. rezoliuciją dėl menininkų padėties ir kultūros gaivinimo ES²⁶,
- atsižvelgdamas į savo 2021 m. spalio 7 d. rezoliuciją „Neįgaliųjų apsauga teikiant peticijas: įgyta patirtis“²⁷,
- atsižvelgdamas į savo 2021 m. balandžio 29 d. rezoliuciją dėl Europos vaiko garantijų sistemos²⁸,
- atsižvelgdamas į savo 2021 m. kovo 10 d. rezoliuciją dėl Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, įgyvendinimo atsižvelgiant į Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją²⁹,
- atsižvelgdamas į savo 2020 m. liepos 8 d. rezoliuciją dėl intelekto sutrikimų turinčių asmenų ir jų šeimų teisių COVID-19 krizės metu³⁰,
- atsižvelgdamas į savo 2020 m. balandžio 17 d. rezoliuciją dėl suderintų ES veiksmų kovojant su COVID-19 pandemija ir jos padariniais³¹,
- atsižvelgdamas į savo 2020 m. birželio 18 d. rezoliuciją dėl Europos strategijos dėl negalios po 2020 m.³²,
- atsižvelgdamas į 2017 m. spalio 5 d. savo rezoliuciją dėl kalėjimų sistemos ir sąlygų kalėjimuose³³,
- atsižvelgdamas į savo 2018 m. lapkričio 29 d. rezoliuciją dėl neįgalių moterų padėties³⁴,

²² OL C 434, 2022 11 15, p. 50.

²³ Priimti tekstai, P9_TA(2022)0219.

²⁴ OL C 81, 2022 2 18, p. 43.

²⁵ OL C 251, 2022 6 30, p. 2.

²⁶ OL C 184, 2022 5 5, p. 88.

²⁷ OL C 132, 2022 3 24, p. 129.

²⁸ OL C 506, 2021 12 15, p. 94.

²⁹ OL C 474, 2021 11 24, p. 48.

³⁰ OL C 371, 2021 9 15, p. 6.

³¹ OL C 316, 2021 8 6, p. 2.

³² OL C 362, 2021 9 8, p. 8.

³³ OL C 346, 2018 9 27, p. 94.

³⁴ OL C 363, 2020 10 28, p. 164.

- atsižvelgdamas į tyrimą „Europos struktūriniai ir investicijų fondai bei neįgalieji Europos Sąjungoje“, kurį 2016 m. lapkričio 3 d. paskelbė jo Vidaus politikos generalinis direktoratas³⁵,
- atsižvelgdamas į tyrimą „Įtraukus švietimas neįgaliesiems besimokantiejiems“, kurį 2017 m. rugsėjo 15 d. paskelbė jo Vidaus politikos generalinis direktoratas³⁶,
- atsižvelgdamas į tyrimą „Apsauginis vaidmuo, kurį įgyvendinant JT neįgaliųjų teisių konvenciją atlieka Peticijų komitetas“, kurį 2015 m. spalio 9 d. paskelbė jo Vidaus politikos generalinis direktoratas³⁷, ir 2016 m., 2017 m. bei 2018 m. atnaujintas jo versijas,
- atsižvelgdamas į išsamią analizę „Europos prieinamumo aktas“, kurią 2016 m. rugpjūčio 15 d. paskelbė jo Vidaus politikos generalinis direktoratas³⁸,
- atsižvelgdamas į tyrimą „Transportas ir turizmas neįgaliesiems bei riboto judumo asmenims“, kurį 2018 m. gegužės 8 d. paskelbė jo Vidaus politikos generalinis direktoratas³⁹,
- atsižvelgdamas į tyrimą „Europos strategija dėl negalios po 2020 m.“, kurį 2020 m. liepos 15 d. paskelbė jo Vidaus politikos generalinis direktoratas⁴⁰,
- atsižvelgdamas į tyrimą „Kaip ES įgyvendina 2015 m. NT komiteto baigiamąsias pastabas“, kurį 2021 m. gruodžio 2 d. paskelbė jo Vidaus politikos generalinis direktoratas⁴¹,
- atsižvelgdamas į Europos Parlamento *ad hoc* delegacijos komandiruotę į 2022 m. birželio 14–16 d. Niujorke vykusią 15-ąją NTK šalių konferenciją, kurioje ji dalyvavo Užimtumo ir socialinių reikalų, Piliečių teisių, teisingumo ir vidaus reikalų bei Peticijų komitetų vardu,
- atsižvelgdamas į 2021 m. gegužės 26 d. Europos Audito Rūmų specialiąją ataskaitą Nr. 10/2021 „Lyčių aspekto integravimas į ES biudžetą: laikas pereiti nuo žodžių prie

³⁵ Europos Parlamento Vidaus politikos generalinio direktorato C teminio skyriaus (piliečių teisės ir konstituciniai reikalai) 2016 m. lapkričio 3 d. tyrimas *European structural and investment funds and people with disabilities in the European Union*.

³⁶ Europos Parlamento Vidaus politikos generalinio direktorato C teminio skyriaus (piliečių teisės ir konstituciniai reikalai) 2017 m. rugsėjo 15 d. tyrimas *Inclusive education for learners with disabilities*.

³⁷ Europos Parlamento Vidaus politikos generalinio direktorato C teminio skyriaus (piliečių teisės ir konstituciniai reikalai) 2015 m. spalio 9 d. tyrimas *The protection role of the Committee on Petitions in the context of the implementation of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities*.

³⁸ Europos Parlamento Vidaus politikos generalinio direktorato C teminio skyriaus (piliečių teisės ir konstituciniai reikalai) 2016 m. rugpjūčio 15 d. išsami analizė *The European Accessibility Act*.

³⁹ Europos Parlamento Vidaus politikos generalinio direktorato B teminio skyriaus (struktūrinė ir sanglaudos politika) 2018 m. gegužės 8 d. tyrimas *Transport and tourism for persons with disabilities and persons with reduced mobility*.

⁴⁰ Europos Parlamento Vidaus politikos generalinio direktorato C teminio skyriaus (piliečių teisės ir konstituciniai reikalai) 2020 m. liepos 15 d. tyrimas *The Post-2020 European disability strategy*.

⁴¹ Europos Parlamento Vidaus politikos generalinio direktorato C teminio skyriaus (piliečių teisės ir konstituciniai reikalai) 2021 m. gruodžio 2 d. tyrimas *The implementation of the 2015 Concluding Observations of the CRPD Committee by the EU*.

veiksmų⁴²,

- atsižvelgdamas į strategijos „Europa 2020“ tikslą skurdo klausimu, Porto deklaraciją, 2021 m. kovo 4 d. Komisijos komunikatą „Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas“ (COM(2021) 0102) ir jo 2030 m. tikslą, susijusį su kova su skurdu ir socialine atskirtimi,
- atsižvelgdamas į 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvą 2000/43/EB, įgyvendinančią vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės⁴³,
- atsižvelgdamas į reglamentus, kuriais nustatomos taisyklės dėl ES finansavimo programų pagal daugiamečią finansinę programą, ypač dėl Europos socialinio fondo, Jaunimo užimtumo iniciatyvos, Europos regioninės plėtros fondo, Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai, programos „Erasmus“ ir Teisingos pertvarkos fondo, kuriais visais naudojantis teikiama ES finansinė parama neįgaliųjų padėčiai pagerinti,
- atsižvelgdamas į 2018 m. birželio 22 d. Komisijos rekomendaciją (ES) 2018/95 dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų⁴⁴,
- atsižvelgdamas į 2010 m. lapkričio 15 d. Komisijos komunikatą „2010–2020 m. Europos strategija dėl negalios. Tolesnis siekis kurti Europą be kliūčių“ (COM(2010) 0636),
- atsižvelgdamas į 2017 m. vasario 2 d. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „2010–2020 m. Europos strategijos dėl negalios įgyvendinimo pažangos ataskaita“ (SWD(2017) 0029),
- atsižvelgdamas į 2016–2018 m. Komisijos bandomąjį projektą aštuoniose valstybėse narėse dėl ES neįgaliojo kortelės ir į 2021 m. gegužės mėn. tyrimą, kuriame vertinamas bandomųjų veiksmų, apimančių ES neįgaliojo kortelę ir susijusias lengvatas, įgyvendinimas,
- atsižvelgdamas į 2020 m. lapkričio 20 d. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „2010–2020 m. Europos strategijos dėl negalios vertinimas“ (SWD(2020) 0289),
- atsižvelgdamas į 2021 m. kovo 19 d. Komisijos ataskaitą dėl Tarybos direktyvos 2000/43/EB, įgyvendinančios vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (Rasinės lygybės direktyvos), ir Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvos), taikymo (COM(2021) 0139),
- atsižvelgdamas į Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo (EUROFOUND) 2022 m. gegužės mėn. politikos apžvalgą „Neįgalieji ir COVID-19 pandemija: e. apklausos „Gyvenimas, darbas ir COVID-19“ rezultatai“ (*People with disabilities*

⁴² <https://www.eca.europa.eu/lt/Pages/DocItem.aspx?did=58678>

⁴³ OL L 180, 2000 7 19, p. 22.

⁴⁴ OL L 167, 2018 7 4, p. 28.

and the COVID-19 pandemic: Findings from the Living, working and COVID-19 e-survey),

- atsižvelgdamas į EUROFOUND 2021 m. balandžio 19 d. tyrimo ataskaitą „Negalia ir integracija į darbo rinką: politinės tendencijos ir parama ES valstybėse narėse“ (*Disability and labour market integration: Policy trends and support in EU Member States*),
 - atsižvelgdamas į EUROFOUND 2018 m. lapkričio 30 d. politikos apžvalgą „Neįgaliųjų socialinė ir užimtumo padėtis“ (*Social and employment situation of people with disabilities*),
 - atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendaciją (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema⁴⁵,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnį,
 - atsižvelgdamas į Užimtumo ir socialinių reikalų komiteto bei Peticijų komiteto nuomones,
 - atsižvelgdamas į Kultūros ir švietimo komiteto laišką,
 - atsižvelgdamas į Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto pranešimą (A9-0284/2022),
- A. kadangi, remiantis turimais duomenimis, tam tikro pobūdžio negalią ES turi apie 87 mln. asmenų, įskaitant daugiau nei 24 mln. asmenų, turinčių sunkią negalią;
- B. kadangi, remiantis ES 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija, įstaigose gyvena per milijoną neįgalių vaikų ir jaunesnių negu 65 metų amžiaus suaugusiųjų bei per du milijonus 65 metų amžiaus ir vyresnių neįgaliųjų; kadangi tai, kad daugėja negalią turinčių asmenų ir senėja Europos gyventojai, susiję, taigi į tai turėtų būti atsižvelgiama įgyvendinant įvairių sričių ES politiką;
- C. kadangi, remiantis ES 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija, dirbančių neįgaliųjų dalis sudaro 50,8 proc., o negalios neturinčių žmonių dalis – 75 proc.; kadangi, remiantis ES 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija, 2010–2020 m. Europos strategijos dėl negalios įvertinime „užimtumas vadinamas vienu iš penkių svarbiausių politikos prioritetų, dėl kurių veiksmų turi būti imamasi ateityje“;
- D. kadangi ES gyvenantys neįgalieji toliau susiduria su diskriminacija, pvz., tinkamų sąlygų nesudarymu, priekabiavimu bei daugialypio ir sąveikinio pobūdžio diskriminacija visose savo gyvenimo srityse, įskaitant nepalankias socioekonominės sąlygas, socialinę atskirtį, netinkamą elgesį ir smurtą (taip pat ir dėl lyties), priverstinę sterilizaciją ir nėštumo nutraukimą, nepakankamas galimybes naudotis bendruomeninėmis paslaugomis, prastos kokybės būstą, apgyvendinimą specialiose įstaigose, netinkamą sveikatos priežiūrą bei galimybių prisidėti prie visuomenės

⁴⁵ OL L 223, 2021 6 22, p. 14.

gyvenimo ir aktyviai jame dalyvauti neužtikrinimą⁴⁶;

- E. kadangi 22 iš 27 valstybių narių yra pasirašiusios ir ratifikavusios NTK fakultatyvų protokolą⁴⁷; kadangi Parlamentas ne vienoje rezoliucijoje yra stebėjęs, ar visapusiškai įgyvendinama NTK, rėmęs visapusišką jos gyvendinimą ir raginęs ją įgyvendinti bei ugdyti sąmoningumą joje apibrėžtų teisių klausimu; kadangi Parlamentas taip pat yra pabrėžęs, jog būtina, kad NTK fakultatyvų protokolą ratifikuotų tiek šito dar nepadariusios valstybės narės, tiek ES, nes šis būdas atveria galimybę nagrinėti atskirus arba sisteminius diskriminacijos atvejus;
- F. kadangi prieinamos ir neįgaliųjų požiūriu įtraukios Europos pagrindas yra Sąjunga, kurioje visos valstybės narės pripažįsta asmens negalios statusą ir leidžia neįgaliesiems visapusiškai naudotis judėjimo laisve; kadangi neįgalieji – kad ir kokia būtų jų negalia – turi teisę naudotis savo pagrindinėmis teisėmis taip pat, kaip ir kiti; kadangi visapusiškas ir veiksmingas neįgaliųjų dalyvavimas visose gyvenimo ir visuomenės srityse nepaprastai svarbus norint, kad jie galėtų naudotis savo pagrindinėmis teisėmis;
- G. kadangi Komisija dar nesiėmė efektyvių veiksmų teisiniam suderinimui su NTK užtikrinti; kadangi iki šiol neatlikta galiojančių teisės aktų ir politikos peržiūra, be to, neperžiūrėtos gairės dėl poveikio vertinimo prieš pateikiant pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto;
- H. kadangi tai, jog netaikoma bendra ES negalios apibrėžtis, yra didelė kliūtis tokiais požiūriais, kaip negalios vertinimo kodifikavimas ir nacionalinių sprendimų dėl negalios klausimų – visų pirma dėl atitikties reikalavimams norint naudotis konkrečia infrastruktūra ir paslaugomis socialinės apsaugos srityje – tarpusavio pripažinimas;
- I. kadangi patikimi ir suskirstyti duomenys apie neįgaliosius, prieinami ES lygmeniu, labai riboti;
- J. kadangi Komisija, vadovaudamasi 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija, yra pateikusi plataus užmojo darbotvarę;
- K. kadangi, remiantis ES pagrindinių teisių agentūros duomenimis, galiojantys ES teisės aktai, susiję su neįgaliųjų teisėmis, nėra veiksmingai įgyvendinami ir nėra užtikrinamas jų vykdymas; kadangi ES teisės aktai neapima daugialypio ir sąveikinio pobūdžio diskriminacijos ir kadangi tebesama spragų, susijusių su diskriminacijos atveju stebėseną;
- L. kadangi ES institucijos turėtų stiprinti struktūrizuotą konsultacijų su neįgaliaisiais ir jiems atstovaujančiomis organizacijomis procesą, užtikrindamos teisę į informaciją apie tokius procesus ir jų prieinamumą tiek interneto platformų skaitmeninio prieinamumo, tiek grįžtamojo ryšio terminų nustatymo, tiek indėlio, būtino teisėkūros proceso etapais, kai indėlis vis dar gali kažką pakeisti, užtikrinimo požiūriais; kadangi tebestokojama skaidrumo klausimu dėl to, kaip šis indėlis apdorojamas ir kaip į jį atsižvelgiama

⁴⁶ JT NT komiteto bendras informacinis pranešimas dėl NTK įgyvendinimo ES apžvalgos, žr.

<https://equineteurope.org/wp-content/uploads/2022/02/02-14-Joint-Briefing-CRPD-Equality-and-intersectional-issues-faced-by-persons-with-disabilities-in-the-European-Union.pdf>.

⁴⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=lt&catId=1138>

galutiniuose pasiūlymuose; kadangi valstybės narės ir ES nepriklausančios šalys, ypač šalys kandidatės, turėtų dėti didesnes pastangas šioje srityje;

- M. kadangi įmanomi atvejai, kai neįgalieji, kuriems pripažintas neveiknumas arba kurių veiknumas apribotas, negali naudotis savo pagrindinėmis teisėmis, įskaitant teisę kreiptis į teismą, balsuoti ir kandidatuoti per rinkimus, nuspręsti, kur gyventi, bei pasirašyti bet kurio pobūdžio sutarčių;
- N. kadangi galimybė kreiptis į teismą yra esminis teisinės valstybės aspektas ir pagrindinė teisė bei prielaida naudotis kitomis žmogaus teisėmis, pvz., lygybe prieš įstatymą ir tinkamo proceso užtikrinimu; kadangi NTK 13 straipsnyje reikalaujama, kad konvencijos šalys užtikrintų neįgaliesiems „veiksmingą [...] teisę į teisingumą lygiai su kitais asmenimis, įskaitant procesinių [...] sąlygų sudarymą“, skatindamos tinkamą teisingumo administravimo srities darbuotojų apmokymą;
- O. kadangi tai, kad asmuo turi negalią, savaime nepateisina neįgaliųjų veiknumo nepripažinimo; kadangi visos priemonės, kuriomis ribojamas jo veiknumas, turi būti pritaikomos prie jo aplinkybių ir proporcingai atitikti jo poreikius bei turėtų būti taikomos konkrečiomis sąlygomis ir numatant konkrečias garantijas;
- P. kadangi, remiantis Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto 2019 m. pranešimu „Tikrosios neįgaliųjų teisės balsuoti Europos Parlamento rinkimuose“, apie 800 000 ES piliečių teisė balsuoti per Europos Parlamento rinkimus nebuvo suteikta dėl negalios arba psichikos sveikatos problemų, be to, milijonai ES piliečių negali balsuoti per Europos Parlamento rinkimus dėl techninių kliūčių arba tinkamos organizacinės tvarkos nebuvimo, kas lemia tai, kad neužtikrinami poreikiai, susiję su viena ar keliomis negaliomis;
- Q. kadangi 14-oje valstybių narių neįgaliesiems, kuriems taikoma visiška arba dalinė globa, teisė balsuoti nesuteikiama⁴⁸; kadangi pasinaudoti savo teise kandidatuoti per Europos Parlamento rinkimus jie gali tik 7-iose valstybėse narėse; kadangi tai akivaizdžiai prieštarauja Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 39 ir 40 straipsniams; kadangi dėl daugybės prieinamumo kliūčių neįgalieji iki šiol negali dalyvauti rinkimuose;
- R. kadangi pandemija nepaprastai neigiamai paveikė vaikų ir jaunuolių, ypač turinčių negalią, psichologinę gerovę; kadangi per COVID-19 pandemiją labiau nei kurie kiti nukentėjo įstaigose gyvenantys neįgalieji: tai lėmė tuo metu buvusi įprasta draudimo lankytis tokiose įstaigose praktika; kadangi valstybės narės turi labiau stengtis pagerinti neįgaliųjų gyvenimo sąlygas per būsimas pandemijas;
- S. kadangi ES, įgyvendindama savo sveikatos politiką, pvz., su COVID-19 susijusią politiką, psichikos sveikatos strategijas ir Europos kovos su vėžiu planą, turėtų geriau užtikrinti neįgaliųjų teises ir poreikius;
- T. kadangi pagal 2015–2030 m. Sendajaus nelaimių rizikos mažinimo programą numatoma žmogaus teisėmis grindžiama darnaus vystymosi darbotvarkė, įtrauki neįgaliųjų požiūriu ir jiems prieinama, be to, pagal ją reikalaujama, kad į visas nelaimių

⁴⁸ Europos neįgaliųjų forumo 2022 m. Europos žmogaus teisių ataskaita.

rizikos mažinimo politikos sritis būtų integruojamas negalios aspektas ir skatinamas įtraukus sprendimų priėmimas atsižvelgiant į informaciją apie riziką, pagrįstas pagal negalią suskirstytos informacijos sklaida;

- U. kadangi dirbtinio intelekto (DI) technologijos pirmiausia turi potencialo palengvinti regos, klausos, judėjimo ir mokymosi negalios turinčių asmenų kasdienį gyvenimą, suteikiant jiems lengvesnę prieigą prie kultūros, meno, sporto, darbo ir socialinės veiklos bei leidžiant jiems gyventi savarankiškiau;
- V. kadangi neįgaliųjų atveju tikimybė patirti fizinį, seksualinį ir emocinį smurtą yra bent triskart didesnė negu negalios neturinčių asmenų atveju; kadangi didesnis smurto dėl lyties pavojus gresia neįgalioms moterims ir mergaitėms; kadangi moterų su neįgalia atveju tikimybė patirti seksualinį smurtą⁴⁹, įskaitant priverstinę sterilizaciją, iki dešimties kartų didesnė, o ES teisės aktuose dėl lyčių lygybės nėra visapusiškai atsižvelgiama į jų teises ir poreikius;
- W. kadangi smurto, lyties ir negalios sąveikos, su kuria susiduria neįgalios moterys ir mergaitės, pripažinimas nepaprastai svarbus įtraukioms atsakomosioms strategijoms priimti; kadangi nemažai neįgaliųjų stokoja ir priegios prie lytinio švietimo, kuris šiaip jau galėtų padėti jiems atpažinti smurtą ir nuo jo apsisaugoti, ir kadangi jie susiduria su didesnėmis kliūtimis prireikus kreiptis į teismą ir pranešti apie smurtą; kadangi moterų su neįgalia atveju tikimybė patirti skurdą ir izoliaciją didesnė negu vyrų su negalia arba asmenų, neturinčių negalios, atvejais;
- X. kadangi ne vienoje valstybėje narėje ir toliau pažeidžiamos sulaikytų neįgaliųjų pagrindinės teisės; kadangi neįgaliams sulaikytiesiems, kurių negalia nepripažinta arba kurių atveju į ją nepakankamai atsižvelgiama, gresia gėdingos sulaikymo sąlygos; kadangi valstybės narės, neskirdamos dėmesio neįgaliųjų sulaikytųjų poreikiams, pernelyg dažnai pažeidžia pagrindines jų teises;
- Y. kadangi neįgaliams kultūros kūrėjams, pvz., rašytojams, atlikėjams ir menininkams, sunkiau pasiekiami profesionali ir neprofesionali meninė ir kultūrinė veikla, be to, jie turi mažiau galimybių siekti ilgalaikės karjeros kultūros ir kūrybos sektoriuose; kadangi jie dažnai neįtraukiami į kultūros ir kūrybos sektorių politiką ir finansavimą, nes neatsižvelgiama, pvz., į ribotą judumą arba iššūkius, su kuriais susiduriama dėl biurokratinių finansavimo procedūrų;
- Z. kadangi Sąjunga turi teikti papildomą pagalbą neįgaliams nuo karo pabėgusiems vaikams, kad užtikrintų jų poreikius; kadangi, remiantis 2022 m. balandžio mėn. priimta Parlamento rezoliucija „Dėl karo Ukrainoje bėgančių vaikų ir jaunuolių apsauga ES“, daugiau nei 100 000 vaikų Ukrainoje, pusė kurių yra neįgalūs, gyvena globos institucijose ir internatinėse mokyklose;
- AA. kadangi EUROFOUND tyrimai rodo, kad 2011–2016 m. atotrūkis tarp aukštąjį išsilavinimą įgijusių neįgaliųjų ir negalios neturinčių asmenų padidėjo nuo 7 iki 9 proc.;

⁴⁹ Jungtinių Tautų gyventojų fondas ir organizacija „Women Enabled International“: „Moterys ir jaunuoliai su negalia: teisėmis pagrįstų, lyčiai atžvalgių paslaugų teikimo gairės, siekiant spręsti smurto dėl lyties ir lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių klausimą“, 2018 m., žr. https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/UNFPA-WEI_Guidelines_Disability_GBV_SRHR_FINAL_19-11-18_0.pdf.

kadangi tik 29,4 proc. neįgaliųjų įgyja aukštąjį išsilavinimą, palyginti su 43,8 proc. negalios neturinčių asmenų; kadangi ribota neįgaliųjų prieiga prie švietimo lėmė menkesnį dalyvavimą švietimo ir mokymo veikloje bei socialinės ir ekonominės atskirties riziką;

- AB. kadangi ES, jos institucijos ir valstybės narės yra NTK šalys, įsipareigojusios visapusiškai įgyvendinti joje apibrėžtas pagrindines teises, įskaitant 27 straipsnį „Darbas ir užimtumas“; kadangi NTK įtvirtintos teisės turi nedaug bendro su milijonų ES neįgaliųjų tikrove – taip pat ir dėl Užimtumo lygybės direktyvos trūkumų;
- AC. kadangi NTK pripažįstama neįgaliųjų teisė dirbti tokiomis pat sąlygomis, kaip ir kiti, įskaitant galimybę užsidirbti pragyvenimui laisvai pasirenkant darbą atviroje, įtraukioje ir prieinamoje aplinkoje; kadangi kiekvienas turi teisę laiku gauti specialiai pritaikytą pagalbą geresnėms užimtumo ar savarankiško darbo perspektyvoms užsitikrinti, įskaitant teisę gauti paramą darbo paieškoms, mokymams ir persikvalifikavimui, kaip numatyta pagal Europos socialinių teisių ramsčio 4 principą; kadangi nepaprastai daug neįgaliųjų lieka už atviros darbo rinkos ribų ir jiems nesuteikiama teisė užsiimti darbo veikla tokiomis pat sąlygomis, kaip ir kiti, arba jie susiduria su didelėmis kliūtimis, mėgindami užsitikrinti lygiateisę prieigą prie darbo rinkos ir vienodas sąlygas joje; kadangi EUROFOUND moksliniai tyrimai atskleidžia, kad pagrindinės neįgaliųjų užimtumo kliūtys apima su negalia susijusius stereotipus, biurokratinis sunkumus siekiant pasinaudoti prieinamomis paslaugomis, strateginės valdymo vizijos nebuvimą, nepakankamą politikos įgyvendinimo stebėseną, ribotus mokymo išteklius darbdaviams ir profesionalios pagalbos trūkumą;
- AD. kadangi neįgalieji turėtų turėti prieigą prie individualiai pritaikytos pagalbos ir patogumų darbo vietoje; kadangi neįgalieji turi teisę į paramą pajamomis, kuria naudodamiesi užsitikrintų galimybę gyventi oriai, paslaugas, jiems būtinas norint dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, bei savo poreikiams pritaikytą darbo aplinką; kadangi nepatogumai, su kuriais susiduria neįgalieji, apima kur kas daugiau nei vien tik užimtumo sritį; kadangi neįgaliųjų socialinė ir finansinė padėtis ES yra kur kas blogesnė negu negalios neturinčių asmenų ir niekuo nesiskiria nuo struktūriniu ar švietimo požiūriu nepalankios padėties bei diskriminacijos; kadangi paramos priemonės, kuriomis daug dėmesio skiriama ne tik užimtumo, bet ir kitoms sritims, pvz., skurdo mažinimui, galimybėms gauti būstą ir naudotis vaikų priežiūros paslaugomis, prieinamam viešajam transportui ir asmeninei pagalbai, irgi atlieka esminį vaidmenį sudarant neįgaliesiems galimybes įsilieti į darbo rinką ir joje pasilikti;
- AE. kadangi ES 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategijoje siūloma iki 2023 m. pabaigos sukurti ES neįgaliojo kortelę siekiant, kad ji būtų pripažįstama visose valstybėse narėse;
- AF. kadangi naudojantis techninėmis inovacijomis, pvz., etiškomis ir į žmogų orientuotomis DI sistemomis, gali būti kuriami veiksmingi, prieinami ir nediskriminaciniai įdarbinimo procesai, tačiau kadangi neįtraukios technologinės naujovės gali kelti pavojų, kad neįgalieji susidurs su naujomis kliūtimis ir naujo pobūdžio diskriminacija savo atžvilgiu; kadangi pagal NTK 9 straipsnį reikalaujama užtikrinti prieinamą informaciją ir prieigą prie ryšių technologijų bei sistemų tokiomis pat sąlygomis, kaip ir kitiems; kadangi interneto ryšį namuose turi 64,3 proc. 16 metų amžiaus arba vyresnių neįgaliųjų, palyginti su 87,9 proc. negalios neturinčių asmenų;

- AG. kadangi EUROFOUND moksliniai tyrimai rodo, kad parama verslumui ir savarankiškam darbui, teikiama orientavimo, mokymo ir finansinės pagalbos forma, gali atverti galimybes neįgaliesiems aktyviai dalyvauti atviroje darbo rinkoje ir paskatinti juos nesikliauti vien invalidumo pašalpomis; kadangi tokia parama turi būti labai kryptinga ir jai turi būti skiriama pakankamai išteklių;
- AH. kadangi dėl COVID-19 pandemijos dar labiau išaugo esamos kliūtys ir nelygė, su kuria susiduria visi neįgalieji; kadangi EUROFOUND tyrimai rodo, kad per pandemiją vidutiniškai 71 proc. neįgalių respondentų rizikavo susirgti depresija, o 25 proc. neįgalių respondentų pažymėjo, jog negalėjo naudotis psichikos sveikatos priežiūros paslaugomis, ir šie rodikliai dvigubai aukštesni nei negalios neturinčių asmenų; kadangi EUROFOUND tyrimai rodo, kad izoliavimo priemonės ir apribojimai, kurie buvo taikomi dėl COVID-19 pandemijos, ypač paveikė 18–29 metų amžiaus neįgalius jaunuolius: 51 proc. respondentų atsakė, kad jautėsi vieniši, o tai 19 proc. daugiau nei negalios neturinčių jaunuolių atveju; kadangi grįžimo į darbą planai nepaprastai svarbūs psichikos sveikatos problemų turintiems darbuotojams;
- AI. kadangi praėjus dešimtmečiui nuo tada, kai ES tapo NTK šalimi, apgyvendinimo specialiosiose įstaigose mastas lieka nepakitęs; kadangi visoje Europoje mažiausiai 1,4 mln. žmonių tebėra apgyvendinti specialiosiose įstaigose, ir šis skaičius lieka nepakitęs nuo konvencijos priėmimo; kadangi, remiantis Europos savarankiško gyvenimo tinklo 2020 m. atliktu savarankiško gyvenimo tyrimu, 24 iš 43-jų Europos Taryboje atstovaujama šalių nėra parengusios deinstitutionalizavimo strategijos, o 88 proc. respondentų 18-oje šalių, kurios ją yra parengusios, šią strategiją vadina netinkama arba tobulintina;
- AJ. kadangi 33-jose Europos Tarybos šalyse teikiama tam tikra asmeninė pagalba, tačiau 97 proc. respondentų pažymėjo, kad galimybės ją gauti yra nepakankamos arba turi būti gerinamos;
- AK. kadangi pagal dabartinę teisinę sistemą valstybės narės nėra įpareigosios paskirti lygybės įstaigos, kuri apsaugotų dėl negalios diskriminuojamus asmenis;
- AL. kadangi 2008 m. Komisija pateikė pasiūlymą išplėsti apsaugą nuo diskriminacijos, kad ji apimtų ne tik užimtumo sritį, kaip nustatyta Užimtumo lygybės direktyvoje, pagal kurią draudžiama diskriminuoti dėl negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos ir religijos ar įsitikinimų darbo ir profesinės veiklos srityse; kadangi pagal naująją direktyvą lygybės principas būtų taikomas ryšium su švietimu, prieiga prie prekių ir paslaugų bei socialine apsauga, įskaitant socialinį draudimą ir sveikatos priežiūrą; kadangi šis pasiūlymas dar nepriimtas ir yra 14 metų blokuojamas Taryboje, kur jam priimti būtinas vieningas pritarimas;
- AM. kadangi visos ES valstybės narės yra ratifikavusios JT vaiko teisių konvenciją, taigi privalo ją taikyti, ir kadangi ES sutarties 3 straipsnio 3 dalyje ES nustatytas tikslas skatinti vaiko teisių apsaugą; kadangi vadovaujantis Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija užtikrinama, kad ES institucijos ir valstybės narės turi ginti vaiko teises įgyvendindamos ES teisę; kadangi Parlamentas tvirta balsų dauguma priėmė savo rezoliuciją dėl Europos vaiko garantijų sistemos, kurioje primygtinai raginama, kad visiems vaikams, įskaitant romų vaikus, neįgalius vaikus, pilietybės neturinčius ir

migrantų vaikus bei ekstremaliosios humanitarinės situacijos sąlygomis gyvenančius vaikus, būtų užtikrinta prieiga prie įtraukaus švietimo nuo ikimokyklinio amžiaus iki paauglystės;

- AN. kadangi neįgaliųjų gyvenimo kokybei nepaprastai svarbi prieiga prie kokybiško užimtumo, švietimo ir mokymo, sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos (taip pat ir užsienyje) bei deramo būsto, taip pat pagalba norint gyventi savarankiškai ir lygios galimybės, kad būtų galima dalyvauti laisvalaikio veikloje ir bendruomenės gyvenime, mažinant skurdą ir pažeidžiamumą bei remiant įtraukų ir tvarų augimą; kadangi lygiateisė prieiga neįgaliesiems turėtų būti užtikrinama taikant nacionalines minimalių pajamų schemas; kadangi neįgaliesiems turėtų būti prieinama ir tikslinė pagalba, susijusi su jų dėl negalios patiriamomis papildomoms išlaidomis, kitaip tariant, tokios išlaidos neturėtų būti dengiamos vien iš pajamų;

Savarankiškas gyvenimas ir buvimas bendruomenės dalimi

1. primena, jog NTK 19 straipsnyje pažymima, kad neįgalieji turi teisę gyventi savarankiškai ir gauti tinkamas bendruomenines paslaugas; laikosi nuomonės, kad šią teisę įmanoma visapusiškai užtikrinti tik rengiant nacionalinio, regioninio ir vietos lygmenų politiką ir teisės aktus, pagal kuriuos būtų numatomos institucijų alternatyvos ir vadovaujamosi Europos standartais; ragina Komisiją ir valstybes nares kuo greičiau pradėti laipsniškai atsisakyti neįgaliųjų institucinės globos aplinkos, kaip nustatyta NT komiteto bendrojoje pastaboje Nr. 5, ir pereiti nuo institucionalizuotos ir kitokiais būdais segreguotos neįgaliųjų aplinkos prie sistemos, kurioje būtų sudaromos socialinio aktyvumo galimybės, o paslaugos būtų teikiamos prieinamoje bendruomenėje, visapusiškai atsižvelgiant į neįgaliųjų individualius poreikius, norus ir prioritetus, įskaitant bendruomeninę priežiūrą, kaip buvo siūloma Komisijos 2010–2020 m. Europos strategijoje dėl negalios; pabrėžia, kad būtina išnaikinti stereotipus, požiūrį, kai pirmenybė teikiama negalios neturintiems asmenims, ir klaidingas sampratas, dėl kurių neįgaliesiems užkertamas kelias gyventi savarankiškai, bei viešinti jų indėlį į visuomenę; pabrėžia, jog prieiga prie darbo rinkos nepaprastai svarbi norint, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visuomenės gyvenime;
2. ragina valstybes nares priimti deinstitutionalizavimo strategijas ir užtikrinti, kad jų teisės aktai, politika ir programos deinstitutionalizavimo srityje atitiktų NTK apibrėžtą savarankiško gyvenimo sampratą; ragina Komisiją taikyti lyginamuosius standartus pažangai šiuo požiūriu vertinti; taip pat ragina Komisiją laikytis ES 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategijoje prisiimto įsipareigojimo iki 2023 m. pateikti valstybėms narėms gaires dėl patobulinimų, susijusių su savarankišku gyvenimu ir įtrauktimi į bendruomenę; ragina valstybes nares į savo deinstitutionalizavimo strategijas įtraukti konkrečius tikslus ir apibrėžti laikotarpį jiems pasiekti, tinkamai jas finansuoti ir sukurti mechanizmus, kuriuos taikant būtų užtikrinamas veiksmingas atitinkamų institucijų veiklos įvairiuose administraciniuose sektoriuose ir įvairiais lygmenimis koordinavimas; apgailestauja, kad prieinamo ir įperkamo būsto trūkumas yra didelė savarankiško gyvenimo kliūtis; pabrėžia, kad, laikantis NT komiteto bendrosios pastabos Nr. 5, savarankiškas gyvenimas bendruomenėje turi būti stiprinamas ir užtikrinamas kaip institucinių sistemų alternatyva;
3. mano, kad bendruomeninės pagalbos paslaugos ir palankios gyvenimo sąlygos užtikrina

geresnę neįgaliųjų gyvenimo kokybę; ragina Komisiją ir valstybes nares vadovautis į asmenį orientuotu požiūriu ir teikti tinkamą paramą, kurios reikia norint pasirūpinti visapusiška neįgaliųjų įtrauktimi;

4. ragina Komisiją ir valstybes nares dėti pastangas, kad būtų parengtos tarpusavyje taikytinos tokių su NTK įgyvendinimu susijusių esminių sąvokų, kaip „prieinamumas“, „dalyvavimas“ ir „gyvenimas bendruomenėje“, apibrėžtys – tai būtų valstybių narių sanglaudos stiprinimo ir neįgaliųjų judumo ES viduje gerinimo būdas – bei užtikrinti deinstitutionalizavimo ir jo įgyvendinimo metodų tarpusavio pripažinimą;
5. ragina Komisiją ir Eurostatą spręsti klausimą dėl atotrūkio, įskaitant atotrūkį užimtumo ir darbo užmokesčio dydžio srityje, susijusio su duomenų apie neįgaliųjų gyvenimo sąlygas Europoje prieinamumu, patikimumu ir palyginamumu;
6. primygtinai laikosi nuomonės, kad naudojant reikiamas ES lėšas turėtų būti siekiama skatinti įtraukią ir prieinamą aplinką, paslaugas, praktiką bei prietaisus, vadovaujantis universalaus dizaino principu ir pirmenybę teikiant deinstitutionalizavimui, įskaitant tvirtą paramą asmeninei pagalbai ir savarankiškam gyvenimui;
7. teigiamai vertina Europos Audito Rūmų pranešimą apie būsimą auditą, susijusį su ES finansinio indėlio veiksmingumu užtikrinant lygybę neįgaliesiems; primygtinai ragina Komisiją gerinti savo vykdomą ES lėšų naudojimo šioje srityje stebėseną, be kita ko, svarstant galimybę stabdyti, atšaukti ir susigrąžinti mokėjimus, jei nepaisoma pareigos gerbti pagrindines teises; pabrėžia, kad segreguota aplinka, nepriklausomai nuo savo dydžio, neturėtų būti finansuojama ES lėšomis ir kad šios lėšos visada turėtų būti prieinamos neįgaliesiems; taip pat primygtinai ragina Komisiją užtikrinti tinkamus tolesnius veiksmus, susijusius su išvadomis ir rekomendacijomis, pateiktomis Europos Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje dėl biudžeto sudarymo atsižvelgiant į lyčių aspektą; pabrėžia, kad, remiantis ataskaita, biudžeto sudarymas atsižvelgiant į lyčių aspektą yra priemonė lyčių lygybei užtikrinti, taigi įgyvendinant veiksmus lyčių lygybei užtikrinti turi būti atsižvelgiama į diskriminacijos pagrindus, įskaitant negalią;
8. primena, jog 2021–2027 m. Bendrųjų nuostatų reglamente⁵⁰ pažymima, kad Europos socialiniu fondu ir Europos regioninės plėtros fondu turi būti naudojamosi laikantis ES socialinės įtraukties politikos; todėl ragina griežtinti nuostatas, kad jomis būtų draudžiama investuoti ES lėšas į institucinės globos aplinką;
9. palankiai vertina Europos ombudsmeno tyrimą savo iniciatyva dėl to, kaip Komisija stebi ES lėšų panaudojimą neįgaliųjų ir vyresnio amžiaus asmenų teisei į savarankišką gyvenimą skatinti; pabrėžia, kad išvadose Europos ombudsmenas ragina Komisiją pateikti valstybėms narėms ir savo darbuotojams aiškesnes gaires dėl būtinybės skatinti deinstitutionalizavimą ir dėl to, kaip tai galėtų būti pasiekta naudojant ES lėšas;

Lygybė ir nediskriminavimas. Būtinybė skubiai priimti horizontaliąją kovos su

⁵⁰ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienuų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės (OL L 231, 2021 6 30, p. 159).

diskriminacija direktyvą

10. pabrėžia, kad, remiantis NTK, ES turėtų įtraukti negalios aspektą į savo įgyvendinamą visų sričių politiką, programas ir strategijas; pritaria NT komiteto rekomendacijoms ir primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares dėti daugiau pastangų siekiant užtikrinti, kad jų būtų tinkamai laikomasi; mano, kad ES teisės suderinimas su NTK yra nepaprastai svarbus lygybei ir nediskriminavimui užtikrinti; akcentuoja ES NTK sistemos vaidmenį šiame procese;
11. palankiai vertina susijusį Europos ombudsmeno darbą, kuris įgyvendinamas ES NTK sistemos pagrindu ir kuriuo siekiama užtikrinti, kad ES institucijos įgyvendintų NTK, šią veiklą remti bei stebėti;
12. ragina ES valstybes nares, kurios dar nėra pasirašiusios ir ratifikavusios NTK ir jos fakultatyvaus protokolo, tai padaryti;
13. ragina Komisiją ir valstybes nares dėti daugiau pastangų neįgaliųjų lygioms teisėms už ES ribų skatinti, ypač ryšium su šalimis kandidatėmis; atsižvelgdamas į tai pabrėžia, jog per stojimo derybas Sąjunga turi kelti klausimą dėl reformų, kad pagerėtų neįgaliųjų padėtis;
14. ragina Komisiją, remiantis Parlamento pozicija, taip pat sprendžiant sąveikinės diskriminacijos klausimą ir aiškiai uždraudžiant diskriminaciją dėl bet kokių Pagrindinių teisių chartijoje išvardytų priežasčių derinio, atnaujinti pasiūlymą dėl ES vienodo požiūrio direktyvos; ragina Tarybai pirmininkaujančią valstybę narę pripažinti šią direktyvą prioritetine ir aptarti ją aukščiausiu politiniu lygmeniu; pabrėžia, kad būtina imtis konkrečių priemonių, kuriomis būtų skatinama priimti direktyvą ir, jei ta direktyva nebūtų priimta, priimti alternatyvias diskriminacijos šalinimo teisėkūros priemones;
15. palankiai vertina tai, kad Komisija patvirtino plataus užmojo 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategiją, ir ragina Komisiją stebėti, kaip ji įgyvendinama valstybėse narėse, taip pat užtikrinti jos įgyvendinimą; pabrėžia, kad, atliekant šios strategijos peržiūrą, būtina aiškiai apibrėžti ES NTK struktūros vaidmenį ir per peržiūrą sistemingai ir aktyviai įtraukti neįgaliuosius ir jiems atstovaujančias organizacijas ES, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis; ragina Komisiją parengti šias priemones koordinuojant veiksmus ir bendraujant su neįgaliaisiais ir visomis susijusiomis organizacijomis, pradedant nuo Parlamento NTK tinklo;
16. ragina Komisiją, bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis ir laikantis ES standartų ir susijusių nacionalinės teisės aktų, rinkti suskirstytus ir patikimus duomenis ir statistiką, be kita ko, užtikrinant, kad ES masto statistika apimtų duomenis, suskirstytus pagal negalios rūšis, taip pat apimtų įstaigose gyvenančių asmenų skaičių, taip siekiant parengti tinkamą ir veiksmingą politiką, kuria būtų užtikrinta prieinama, įtrauki ir lygiateisė visuomenė visiems neįgaliesiems ES, nepriklausomai nuo jų gyvenamosios vietos – miesto, kaimo ar atokių vietovių;
17. ragina Komisiją ir valstybes nares ugdyti sąmoningumą, visų pirma, tarp vaikų ir jaunimo, ir rengti aiškios struktūros konsultacijas, kuriose dalyvautų tiesiogiai paveikti žmonės ir jiems atstovaujančios pilietinės visuomenės organizacijos ir į kurias jie būtų

įtraukti, taip siekiant, kad visuose visuomenės sluoksniuose būtų iš tikrųjų suvokiama, kas yra negalia;

18. mano, kad Europos Sąjungos lygmeniu reikia keistis gerąja patirtimi, susijusia su sėkmingais neįgaliųjų integracijos visose srityse projektais, taip pat rengti visuomenės informavimo kampanijas apie tai, kaip pasiekti šią integraciją, laikantis NTK 27 straipsnio;
19. ragina valstybes nares, rengiant visą susijusią politiką, finansavimo programas ir veiklą, deramai atsižvelgti į unikalią neįgaliųjų autorių, atlikėjų ir menininkų padėtį ir panaikinti visas kliūtis vienodų teisių ir lygių galimybių užtikrinimui visiems asmenims kultūros ir kūrybos sektoriuose, visų pirma, priimant priemones, kuriomis sudaromos vienodos galimybės visų kultūros kūrėjų prieinamumui, dalyvavimui ir atstovavimui;
20. ragina Komisiją užtikrinti, kad būsimuose ES teisės aktuose dėl dirbtinio intelekto būtų numatytas kuo platesnis naudotojų ratas ir kad prieiga prie dirbtinio intelekto sistemų būtų lengva ir prieinama neįgaliesiems, kaip numatyta Europos prieinamumo akte;
21. primena valstybėms narėms apie JT darnaus vystymosi tikslą Nr. 11.7, kuriuo siekiama iki 2030 m. užtikrinti visuotinę prieigą prie saugių, įtraukių ir prieinamų žaliųjų ir viešųjų erdvių, visų pirma, vaikams ir moterims, neįgaliesiems ir vyresnio amžiaus asmenims;

Neįgalieji, kuriems kyla didžiausia rizika

22. smerkia tai, kad kai kurių grupių neįgaliesiems, pvz., moterims ir mergaitėms, vaikams, vyresnio amžiaus žmonėms, benamiams, sulaikytiesiems, migrantams ir pabėgėliams, tam tikros rasės ar etninės kilmės asmenims, pvz., romams, taip pat LGBTIQ+ asmenims, kyla didesnis pavojus patirti tam tikrą diskriminaciją ir smurtą; ragina Komisiją ir valstybes nares, imantis tikslinių priemonių, spręsti specifines šių asmenų problemas, užtikrinti jų teises ir patenkinti jų poreikius, kad būtų užtikrinta galimybė kreiptis į teismą, naudotis paramos aukoms paslaugomis ir apsauga, taip pat pašalinti kliūtis pranešti apie diskriminaciją ir smurtą;
23. pabrėžia, kad neįgalieji, ypač neįgalios moterys, dėl savo negalios ir lyties, rasės, etninės kilmės, amžiaus, religijos ar tikėjimo, seksualinės orientacijos, migracijos statuso ar socialinės ir ekonominės padėties ir toliau patiria daugialypę ir sąveikinę diskriminaciją; pabrėžia, kad neįgalios moterys ir mergaitės ypač dažnai patiria smurtą dėl lyties ir kad neįgaliųjų moterų ir mergaičių patiriamas smurtas dėl lyties gali apimti fizinį, seksualinį, psichologinį ir ekonominį smurtą; yra susirūpinęs, kad neįgalios moterys dažnai patiria partnerių ar šeimos narių smurtą dėl lyties; ragina Komisiją ir valstybes nares užtikrinti, kad būtų sukurti prieinami pranešimo apie smurtą prieš neįgaliuosius mechanizmai, taip pat paramos aukoms paslaugos;
24. pripažįsta svarbų prižiūrinčiųjų asmenų vaidmenį neįgaliųjų gyvenime ir kliūtis, su kuriomis jie susiduria dirbdami; pabrėžia, kad dėl neįgaliųjų, ypač moterų, teisinės, finansinės ir socialinės priklausomybės nuo prižiūrinčiųjų asmenų jų padėtis tampa pažeidžiamesnė; yra susirūpinęs dėl užregistruotų smurto prieš neįgaliuosius atvejų, kai namuose arba institucinės globos įstaigose smurtauja juos prižiūrėti turintys asmenys;

25. atkreipia dėmesį į ES 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategiją, kurioje Komisija įsipareigojo ypač daug dėmesio skirti neįgalioms moterims, kurios smurtą patiria nuo dviejų iki penkių kartų dažniau nei kitos moterys⁵¹; ragina Komisiją į ES politiką ir priemones įtraukti neįgalių moterų padėties klausimą ir į jį atsižvelgti;
26. yra labai susirūpinęs, kad neįgalios moterys ir mergaitės pernelyg dažnai negali naudotis priemonėmis lytinės ir reprodukcinės sveikatos srityje, visų pirma, gauti ginekologinės priežiūros paslaugų, iš jų taip pat nereikalaujama informuoto asmens sutikimo dėl kontraceptinių priemonių vartojimo ir joms netgi kyla priverstinės sterilizacijos pavojus⁵²; ragina valstybes nares įgyvendinti teisėkūros priemones, kuriomis būtų užtikrintas neįgalių asmenų fizinis neliečiamumas, pasirinkimo laisvė ir apsisprendimas dėl seksualinio ir reprodukcinio gyvenimo;
27. palankiai vertina Komisijos pasiūlymą dėl direktyvos dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu šeimoje, taip pat atitinkamus kai kurių valstybių narių įsipareigojimus ir veiksmus; ragina Komisiją ir valstybes nares imtis papildomų konkrečių priemonių siekiant kovoti su smurtu dėl lyties, kurios apimtų tikslinės paramos neįgaliesiems teikimą; taip pat primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares rengti specialius mokymus ir sąmoningumo ugdymo veiklą, pritaikytą atsako į smurtą dėl lyties sistemoms, kuria turėtų būti užtikrintas neįgalių moterų dalyvavimas ir joms turėtų būti teikiama informacija apie jų teises; mano, kad Komisija ir valstybės narės turi išsamiau išnagrinėti unikalią lyties ir negalios sąveiką, taip siekiant užtikrinti, kad sudėtingi smurto prieš neįgalias moteris ir mergaites aspektai būtų tinkamai suvokiami ir dėl jų būtų imamasi veiksmų;
28. primygtinai ragina valstybes nares skirti pakankamai žmogiškųjų ir finansinių išteklių sistemai, nustatytai pagal NTK 33 straipsnio 2 dalį, taip siekiant užtikrinti, kad nacionalinės lygybės įstaigos veiksmingai ir efektyviai vykdytų savo užduotis; primygtinai ragina Komisiją tam skirti reikiamą paramą;
29. palankiai vertina ir remia būsimą Komisijos teisinę iniciatyvą dėl būtinausių lygybės įstaigų standartų, kuri valstybes nares ragintų išplėsti lygybės įstaigų įgaliojimus siekiant apsaugoti diskriminacijos dėl negalios aukas; ragina Komisija nedelsiant pateikti plataus užmojo pasiūlymą;
30. primygtinai ragina Tarybą užbaigti Stambulo konvencijos ratifikavimą ES ir prisijungti prie jos plačiu mastu be jokių apribojimų, taip pat raginti visas valstybes nares ją ratifikuoti, nes tai – esminė priemonė sprendžiant smurto prieš neįgalias moteris ir mergaites problemą;
31. primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares priimti kompleksines ir struktūrines priemones, pvz., vykdyti neįgalių moterų, taip pat jų šeimos narių ir jomis besirūpinančių asmenų, švietimo ir sąmoningumo ugdymo veiklą, ir taip užkirsti kelią bet kokio pobūdžio negalią turinčių moterų izoliacijai;
32. yra susirūpinęs dėl neįgalių sulaikytųjų, nepriklausomai nuo jų negalios rūšies, padėties

⁵¹ [2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija](#), p. 16.

⁵² https://www.edf-feph.org/content/uploads/2022/09/Final-Forced-Sterilisation-Report-2022-European-Union-copia_compressed.pdf

valstybėse narėse; apgailestauja, kad kai kuriose valstybėse narėse nėra visapusiškai atsižvelgiama į neįgalių sulaikytųjų padėtį; ragina valstybes nares užtikrinti, kad neįgaliems sulaikytiesiems būtų teikiama reikiama infrastruktūra, įskaitant tinkamą konkrečių jų poreikių patenkinimą, taip pat prieinamumą ir tinkamas sąlygas; taip pat ragina valstybes nares ir ES institucijas imtis reikiamų priemonių, kad būtų užtikrintas kalinių – visų pirma pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų, pvz., psichikos ligomis sergančių asmenų ir neįgaliųjų – pagrindinių teisių laikymasis ir apsauga, įskaitant bendrų Europos kalinimo standartų priėmimą visose valstybėse narėse;

33. ragina valstybes nares užtikrinti visų neįgalių vaikų teisę į mokslą ir tai, kad nuo ankstyvos vaikystės iki paauglystės jie turėtų vienodas galimybes naudotis įtraukaus ir kokybiško švietimo paslaugomis, visų pirma, suteikiant pritaikytą infrastruktūrą ir vykdant specializuotą jų mokytojų ir pagalbinių personalo mokymą; pabrėžia, kad ypač daug dėmesio reikėtų skirti neįgalių vaikų galimybėms naudotis paslaugomis mokyklose; pabrėžia, kad institucinės globos įstaigose ir toliau gyvena neproporcingai daug neįgalių vaikų, jie lieka globos įstaigose ilgą laiką arba nuolat ir kenčia nuo didelės diskriminacijos ir nepriežiūros;
34. pabrėžia, kad neįgaliesiems kyla didesnis pavojus tapti neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų aukomis; palankiai vertina Komisijos pasiūlymą išplėsti „ES nusikaltimų“ sąrašą – į jį įtraukti neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus;

Lygybė prieš įstatymą

35. ragina Komisiją ir valstybes nares imtis skubių priemonių siekiant panaikinti veiksnio apribojimus, kurie trukdo naudotis Sutartyse įtvirtintomis neįgaliųjų teisėmis, be kita ko, imtis veiksmų siekiant visoje ES sprendimų priėmimą už neįgalųjį pakeisti pagalba priimančiam sprendimui, t. y. gerbti asmens savarankiškumą, norus ir pasirinkimus;
36. ragina valstybes nares įgyvendinti specialias programas, kurios suteiks galimybę pereiti nuo protinę negalią turinčių asmenų veiksnio panaikinimo prie paramos priimančiam sprendimui programų;
37. palankiai vertina tai, kad 2022 m. pirmą kartą ES teisingumo rezultatų suvestinėje buvo atsižvelgta į konkrečius neįgaliųjų poreikius, susijusius su teise kreiptis į teismą;
38. ragina Komisiją ir valstybes nares imtis tinkamų priemonių siekiant pašalinti visas kliūti, taip pat ir kultūrinės, su kuriomis susiduria neįgalieji norėdami kreiptis į teismą, sprendžiant teisingumo tarnybų informuotumo apie negalią ir NTK trūkumo problemą, be kita ko, skiriant tinkamą finansavimą teisingumo srities darbuotojų mokymui, taip siekiant pagerinti galimybes gauti informacijos ir suteikti profesionalią paramą nukentėjusiems neįgaliesiems, ypač tais atvejais, kai auka teisiškai, finansiškai ar socialiai yra priklausoma nuo skriaudiko; pažymi, kad neįgalieji turėtų turėti geresnes galimybes naudotis skundų nagrinėjimo mechanizmais (tiek teisminiais, tiek neteisminiais); taip pat ragina Komisiją ir valstybes nares įtraukti sąmoningumo negalios ir daugialypės ir sąveikinės diskriminacijos klausimais ugdymą į personalo, visų pirma, teismų ir kalėjimų personalo, sprendžiančio su neįgaliaisiais susijusius klausimus, įdarbinimo kriterijus;
39. pabrėžia, kad, siekiant užtikrinti vienodas galimybes naudotis teisingumo sistema ir

suteikti tinkamą pagalbą tiems žmonėms, kuriems sunku naudotis savo veiksmumu, infrastruktūra ir paslaugos turi būti prieinamos; primena, kad sunkumai komunikacijos srityje gali turėti rimtų pasekmių, susijusių su neįgalių sulaikytųjų galimybėmis gauti informacijos prieinamais formatais ir užsiimti jų negaliai tinkama veikla; ragina Komisiją ir valstybes nares imtis tinkamų priemonių, kad neįgaliesiems būtų užtikrinta prieinama, saugi ir veiksminga teisė kreiptis į teismą ir būtų užtikrinta, kad visais proceso etapais būtų teikiama pagalba ir prieinami ryšiai bei informacija;

40. primena, kad pakartotiniai perkėlimai ir priežiūros tęstinumo nebuvimas, taip pat teismų ir kalėjimų darbuotojų, įskaitant medicinos darbuotojus, tinkamai apmokytus padėti neįgaliesiems sulaikytiesiems, trūkumas prisideda prie didesnio šių sulaikytųjų pažeidžiamumo ir izoliacijos;
41. ragina Komisiją sukurti teismo proceso išlaidų finansavimo programą, susijusią su teismais, kuriuose valstybių narių vyriausybės yra kaltinamos neįgaliųjų diskriminacija; siūlo lėšas šiai programai finansuoti skirti pagal dabartinę programą „Europos socialinis fondas +“ (ESF+);
42. ragina Komisiją ir EUROFOUND rinkti patikimus duomenis ir atlikti išsamius veiksmo apribojimų poveikio neįgaliųjų, įskaitant psichosocialinę negalią turinčius asmenis, gyvenimui tyrimus;

Dalyvavimas politiniame ir visuomenės gyvenime. „Nieko apie mus be mūsų“

43. ragina ES ir valstybes nares reformuoti ES rinkimų teisę, taip pat visus susijusius nacionalinės teisės aktus, taip siekiant užtikrinti, kad visi neįgalieji galėtų vienodomis sąlygomis su kitais asmenimis dalyvauti ir kandidatuoti rinkimuose; pabrėžia, kad dėl kilmės valstybės narės priimtų sprendimų dėl teisinio veiksmo atėmimo dėl negalios Sąjungos piliečiai neturėtų netekti teisės kandidatuoti savo gyvenamosios vietos valstybėje narėje, jei pagal tos valstybės narės teisę ši teisė be apribojimų suteikiama visiems neįgaliesiems; ragina Komisiją, ypač atsižvelgiant į kitus Europos Parlamento rinkimus 2024 m., bendradarbiauti su valstybėmis narėmis siekiant užtikrinti teisę nepriklausomai ir slapta balsuoti, taip pat užtikrinti, kad neįgalieji turėtų vienodas galimybes dalyvauti rinkimų kampanijose; pabrėžia, kad daugeliu atvejų nėra infrastruktūros, kuri neįgaliesiems sudarytų sąlygas naudotis savo demokratine teise balsuoti; todėl ragina valstybes nares užtikrinti, kad rinkimų apylinkės būtų prieinamos neįgaliesiems; todėl palankiai vertina 2022 m. gegužės 3 d. Parlamento priimtos teisėkūros rezoliucijos dėl neįgaliųjų politinių teisių nuostatas;
44. primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares įtraukti bet kokio pobūdžio negalią turinčius ir visų socialinių sluoksnių asmenis į ES sprendimų priėmimo procesus; mano, kad daugiau investuojant į neįgaliųjų organizacijas reikėtų toliau skatinti neįgaliųjų lyderiavimą, taip siekiant sudaryti geresnes sąlygas svariam jų dalyvavimui ir didinti jų įtaką sprendimų priėmimui;
45. ragina Europos, nacionalines, regionines ir vietos politines partijas užtikrinti geresnį atstovavimą neįgaliesiems rinkimų sąrašuose; ragina paskirtąsias valstybių narių rinkimų institucijas rinkti duomenis apie rinkimų apylinkių prieinamumą, įskaitant požymius, ar jos pritaikytos neįgaliųjų poreikiams, ir pranešti juos Komisijai, Tarybai ir Europos Parlamentui ne vėliau nei praėjus vieniems metams po rinkimų į Europos

Parlamentą;

46. yra tvirtai įsitikinęs, kad kliūčių šalinimas skatinant ir priimant prieinamumo priemones ir konkrečius komunikacijos formatus, pvz., lengvai perskaitomą kalbą, Brailio raštą ir gestų kalbą, būtų svarbus žingsnis siekiant suteikti neįgaliesiems galimybę iš tikrųjų dalyvauti politiniame ir visuomeniniame gyvenime; pabrėžia, kad skaitmeninės paslaugos neįgaliesiems turi tapti prieinamesnės;
47. atkreipia dėmesį į naujų technologijų raidą ir jų teikiamas galimybes neįgaliesiems; ragina Komisiją investuoti į informacinių ir ryšių technologijų (IRT) taikomųjų programų, kurios suteikia galimybę bendrauti gestų kalba ir Brailio raštu ir atlikti vertimus, kūrimą;
48. ragina Komisiją toliau tobulinti ir skatinti įtrauktį skatinančius programos „Kūrybiška Europa“ elementus, taip siekiant didinti dalyvavimą kultūros gyvenime visoje Sąjungoje – taip būtų siekiama pažangos kuriant įtraukesnę visuomenę, visų pirma, neįgaliųjų atveju, skatinant juos aktyviai dalyvauti kūrybos procesuose ir formuojant auditoriją;

Būtinybė ES lygmeniu parengti neįgaliuosius apimantį nelaimių rizikos valdymo įgyvendinimo planą

49. ragina Komisiją ir valstybes nares stiprinti neįgaliųjų ir jiems atstovaujančių organizacijų dalyvavimą sprendimų priėmimo procese, susijusiame su nelaimių rizikos mažinimo politikos ir programų rengimu, valdymu, aprūpinimu ištekliais ir įgyvendinimu; ragina į Sąjungos krizės valdymo atsaką įtraukti neįgaliųjų perspektyvą;
50. mano, kad šios programos turėtų apimti integravimą į įvairius sektorius ir valdymo lygmenis ir nustatyti konkrečius tikslus ir terminus, kad būtų parengtas neįgaliuosius apimantis nelaimių rizikos mažinimo veiksmų planas, taip siekiant įgyvendinti Sendajaus programą;
51. pabrėžia, kad ES politika ir programos turi būti grindžiamos suskirstytais įrodymais grįstais duomenimis; pabrėžia, kad reikia remti ir finansuoti mokslinius tyrimus, taip siekiant geriau suprasti nelaimių poveikį neįgaliesiems ir jų gebėjimus jas įveikti;
52. ragina valstybes nares ir Komisiją pagerinti savo komunikaciją krizių atveju ir užtikrinti, kad būtų naudojamosi būdais, sudarančiais galimybių neįgaliesiems gauti atitinkamą informaciją; susirūpinęs atkreipia dėmesį į Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros išvadas dėl didelių trūkumų šioje srityje COVID-19 pandemijos metu;
53. pažymi, kad neįgalieji yra vieni iš labiausiai marginalizuojamų ir didžiausią riziką patiriančių gyventojų bet kurioje krizės paveiktoje bendruomenėje; be to, pabrėžia, kad, vykstant ginkluotiems konfliktams, neįgalieji patiria karo padarinius – nukenčia nuo smurtinių išpuolių, priverstinio perkėlimo ir ilgalaikės nepriežiūros, kai teikiama humanitarinė pagalba karinių veiksmų sukuryje atsidūrusiems civiliams gyventojams, ir jie dažnai ištisas dienas ar savaites būna palikti savo namuose arba apleistuose kaimuose beveik be galimybės gauti maisto ar vandens; todėl primena ES vaiko teisių strategijos, Vaiko garantijų sistemos, 2021–2030 m. ES neįgaliųjų teisių strategijos, taip pat visų galiojančių ES teisinių priemonių, įskaitant Laikinosios apsaugos direktyvą,

svarbą remiant valstybes nares, kad jos galėtų patenkinti specialiuosius neįgalių pabėgėlių poreikius, užtikrinti jų apsaugą ir priežiūrą⁵³;

Judėjimo laisvė ir tarpusavio pripažinimas. Būtinybė išplėsti ES neįgaliojo kortelės teikiamus privalumus

54. pabrėžia, kad visose srityse visoje ES tikrai būtina tarpusavyje apibrėžti ir pripažinti negalios statusą ir diagnozuoti negalią, taip pat primygtinai ragina Komisiją sparčiau dirbti šiuo klausimu, taip siekiant užtikrinti negalios statuso pripažinimą, kai naudojamosi judumo teise visoje ES, ir užtikrinti neįgaliųjų judėjimo laisvę visose valstybėse narėse;
55. palankiai vertina tai, jog Komisija 2022 m. ketinimų rašte Parlamentui paskelbė, kad 2023 m. ji pateiks pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl Europos neįgaliojo kortelės, kuris taip pat įtrauktas į Komisijos 2023 m. darbo programą;
56. yra tvirtai įsitikinęs, kad ES neįgaliojo kortelė turėtų būti grindžiama privalomu ES teisės aktu, kuris apimtų įvairias sritis, ne tik susijusias su kultūra, laisvalaikiu ir sportu; pabrėžia, kad neįgaliojo kortelė standartiškai taip pat turėtų apimti nacionalines, regionines ir vietos viešąsias paslaugas, pvz., transportą, turėti specialią ES interneto svetainę ir prieinamą internetinę duomenų bazę visomis ES kalbomis, įskaitant specialiuosius komunikavimo būdus, pvz., lengvai perskaitomą kalbą, Brailio raštą ir gestų kalbą; be to, prašo Komisijos apsvarstyti galimybę valdyti ES neįgaliojo kortelės, kuri būtų finansuojama iš ESF+, įgyvendinimą;
57. tvirtai mano, kad neįgalieji ir jiems atstovaujančios organizacijos turi būti glaudžiai įtraukti įdiegiant ES neįgaliojo kortelę ir vykdant su ja susijusią komunikaciją; mano, kad tam, visų pirma, reikia peržiūrėti galiojančius teisės aktus ir politiką, tai turi būti grindžiama tvirtu sąmoningumo ugdymo procesu, po to turi būti atliekamos konkrečios poveikio analizės, grindžiamos suskirstytais duomenimis, ir tai turi padėti priimti konkrečias įgyvendinimo priemones;

Bendrosios įtraukios švietimo sistemos skatinimas ir kokybiškų ir prieinamų sveikatos priežiūros paslaugų užtikrinimas

58. ragina Komisiją ir valstybes nares imtis priemonių, kad visiems neįgaliems besimokantiejiems būtų sudarytos palankesnės sąlygos naudotis įtraukiu ir kokybišku švietimu, įskaitant e. mokymąsi ir mokymąsi visą gyvenimą, pagal NTK, ir, siekiant švietimo tikslo, įtraukti su negalia susijusius strategijos „Europa 2020“ rodiklius; pabrėžia, kad svarbu užtikrinti vienodas galimybes mokiniams ir studentams mokytis klasėse, be kita ko, ikimokyklinio ugdymo įstaigose, ir neatsižvelgiant į tai, ar jie turi negalią; ragina valstybes nares daugiau investuoti į programą „Erasmus+“ ir pasinaudoti jos teikiamomis finansavimo galimybėmis;
59. apgailestauja dėl to, kad kai kuriose valstybėse narėse trūksta investicijų į neįgaliesiems, kuriems reikalinga ypatinga specialistų priežiūra, skirtą infrastruktūrą, todėl kai kuriais

⁵³ 2001 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 2001/55/EB dėl minimalių normų, suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą esant masiniam srautui, ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimant tokius asmenis ir atsakant už tokio veiksmo padarinius pusiausvyrą (OL L 212, 2001 8 7, p. 12).

atvejais, ypač mokyklinio amžiaus jaunuoliai, yra priversti atsiskirti nuo savo šeimų, kad galėtų naudotis tinkama infrastruktūra kitose valstybėse narėse;

60. ragina Komisiją užtikrinti visiems prieinamą skaitmeninę aplinką; pažymi, kad tiesioginis subtitravimas, lengvai perskaitoma informacija, vertimas į gestų kalbą ir iš jos, taip pat prieinamos svetainės yra būtinos neįgaliųjų švietimo ir informavimo užtikrinamos priemonės;
61. primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares skubiai imtis veiksmų siekiant užtikrinti, kad neįgaliesiems, įskaitant psichosocialinę negalią turinčius asmenis, būtų teikiamos tokios pačios apimties, kokybės ir standartų nemokamos ar įperkamos sveikatos priežiūros paslaugos ir programos, kurios teikiamos kitiems asmenims, įskaitant galimybę naudotis lytinės ir reprodukcinės sveikatos paslaugomis ir iniciatyvas, priimtas pagal ES kovos su vėžiu planą;
62. primygtinai rekomenduoja ES lėšomis remti neįgaliuosius apimančių gydymo paslaugų kūrimą valstybėse narėse; siūlo Komisijai apsvarstyti galimybę parengti tikrinimo įrangos prieinamumo standartus;
63. mano, kad prieinamos visuomenės sveikatos kampanijos ir komunikacija ligų prevencijos, tikrinimo ir gydymo srityse turi apimti neįgaliuosius ir turi būti platinamos įvairiais prieinamais formatais, pvz., gestų kalba, Brailio raštu ir lengvai perskaitomu formatu;
64. ragina valstybes nares užtikrinti priežiūros ir paramos, kuri dažnai nutraukiama po mokymosi mokykloje, tęstinumą ir dėl to kyla sunkumų pereinant į darbo rinką, nutraukiama užimtumo parama, panaikinamos prieinamumo galimybės ir pajėgumas gyventi savarankiškai;
65. ragina valstybes nares užtikrinti, kad neįgalieji turėtų lygias galimybes darbo rinkoje, galimybę gauti įtraukų ir integruotą išsilavinimą ir sveikatos priežiūros paslaugas, taip pat vienodas galimybes naudotis transportu, panaikinant pagrindines kliūtis socialiniam gyvenimui, ir universalumo principų taikymą teikiant investicijas į infrastruktūrą ir skaitmeninį sektorių visoje ES;
66. ragina Komisiją parengti visapusišką ir vienmomentę Europos psichikos sveikatos strategiją – tinkamą tęstinę Europos veiksmų psichikos sveikatos srityje plano priemonę ir patobulinti ES psichikos sveikatos ir gerovės veiksmų kompasą; pažymi, jog remiantis šia strategija turėtų būti reikalaujama, kad valstybės narės į psichikos sveikatos priežiūrą įtrauktų fizinę priežiūrą, atsižvelgiant į glaudžią jų tarpusavio sąsają, be kita ko, skiriant ypač daug dėmesio neįgaliesiems, taip siekiant užtikrinti veiksmingą priežiūrą, pagrįstą įrodymais ir žmogaus teisėmis, ir plėsti siūlomų paslaugų kiekį, kad daugiau žmonių galėtų gauti gydymą; visų pirma, ragina valstybes nares į savo atitinkamas ES lėšas įtraukti asignavimus vaikų ir jaunimo neuropsichiatrinių sutrikimų gydymo paslaugoms gerinti, nes jie labiausiai nukentėjo nuo kilus pandemijai priimtų priemonių, dėl kurių padaugėjo socialinių nepatogumų ir psichologinių kančių ir išaugo skurdas, – visa tai turėjo tragiškas pasekmes;
67. ragina Komisiją peržiūrėti Tarpvalstybinės sveikatos priežiūros direktyvą, siekiant ją suderinti su NTK ir užtikrinti neįgaliesiems veiksmingą galimybę gauti kokybiškas

tarpvvalstybines sveikatos priežiūros paslaugas;

Įtraukaus užimtumo skatinimas

68. pabrėžia, kad neįgaliųjų naudojimas teise į darbą⁵⁴ yra glaudžiai susijęs su priemonėmis, kuriomis kovojama su tiesiogine ir netiesiogine diskriminacija, skurdu ir kliūtimis sveikatos, švietimo, mokymo, būsto, priežiūros, paramos, asmeninio judumo, urbanistinės aplinkos prieinamumo, segregacijos, institucionalizavimo srityse; todėl ragina Komisiją ir valstybes nares imtis veiksmingų ir konkrečių priemonių siekiant skatinti neįgaliųjų ir jų šeimų lygybę, įvairovę ir horizontaliąją įtrauktį visuose visuomenės sluoksniuose, be kita ko, teikiant asmeninę pagalbą, užtikrinant savarankišką gyvenimą, socialinę apsaugą, sąmoningumo ugdymą ir aplinką be kliūčių; primena, kad neįgaliųjų integracija į darbo rinką yra labai svarbi ne tik siekiant socialinės įtraukties ir lygių galimybių, bet ir suteikia daug ekonominių galimybių neįgaliesiems tapti finansiškai nepriklausomais ir yra naudinga visai ekonomikai;
69. prašo Europos darbo institucijos bendradarbiauti su nacionalinėmis darbo inspekcijomis, taip siekiant įgyvendinti galiojančius teisės aktus; rekomenduoja darbo inspektoriams stebėti viešojo ir privačiojo sektorių darbdavius, taip siekiant užtikrinti neįgaliųjų profesinių teisių laikymąsi;
70. ragina Komisiją ir valstybes nares laikytis holistinio visą gyvenimo ciklą apimančio politinio požiūrio, siekiant remti diskriminacijos prevenciją ir užtikrinti veiksmingą neįgaliųjų išlaikymą darbo rinkoje bei įtraukimą į ją; ragina Komisiją ir valstybes nares visapusiškai įgyvendinti ir integruoti NTK į visas teisėkūros, politikos ir finansavimo priemones, ypač susijusias su neįgaliųjų socialine įtrauktimi ir integracija į darbo rinką; ragina ES ir visas valstybes nares ratifikuoti NTK fakultatyvų protokolą;
71. palankiai vertina 2022 m. birželio 16 d. įvykusius užimtumo ir socialinių reikalų ministrų politinius debatus dėl neįgaliųjų užimtumo ir dėl to, kaip pašalinti kliūtis, trukdančias įdarbinti neįgaliuosius, taip pat dėl veiksmų, kuriais skatinama jų integracija į darbo rinką; tikisi, kad valstybės narės imsis konkrečių tolesnių veiksmų;
72. pabrėžia, kad ypač daug dėmesio reikia skirti etninėms mažumoms priklausančių neįgaliųjų, pvz., migrantų, pabėgėlių, romų ir Afrikos kilmės asmenų, užimtumo padėčiai;
73. pabrėžia, kad reikia sukurti žmogaus teisėmis grindžiamą požiūrį, kuriuo remiantis visuomenėje būtų diskutuojama apie negalią, ir kad atitinkamai reikėtų pritaikyti paramą neįgaliesiems; pabrėžia, kaip svarbu visapusiškai apibrėžti ir užtikrinti prieinamumą, ir atkreipia dėmesį į jo vertę – tai yra būtinas pagrindas neįgaliesiems turėti lygias galimybes, kaip pripažįstama NTK ir atitinka NTK bendrąją pastabą Nr. 2, atsižvelgiant į skirtingus neįgaliųjų poreikius ir skatinant ES taikyti universalumo principą⁵⁵;

⁵⁴ Neįgaliųjų teisių konvencijos 27 straipsnis.

⁵⁵ Pagal NTK 2 straipsnį „universalumas“ apibrėžiamas kaip „gaminių, aplinkos, programų ir paslaugų, skirtų naudoti visiems žmonėms kuo platesniu mastu, dizainas, kai nėra pritaikymo ar specializuoto dizaino būtinybės. Universalus dizainas [sic!] taip pat reiškia pagalbinius įrenginius, skirtus konkrečioms neįgaliųjų grupėms, kai tai yra būtina“.

74. ragina Komisiją kuo greičiau pradėti Užimtumo lygybės direktyvos peržiūrą, visų pirma, peržiūrint tinkamų sąlygų sudarymo neįgaliems darbuotojams suderintus būtiniausius standartus, siekiant ją visapusiškai suderinti su NTK nuostatomis ir įgyvendinti dalyvaujimąjį procesą, kurio tikslas – užtikrinti tiesioginį ir visapusišką neįgaliesiems atstovaujančių organizacijų dalyvavimą;
75. pabrėžia, kad svarbu aktyviai įtraukti neįgaliuosius, jų šeimas ir jiems atstovaujančias organizacijas į visų jiems poveikį turinčių priemonių rengimą ir įgyvendinimą; pabrėžia su negalia susijusių aspektų integravimo darbo vietoje svarbą ir socialinio dialogo bei darbdavių mokymo vaidmenį šioje srityje; ragina valstybes nares imtis aktyvių priemonių siekiant užtikrinti visų asmenų nediskriminavimą ir užtikrinti, kad neįgalieji vienodomis sąlygomis galėtų naudotis savo darbo ir profesinių sąjungų teisėmis;
76. pabrėžia, kad priekabiavimas darbe, įskaitant seksualinį priekabiavimą ir atsakomuosius veiksmus už atviras pastabas, trukdo dirbti ir įsidarbinti, išsaugoti darbo vietas ir užtikrinti vienodas karjeros galimybes, visų pirma, neįgalioms moterims⁵⁶, ir kad valstybėse narėse reikia imtis konkrečių veiksmų siekiant užkirsti kelią priekabiavimui prie neįgaliųjų, su juo kovoti ir taikyti sankcijas už jį;
77. mano, kad pajamų rėmimo sistemos, su negalia susijusi pagalba ir aktyvi užimtumo parama papildo visapusiško ir veiksmingo neįgaliųjų dalyvavimo darbo rinkoje skatinimą, nes darbo užmokestis nėra su negalia susijusių papildomų išlaidų kompensacija; todėl ragina valstybes nares atsieti pajamų ir aktyvaus užimtumo paramą nuo su negalia susijusios paramos⁵⁷, taip siekiant užtikrinti, kad kriterijų atitikimo taisyklės būtų kuo įtraukesnės, ir padengti papildomas su negalia susijusias išlaidas, kovoti su neįgalių dirbančiųjų skurdu ir užtikrinti neįgaliųjų lygybę, orumą ir savarankiškumą; ragina valstybes nares įgyvendinti panašius sprendimus dėl neįgaliuosius prižiūrinčių asmenų, kad jie, be su priežiūra susijusių išmokų, galėtų gauti pajamų;
78. primygtinai ragina Komisiją užtikrinti, kad valstybės narės laikytųsi vienodo požiūrio į visus darbuotojus ir vienodo užmokesčio už vienodos vertės darbą principo; taip pat primygtinai tvirtina, kad neįgaliems darbuotojams neįgaliųjų socialinėse įmonėse turėtų būti užtikrintos bent tokios darbo teisės ir toks statusas, kokius turi atviroje darbo rinkoje dirbantys asmenys; mano, kad tokiose neįgaliųjų socialinėse įmonėse turėtų būti laikomasi individualizuoto požiūrio ir, kiek praktiškai įmanoma, neįgaliesiems jose turėtų būti suteikta tik laikina galimybė per visą jų profesinį gyvenimą; taip pat mano, kad tokiomis neįgaliųjų socialinėmis įmonėmis turėtų būti siekiama skatinti įgūdžių ugdymą ir remti perėjimą į atvirą darbo rinką; primygtinai reikalauja, kad tokioje aplinkoje dirbantys neįgalieji būtų apsaugoti esamais teisės aktais, apimančiais socialinę apsaugą ir darbo sąlygas, įskaitant minimaliojo darbo užmokesčio teikiamą apsaugą vienodomis sąlygomis su kitais asmenimis, kaip numatyta NTK 27 straipsnyje; ragina valstybes nares kurti įtraukius globojamojo ir remiamo užimtumo modelius, kuriais

⁵⁶ 2020 m. Europos duomenys ir neįgalieji (lentelės), Bendrijos statistika apie pajamas ir gyvenimo sąlygas: [Europe 2020 data & People with disabilities - tables \(EU SILC 2017\)](#), parengė Stefanos Grammenos, Europos socialinės ir ekonominės politikos centras, 2019 m. gruodžio 27 d.

⁵⁷ JT specialusis pranešėjas asmenų su negalia teisių klausimais, Specialiojo pranešėjo asmenų su negalia teisių klausimais ataskaita („Report of the Special Rapporteur on the rights of persons with disabilities“), pristatyta JT Generalinės Asamblėjos 70-ojoje sesijoje, 2015 m. rugpjūčio 7 d.

gerbiamos neįgaliųjų teisės ir kurie taikomi kaip veiksminga įtrauktis ir vėlesnio perėjimo į atvirą darbo rinką priemonė; pabrėžia, jog svarbu, kad neįgalieji rastų kokybišką darbą, atitinkantį jų įgūdžius ir užmojus, ir kad neįgaliųjų mokymas, kvalifikacijos kėlimas ir perkvalifikavimas suteiktų jiems realių gebėjimų ir įgūdžių; ragina valstybes nares įvertinti esamų neįgaliųjų socialinių įmonių veiksmingumą suteikiant neįgaliesiems įgūdžių, kad jie galėtų įsidarbinti atviroje darbo rinkoje; ragina Komisiją stebėti šį procesą;

79. pažymi, kad COVID-19 krizė paskatino daugiau dirbti nuotoliniu būdu ir kad nuotolinis darbas, kaip viena iš tinkamų sąlygų neįgaliesiems sudarymo formų ir viena iš priemonių geriau suderinti profesinį ir asmeninį gyvenimą ir sumažinti su skausmu ir nuovargiu susijusias kliūtis darbo rinkoje, galėtų padėti padidinti neįgaliųjų užimtumą; vis dėlto, įspėja, kad darbdaviai negali nurodyti darbuotojams dirbti nuotoliniu būdu norėdami išvengti tinkamų sąlygų neįgaliesiems darbuotojams sudarymo ar įtraukios darbo vietos kultūros kūrimo⁵⁸, nes tai gali lemti jų izoliaciją ir turėti įtakos neįgaliųjų psichinei sveikatai; pabrėžia, kad ateityje nuotolinio darbo politiką reikėtų plėtoti atsižvelgiant į neįgaliųjų teises ir reikėtų įtraukti neįgaliuosius, kai ji kuriama, kai deramasi dėl naujų kolektyvinių sutarčių, reglamentuojančių nuotolinį darbą, arba kai įmonės peržiūri savo nuotolinio darbo politiką, siekdamos užtikrinti, kad jos būtų palankios neįgaliesiems; primena, kad reikia užtikrinti vienodas neįgaliųjų galimybes gauti išsilavinimą ir mokymą, įgyti skaitmeninių įgūdžių ir gauti prieigą prie susijusios skaitmeninės infrastruktūros tiek miesto, tiek kaimo ir atokiose vietovėse, kad žmonės galėtų pasinaudoti skaitmeninio sukurtomis naujomis užimtumo galimybėmis; pabrėžia, kad tinkamų sąlygų sudarymas yra neįgalių darbuotojų teisė, ir mano, kad valdžios institucijos turėtų skatinti rengti sąmoningumo ugdymo veiksmus ir programas, skirtus neįgaliųjų įgūdžiams ir gebėjimams, taip pat skatinti privačiojo ir viešojo sektorių darbdavių gebėjimą sudaryti tinkamas sąlygas ugdymui, taip siekiant šalinti neįgaliųjų diskriminaciją ir užtikrinti, kad pareigų vykdytojai turėtų priemonių įdarbinti, remti ir išlaikyti neįgalius darbuotojus;
80. pažymi, kad vyresnio amžiaus žmonių teisių skatinimas yra glaudžiai susijęs su neįgaliųjų lygių teisių užtikrinimu, nes vyresnio amžiaus žmonėms kyla didesnė negalios rizika ir daugiau kaip 46 proc. vyresnio amžiaus žmonių (60 metų ir vyresnių) turi negalią; pabrėžia, kad, atsižvelgiant į demografinius pokyčius ir ypač į visuomenės senėjimo tendenciją, dėl darbo jėgos senėjimo ir didesnio lėtinėmis ligomis sergančių darbuotojų skaičiaus reikia spręsti naujus iššūkius, susijusius su didesniu negalios paplitimu; pabrėžia, kad svarbu plėtoti politiką, be kita ko, dėl lankstaus darbo grafiko, kuria siekiama padėti neįgaliesiems darbuotojams geriau integruotis į darbo rinką, taip pat plėtoti neįgaliųjų priežiūros paslaugas, įskaitant darbuotojų mokymo standartų ir asmeninės pagalbos standartų rengimą;
81. ragina valstybes nares stebėti, kaip laikomasi Europos socialinių teisių ramsčio principų Nr. 2 ir 3, pagal kuriuos vyrams ir moterims, neatsižvelgiant į rasinę ar etninę kilmę, religiją ar tikėjimą, negalią, amžių ar seksualinę orientaciją, užtikrinamas vienodas požiūris ir lygios galimybės dalyvauti darbo rinkoje, įdarbinimo sąlygos ir kilimo karjeros laiptais galimybės; ragina stebėti, kaip priimamos NTK nustatytos priemonės;

⁵⁸ Schur, L.A., Ameri, M. & Kruse, D., [Telework After COVID: A „Silver Lining“ for Workers with Disabilities?](#), Journal of Occupational Rehabilitation, Vol. 30, No. 4, 2020, p. 521-536.

82. ragina valstybes nares teikti neįgaliesiems pritaikytą paramą, susijusią su galimybėmis įgūdžių lavinimo, profesinio rengimo ir mokymo bei užimtumo srityse, taip siekiant užtikrinti įtraukią aktyvią darbo rinkos politiką; ragina užimtumo tarnybas ir viešąjį bei privatųjį sektorius įgyvendinti individualiems poreikiams pritaikytas priemones, kuriomis būtų gerinamos neįgaliųjų įsidarbinimo galimybės ir jų išlaikymas darbo rinkoje, taip siekiant laikytis NTK ir per Europos valstybinių užimtumo tarnybų tinklą keistis geriausia neįgaliųjų įdarbinimo patirtimi; ragina valstybes nares teikti gaires ir finansinę paramą bei rengti mokymus neįgaliųjų darbo vietų kūrimui, įdarbinimui, verslumui ir savarankiškam darbui remti, be kita ko, naudojantis ESF+ lėšomis; pabrėžia, kad socialinė ekonomika gali atlikti teigiamą vaidmenį įdarbinant neįgaliuosius; ragina valstybes nares parengti paskatas, kuriomis neįgalieji būtų skatinami kurti socialinės ekonomikos subjektus ir pradėti pajamų duodančią veiklą;
83. mano, kad darbo rinkos rėmimo priemonėse turi būti atsižvelgiama į negalią ir specialiai pritaikytas politikos priemones, kuriomis siekiama remti neįgaliųjų įtrauktį į darbo rinką; ragina valstybes nares remti darbo pagal įgūdžius parinkimą, profesinį profiliavimą, lygiagrečių užimtumą ir mokymą, supažindinimą su darbu, mokymą darbo vietoje, karjeros raidą ir mentorystę, taip pat įtraukų ir prieinamą profesinį rengimą ir mokymą, kad būtų remiama būtina neįgaliųjų integracija ir išlaikymas darbo vietoje; pabrėžia, kad neįgaliųjų įtraukties ir užimtumo gerinimo priemonės nebus iš tiesų veiksmingos, jei tuo pat metu nebus kovojama su stereotipais apie negalią ir stigmatizavimu darbo vietoje ir platesnėje visuomenėje; atsižvelgdamas į tai pabrėžia, kad svarbu ugdyti pedagogų, darbdavių ir darbuotojų, taip pat plačiosios visuomenės sąmoningumą ir rengti mokymus, taip siekiant kovoti su neįgaliųjų diskriminacija, keisti mąstyseną ir užtikrinti iš tiesų įtraukią visuomenę;
84. pabrėžia, kad žemas neįgaliųjų aktyvumo lygis kliudo socialinei ir ekonominei įtraukčiai, ši padėtis turi būti pagerinta įgyvendinant Europos Sąjungos ir nacionalines programas, kuriomis siekiama skatinti ir mokyti iš darbo rinkos išstumtus asmenis; pabrėžia, kad, nors labai svarbu remti ir skatinti neįgaliųjų dalyvavimą darbo rinkoje, taip pat reikia sukurti tinkamus ir įtraukius socialinės apsaugos mechanizmus, kad parama būtų teikiama visiems neįgaliesiems;
85. dar kartą ragina Komisiją ir valstybes nares neįgalumo požiūriu įvertinti pagrindines darbo ateities tendencijas, taip siekiant nustatyti konkrečius veiksmus ir jų imtis, kad darbo rinka taptų įtraukesnė ir būtų sumažintas skaitmeninis atotrūkis; pabrėžia, kad svarbu geriau pasinaudoti novatoriškomis technologijomis, kad būtų suvienodintos sąlygos ir pašalintos kliūtys švietimui, mokymui ir užimtumui, visų pirma, skaitmeninėje darbo rinkoje, taip pat padėti neįgaliesiems naudotis skaitmeninėmis priemonėmis ir programine įranga, kurios yra būtinos jų savarankiškam gyvenimui; atkreipia dėmesį į poreikį apsaugoti neįgaliuosius nuo diskriminacijos naudojant dirbtinį intelektą priimančiam įdarbinimo, atrankos, paaukštinimo ir atleidimo iš darbo sprendimus; ragina valstybes nares gerinti skaitmeninių įgūdžių mokymo kursų prieinamumą asmenų grupėms, kurioms gresia atskirtis, be kita ko, neįgaliesiems ir vyresnio amžiaus žmonėms, siekiant juos geriau integruoti į socialinį gyvenimą ir darbo rinką bei suteikti geresnes galimybes naudotis elektroninėmis ir administracinėmis paslaugomis;
86. tvirtai remia ES lygmens mokslinius tyrimus, socialines investicijas ir tikslines iniciatyvas, skirtas programoms ir paslaugoms, kurios pasirodė esančios veiksmingos

remiant ilgalaikę neįgaliųjų integraciją į darbo rinką, ypatingą dėmesį skiriant autizmo spektro sutrikimų turintiems asmenims; siūlo valstybėms narėms užsakyti modelių ir programų, kurie dar nėra pagrįsti įrodymais, mokslinius tyrimus, taip pat finansuoti inovacijas paslaugų teikimo srityje, pvz., pagalbinėms technologijoms pritaikytą dirbtinį intelektą⁵⁹;

87. ragina valstybes nares, visų pirma, nacionalinius koordinatorius, savo daugiametėse nacionalinėse strategijose pagal Europos vaiko garantijų sistemą ypač daug dėmesio skirti neįgalių vaikų poreikiams ir užtikrinti veiksmingą ir laisvą prieigą prie kokybiškų paslaugų, ypač įtraukaus švietimo; ragina jas visiems neįgaliems pabėgėlių vaikams užtikrinti galimybes iš tiesų sveikai maitintis ir gyventi tinkamame būste tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir vaikams priimančiojoje šalyje, laikantis Tarybos rekomendacijos (ES) 2021/1004, taip siekiant užtikrinti, kad taikant nacionalines integruotas priemones būtų atsižvelgiama į tarpsektorinius trūkumus; todėl ragina valstybes nares ir Komisiją skubiai padidinti Europos vaiko garantijų sistemos finansavimą skiriant bent 20 mlrd. EUR specialų biudžetą; atsižvelgdamas į tai ragina visas valstybes nares skirti daugiau nei minimalų kiekį ESF+ išteklių, kuriems taikomas pasidalijamasis valdymas, veiklai pagal Europos vaiko garantijų sistemą remti; dar kartą ragina valstybes nares įgyvendinti sustiprintą Jaunimo garantijų iniciatyvą siekiant užtikrinti kokybiškus darbo pasiūlymus, apimančius deramą atlyginimą, socialinės apsaugos galimybes ir neįgaliųjų poreikiams pritaikytą darbo aplinką;
88. ragina valstybes nares įgyvendinti Direktyvą dėl tėvų ir prižiūrinių asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros, kuria nustatomos prižiūrintojo asmens atostogos – penkios darbo dienos per metus; primygtinai reikalauja, kad tėvams, kurie yra ypač nepalankioje padėtyje, pvz., neįgaliems arba neįgalių ar lėtinėmis ligomis sergančių vaikų tėvams, būtų taikomos specialios nuostatos, susijusios su prižiūrintojo asmens atostogomis, tėvystės atostogomis, vaiko priežiūros atostogomis ir lanksčiu darbo grafiku, užtikrinant, kad jie nepatirtų jokių neigiamų pasekmių iš darbdavio;
89. ragina valstybes nares užtikrinti geresnes darbo ir gyvenimo sąlygas, be kita ko, taikant tinkamą minimalųjį darbo užmokestį ir darbo užmokesčio skaidrumo priemones, taip siekiant sumažinti neįgalių asmenų darbo užmokesčio skirtumą ir pasiekti įtraukų ir tvarų darbo rinkos augimą; pabrėžia, kad svarbu skubiai priimti direktyvą dėl minimaliojo darbo užmokesčio ir darbo užmokesčio skaidrumo, kuri būtų visapusiškai taikoma neįgaliesiems;
90. ragina Komisiją parengti ir skatinti įtraukioms įmonėms skirtą Europos teisės aktų sistemą, taip siekiant neįgaliesiems sukurti nuolatinio užimtumo galimybes;

o

o o

91. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.

⁵⁹ Europos reabilitacijos platforma (angl. *European Platform for Rehabilitation*), analitinis dokumentas „Dirbtinis intelektas ir paslaugų teikimas neįgaliesiems“: [Artificial intelligence and service provision for people with disabilities – An analytical paper](#), 2022 m.

AIŠKINAMOJI DALIS

Rengdama šį pranešimą pranešėja kartu su pilietinės visuomenės atstovais ir pačiais neįgaliaisiais išnagrinėjo, kaip įgyvendinamas kiekvienas JT neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – NTK) straipsnis.

NTK yra pirmoji tarptautinė žmogaus teisių sutartis, kurią turi ratifikuoti ES ir visos jos valstybės narės ir pagal kurią ji tampa teisiškai privaloma ES institucijoms ir 27 šalims. Be to, ES institucijos turi visapusiškai įgyvendinti JT Neįgaliųjų teisių komiteto rekomendacijas ir užtikrinti, kad visuose būsimuose teisės aktuose būtų visapusiškai laikomasi NTK. Europos Parlamentas pabrėžė, kad tiek valstybės narės, kurios to dar nepadarė, tiek ES turi ratifikuoti NTK fakultatyvų protokolą, nes tai yra galimybė peržiūrėti atskirus ar sisteminius diskriminacijos atvejus.

Tačiau galiojantys ES teisės aktai dėl neįgaliųjų teisių nėra veiksmingai įgyvendinami ir vykdomi. Praėjus šešiolikai metų nuo NTK priėmimo, neįgalieji kasdien ir toliau susiduria su kliūtimis: nuo fizinių ir socialinių poreikių iki integracijos mokykloje ar darbo rinkoje ir iki visų esminių kasdienio gyvenimo aspektų.

Nepakankamai įgyvendinama NTK

Tai, kad ES lygmeniu nepriimtas nediskriminavimo teisės aktas, yra viena didžiausių kliūčių, trukdančių visapusiškai naudotis neįgaliųjų teisėmis. Nesant horizontaliųjų nediskriminavimo teisės aktų, neįgalieji patiria įvairių kitų formų diskriminaciją, susijusią su galimybe gauti būstą, prekes ir paslaugas, kurioms netaikomi Europos nediskriminavimo teisės aktai. Nepaisant pakartotinių Europos Parlamento raginimų Tarybai atnaujinti derybas dėl horizontaliosios lygybės direktyvos, nuo 2008 m. pažangos nepadaryta ir Komisija nepasiūlė konkrečių priemonių tuo atveju, jei Taryba šios direktyvos nepriimtų.

Nors valstybės narės padarė didelę pažangą veiksmingai įgyvendindamos NTK ir stebėdamos, kaip ji įgyvendinama, bei laikydamosi joje nustatytų standartų, priešingai nei nustatyta konvencijoje, ES toliau rėmė investicijas į dideles ir mažas institucijas. Be to, iš skundų ir įrodymų, susijusių su kankinimu ir kitų formų fiziniiais ir cheminiais apribojimais institucijose, matyti, kad tai yra sisteminė problema ES, todėl turėtume reikalauti, kad tai būtų visiškai uždrausta ir kad tokioje veikloje dalyvaujantys asmenys būtų patraukti atsakomybėn.

Pranešėja palankiai vertina 2021–2030 m. ES neįgaliųjų teisių strategiją ir Komisijos įsipareigojimą nutraukti institucionalizavimo praktiką visose valstybėse narėse. Tačiau ji mano, kad labai svarbu aiškiai pripažinti grupinių namų atskyrimo pobūdį ir būtinybę atsisakyti tokios aplinkos, kuri neturėtų būti „alternatyva“ didelėms institucijoms, skatinant bendruomenės paramą ir paslaugas, pavyzdžiui, asmeninę pagalbą, ir kuriant galimybes gauti prieinamą ir įperkamą būstą. Nors didelė ES lėšų dalis skirta bendruomeninių paslaugų plėtrai remti, lygiagrečios investicijos į mažas ir dideles gyvenamąsias vietas trukdė plėtoti alternatyvius būstus ir paramos galimybes. Labai svarbu turėti galimybę naudotis nepriklausomo gyvenimo paslaugomis. Neįgalieji turėtų nuspręsti, kur jie nori gyventi ir kokią paramą jie nori gauti.

Lygybė ir nediskriminavimas

Kai kurie neįgalieji, įskaitant psichosocialinę negalią turinčius asmenis, vis dar negali visapusiškai naudotis savo teise į politinį dalyvavimą visoje ES. Per paskutinius 2019 m. Europos Parlamento rinkimus 18 ES valstybių narių buvo priėmusios teisės aktus, pagal kuriuos šimtai tūkstančių piliečių negalėjo balsuoti dėl negalios (būtent dėl to, kad jiems taikoma visiška arba dalinė globa). Be to, tai neapima asmenų, kurie, nors ir nepraradę savo veiksnumo, negalėjo balsuoti dėl institucionalizavimo.

Neįgaliesiems vis dar kyla didesnė smurto ir prievartos rizika nei kitiems žmonėms. Neįgalių vaikų ir paauglių tikimybė patirti fizinį ir seksualinį smurtą ir nepriežiūrą yra nuo trijų iki keturių kartų didesnė nei kitų vaikų. Valstybės narės turėtų imtis visų tinkamų priemonių, kad užtikrintų vaikų teisių apsaugą be jokios diskriminacijos.

Neįgalios moterys ir mergaitės susiduria su daugialype ir sąveikine diskriminacija visose gyvenimo srityse ir joms kyla didesnė smurto, išnaudojimo ir prievartos rizika, palyginti su kitomis moterimis. Toks smurtas gali būti įvairių formų, įskaitant priekabiavimą, seksualinį smurtą ir priverstinį abortą, sterilizaciją ir kontracepciją. Neįgaliųjų teisių konvencijos komitetas išreiškė susirūpinimą dėl to, kad kelios valstybės narės savo teisės aktuose vis dar leidžia priverstinę sterilizaciją ir kad net šalyse, kuriose pagal įstatymus neleidžiama vykdyti priverstinės sterilizacijos, toks pažeidimas vis tiek gali būti padarytas, kai ji atliekama be neįgalios mergaitės ar moters supratimo ir sutikimo. Todėl ES negali ilgiau laukti ir turėtų skubiai ratifikuoti ir įgyvendinti Stambulo konvenciją, rinkti suskirstytus duomenis, kad informuotų apie jų konkrečią padėtį, finansuoti ir skatinti specialistų mokymą ir gebėjimų stiprinimą, emocinį ir lytinį švietimą valstybėse narėse, be kita ko, finansuojant projektus.

Judėjimo laisvė ir tarpusavio pripažinimas. Būtinybė išplėsti ES neįgaliojo kortelės teikiamus privalumus

Pranešėjai labai svarbu išplėsti ES neįgaliojo kortelės teikiamus privalumus. Iš tiesų, kadangi sienos kirtimas nekeičia negalios statuso, tarpusavio pripažinimas, grindžiamas negalios lygio vertinimo sistemų suderinimu, suteiktų neįgaliesiems galimybę be jokių kliūčių naudotis visomis savo teisėmis visoje ES. Kodėl tai svarbu?

Užimtumas. Dėl to, kad valstybėse narėse nėra sąsajos tarp negalios laipsnio vertinimo sistemų, labai ribojama neįgaliųjų galimybė judėti iš vienos ES šalies į kitą dirbti. Negalios pažymėjimo turėjimas taip pat suteikia teisę naudotis įdarbinimo agentūrų paslaugomis, specializuoto mokymo ir profesinio mokymo paslaugomis. Norint pakeisti gyvenamosios vietos šalį, reikia nustatyti atitinkamą neįgalumo laipsnį, kad būtų galima pasinaudoti tokiomis teisėmis.

Sveikatos priežiūra ir rehabilitacija. Galimybė naudotis rehabilitacijos paslaugomis, subsidijų šioms paslaugoms dydis, subsidijos neįgaliųjų kasdieniam gyvenimui reikalingos įrangos pirkimui turi turėti neįgalumo laipsnio pažymėjimą. Kadangi negalios vertinimo sistemos nėra tarpusavyje susijusios, galimybė tęsti vykstančius rehabilitacijos procesus keičiant gyvenamąją šalį yra labai ribota.

Transportas. Kad keleivis galėtų naudotis sumažintomis transporto kainomis, jis turi būti kvalifikuotas kaip asmuo, turintis atitinkamą negalią, atitinkančią sumažinimo dydį. Daugelyje vietų naudojimas specializuotomis kelių transporto paslaugomis priklauso nuo to, ar pagalbos gavėjas turi atitinkamą didelę negalią. Todėl, nesant ryšio tarp negalios laipsnio, šiuo metu Europoje keliaujantys ES valstybių narių piliečiai negali naudotis specializuotomis transporto paslaugomis ir mažesniais transporto įkainiais.

Išsilavinimas. Kita problema – vaikų ir jaunimo negalios lygio vertinimo sistemų skirtumai ES valstybėse narėse, dėl kurių kyla sunkumų norint įgyti specializuotą išsilavinimą keičiant gyvenamąją šalį.

Poreikis skatinti prieinamas ir kokybiškas sveikatos priežiūros paslaugas

Šiuo metu ES nepripažįsta diskriminacijos dėl negalios sveikatos priežiūros srityje. Tai reiškia, kad neįgalieji nėra apsaugoti, kad galėtų gauti tokias pačias, tokios pačios kokybės ir atitinkančias tokius pačius standartus nemokamas ar įperkamas sveikatos priežiūros paslaugas ir programas, kokios teikiamos kitiems asmenims.

Psichosocialinę negalią turintiems asmenims problema kyla ne tik dėl galimos diskriminacijos ir stigmatizavimo, bet ir dėl rizikos, kad jie negaus tinkamos informacijos ir neduos informuoto sutikimo, jei jiems taikoma globa arba tam tikra sprendimų priėmimo už neįgalųjį sistema. Kita vertus, pagalba neįgaliajam priimant sprendimus yra praktika, kuri gali daryti didelį poveikį psichosocialinę negalią turinčių asmenų teisei į sveikatą, tačiau beveik visose ES valstybėse narėse kraštutiniu atveju vis dar taikomos tam tikros sprendimų priėmimo už neįgalųjį sistemos. Tai reiškia, kad daugeliu atvejų, kai galima rinktis iš dviejų, pirmenybė teikiama sprendimų priėmimui už neįgalųjį, o ne pagalbai neįgaliajam priimant sprendimus.

Galiausiai šiuo metu ES nevykdo jokių veiksmų, skirtų psichikos sveikatai. Tai ypač probleminis klausimas, nes kliūtys, su kuriomis susiduria neįgalieji, daro poveikį jų bendrai gerovei ir psichikos sveikatai, ir dėl to, kad net ir negalios neturintiems asmenims dėl tam tikrų psichikos sveikatos problemų (jei netaikoma tinkama prevencija ir nesprenžiamos problemos) gali atsirasti psichosocialinė negalia. Nepaisant to, kad Taryba ir Europos Parlamentas ragino parengti Europos psichikos sveikatos strategiją, šiuo metu nenumatyta jokių veiksmų ar jie nėra rengiami.

Poreikis parengti ES įgyvendinimo planą dėl nelaimių rizikos mažinimo įtraukiant neįgaliuosius

Pranešėja taip pat norėjo pabrėžti, kad klimato kaitos poveikis – nuo staigių nelaimių, tokių kaip taifūnai ir gaisrai, iki laipsniškesnių pokyčių, pvz., sausrų, temperatūros kilimo ir jūros lygio kilimo – daro neproporcingą poveikį neįgaliųjų gyvenimui, gerovei ir pragyvenimui visame pasaulyje. Tai, kad neįgalūs asmenys nebuvo įtraukti į pasaulio pastangas kovoti su klimato krize ir mažinti nelaimių riziką, turi dramatiškų pasekmių. Dėl neprieinamų pasirengimo nelaimėms planų, sisteminės diskriminacijos ir plačiai paplitusio skurdo neįgalieji dažnai lieka nuošalyje teikiant pagalbą ir reaguojant į jas.

2015–2030 m. Sendajaus nelaimių rizikos mažinimo programa atspindi žmogaus teisėmis grindžiamą darnaus vystymosi darbotvarkę, kuri yra įtrauki ir prieinama neįgaliesiems. Taip pat reikalaujama, kad visose nelaimių rizikos mažinimo politikos srityse būtų atsižvelgiama į negalios aspektą ir skatinamas įtraukus rizika pagrįstas sprendimų priėmimas, grindžiamas pagal negalią suskirstytos informacijos sklaida.

Galima nuveikti daugiau, kad būtų sustiprintas neįgaliųjų ir jiems atstovaujančių organizacijų dalyvavimas priimant sprendimus dėl nelaimių rizikos mažinimo politikos ir programų kūrimo, valdymo, aprūpinimo ištekliais ir įgyvendinimo. Tai turėtų apimti integravimą visuose sektoriuose ir valdžios lygmenyse, be kita ko, nustatant konkrečius tikslus ir terminus,

kad būtų pasiekta neįgaliųjų pusiausvyra, ir parengiant Neįgaliųjų įtraukties nelaimių rizikos mažinimo veiksmų planą, kad būtų įgyvendinta Sendajaus programa. Politika ir programos taip pat turi būti grindžiamos labiau išskaidyta įrodymų baze ir duomenimis, taip pat reikia remti ir finansuoti mokslinius tyrimus ir geriau suprasti nelaimių poveikį neįgaliesiems ir jų gebėjimą įveikti sunkumus.

Baigiamasis pareiškimas

Visapusiškas ir veiksmingas kiekvieno Neįgaliųjų teisių konvencijos straipsnio įgyvendinimas nuo pat pradžių buvo šio pranešimo tikslas ir varomoji jėga, ir pranešėja mano, kad Europos Parlamentas turėtų rodyti pavyzdį siekiant šio tikslo.

Tikrą lygybę galima pasiekti tik pasiekus konkrečių ir išmatuojamų rezultatų. NTK yra pagrindinė kovos su diskriminacija, atskirtimi ir prievarta priemonė, tačiau turime pereiti nuo žodžių prie veiksmų. Valstybės narės turėtų praktiškai keisti savo teisės aktus, kad ES neįgaliųjų lygybė prieš įstatymą taptų realybe. Neįgalieji turi pasirūpinti, kad galėtų gyventi kaip visi kiti, o tie, kurie turi galią patenkinti savo poreikius, pradedant nuo pagrindinės vietos prie sprendimų priėmimo stalo suteikimo jiems.

Demokratija turėtų būti užtikrinta visiems, nes jei ji nėra užtikrinat visiems, lygybės pasiekti neįmanoma.

24.10.2022

UŽIMTUMO IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETO NUOMONĖ

pateikta Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetui

Siekiant lygių teisių neįgaliesiems
(2022/2026(INI))

Nuomonės referentas: Jordi Cañas

PASIŪLYMAI

Užimtumo ir socialinių reikalų komitetas ragina atsakingą Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetą į savo pasiūlymą dėl rezoliucijos įtraukti šiuos pasiūlymus:

- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutarties (ES sutartis) 2 straipsnį ir 3 straipsnio 3 dalį ir į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 2, 9, 10, 19 straipsnius ir 216 straipsnio 2 dalį,
- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją (Chartija), ypač į jos 3, 15, 20, 21, 23, 25, 26 ir 47 straipsnius,
- atsižvelgdamas į Europos socialinę chartiją, ypač į jos 15 straipsnį,
- atsižvelgdamas į Europos socialinių teisių ramstį, ypač į jo 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11, 14 ir 17 principus,
- atsižvelgdamas į Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. ir į darnaus vystymosi tikslus (DVT), ypač į 1-ąjį, 8-ąjį ir 10-ąjį DVT,
- atsižvelgdamas į JT neįgaliųjų teisių konvenciją (NTK), jos fakultatyvų protokolą ir į tai, kad ES ji įsigaliojo 2011 m. sausio 21 d. pagal 2009 m. lapkričio 26 d. Tarybos sprendimą 2010/48/EB dėl JT neįgaliųjų teisių konvencijos sudarymo Europos bendrijos vardu¹,
- atsižvelgdamas į JT neįgaliųjų teisių komiteto bendrąsias pastabas dėl NTK įgyvendinimo, visų pirma į 2014 m. gegužės 22 d. Bendrąją pastabą Nr. 2 dėl prieinamumo, 2016 m. lapkričio 25 d. Bendrąją pastabą Nr. 3 dėl moterų ir mergaičių su negalia, 2016 m. lapkričio 25 d. Bendrąją pastabą Nr. 4 dėl teisės į įtraukų švietimą, 2017 m. spalio 27 d. Bendrąją pastabą Nr. 5 dėl gyvenimo savarankiškai ir priklausymo bendruomenei, 2018 m. balandžio 26 d. Bendrąją pastabą Nr. 6 dėl lygybės ir nediskriminavimo ir 2018 m. lapkričio 9 d. Bendrąją pastabą Nr. 7 dėl neįgaliųjų,

¹ OL L 23, 2010 1 27, p. 35.

įskaitant neįgalius vaikus, dalyvavimo per jiems atstovaujančias organizacijas,

- atsižvelgdamas į Neįgaliųjų teisių komiteto 2015 m. spalio 2 d. baigiamąsias pastabas dėl Europos Sąjungos pirminės ataskaitos ir į 2022 m. balandžio 20 d. Neįgaliųjų teisių komiteto pateiktą klausimų sąrašą prieš pateikiant antrąją ir trečiąją periodines Europos Sąjungos ataskaitas,
- atsižvelgdamas į Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją,
- atsižvelgdamas į JT konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims,
- atsižvelgdamas į Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvencija),
- atsižvelgdamas į Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją (Europos žmogaus teisių konvencija),
- atsižvelgdamas į strategijos „Europa 2020“ skurdo tikslą, Porto deklaraciją, 2021 m. kovo 4 d. Komisijos komunikatą „Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas“ (COM(2021)0102) ir jo 2030 m. tikslą, susijusį su kova su skurdu ir socialine atskirtimi,
- atsižvelgdamas į 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvą 2000/43/EB, įgyvendinančią vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės²,
- atsižvelgdamas į reglamentus, kuriais nustatomos taisyklės dėl ES finansavimo programų pagal daugiametę finansinę programą, ypač iš Europos socialinio fondo, Jaunimo užimtumo iniciatyvos, Europos regioninės plėtros fondo, Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai, programos „Erasmus“ ir Teisingos pertvarkos fondo, pagal kuriuos teikiama ES finansinė parama neįgaliųjų padėčiai gerinti,
- atsižvelgdamas į 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvą 2000/78/EB, nustatančią vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus³ (Lygių galimybių užimtumo srityje direktyva),
- atsižvelgdamas į 2018 m. birželio 22 d. Komisijos rekomendaciją (ES) 2018/951 dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų⁴,
- atsižvelgdamas į 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų⁵ (Europos prieinamumo aktas),
- atsižvelgdamas į 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/2102 dėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių ir mobiliųjų programų

² OL L 180, 2000 7 19, p. 22.

³ OL L 303, 2000 12 2, p. 16.

⁴ OL L 167, 2018 7 4, p. 28.

⁵ OL L 151, 2019 6 7, p. 70.

prieinamumo⁶ (Interneto svetainių prieinamumo direktyva),

- atsižvelgdamas į 2008 m. liepos 2 d. Komisijos pasiūlymą dėl Tarybos direktyvos, kuria įgyvendinamas vienodo požiūrio į asmenis, nepaisant jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, principas (COM(2008)0426), ir į 2009 m. balandžio 2 d. Parlamento poziciją dėl šio pasiūlymo⁷,
- atsižvelgdamas į savo 2018 m. lapkričio 29 d. rezoliuciją dėl neįgalių moterų padėties⁸,
- atsižvelgdamas į 2021 m. kovo 3 d. Komisijos komunikatą „Lygybės sąjunga. 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija“ (COM(2021)0101), ypač į šios strategijos šešias pavyzdines iniciatyvas,
- atsižvelgdamas į 2010 m. lapkričio 15 d. Komisijos komunikatą „2010–2020 m. Europos strategija dėl negalios. Tolesnis siekis kurti Europą be kliūčių“ (COM(2010)0636),
- atsižvelgdamas į 2017 m. vasario 2 d. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „2010–2020 m. Europos strategijos dėl negalios įgyvendinimo pažangos ataskaita“ (SWD(2017)0029),
- atsižvelgdamas į 2016–2018 m. Komisijos bandomąjį projektą aštuoniose valstybėse narėse dėl ES neįgaliojo kortelės ir į 2021 m. tyrimą, kuriuo vertinamas bandomųjų veiksmų, susijusių su ES neįgaliojo kortele ir susijusiomis lengvatomis, įgyvendinimas,
- atsižvelgdamas į 2019 m. gruodžio 11 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę „2020–2030 m. ES darbotvarkės dėl neįgaliųjų teisių kūrimas. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto įnašas“⁹,
- atsižvelgdamas į 2020 m. lapkričio 20 d. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „2010–2020 m. Europos strategijos dėl negalios vertinimas“ (SWD(2020)0289),
- atsižvelgdamas į Komisijos ataskaitą dėl Rasinės lygybės ir Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvų taikymo (COM(2021)0139),
- atsižvelgdamas į savo 2020 m. birželio 18 d. rezoliuciją dėl Europos strategijos dėl negalios po 2020 m.¹⁰,
- atsižvelgdamas į savo 2021 m. kovo 10 d. rezoliuciją dėl Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, įgyvendinimo atsižvelgiant į Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją¹¹,
- atsižvelgdamas į 2021 m. EUROFOUND leidinį „Negalia ir integracija į darbo rinką. Politinės tendencijos ir parama ES valstybėse narėse“ („Disability and labour market

⁶ OL L 327, 2016 12 2, p. 1.

⁷ OL C 137E, 2010 5 27, p. 68.

⁸ OL C 363, 2020 10 28, p. 16.

⁹ OL C 97, 2020 3 24, p. 41.

¹⁰ OL C 362, 2021 9 8, p. 8.

¹¹ OL C 474, 2021 11 24, p. 48.

integration: Policy trends and support in EU Member States“),

- atsižvelgdamas į savo 2022 m. balandžio 7 d. rezoliuciją „Dėl karo Ukrainoje bėgančių vaikų ir jaunuolių apsauga ES“¹²,
 - atsižvelgdamas į savo 2022 m. gegužės 19 d. rezoliuciją „Rusijos karo Ukrainoje socialinės ir ekonominės pasekmės ES. ES pajėgumo veikti stiprinimas“¹³,
 - atsižvelgdamas į 2021 m. gruodžio 9 d. Komisijos komunikatą „Žmonėms tarnaujančios ekonomikos kūrimas: socialinės ekonomikos veiksmų planas“ (COM(2021)0778),
 - atsižvelgdamas į 2022 m. EUROFOUND leidinį „Neįgalieji ir COVID-19 pandemija. Gyvenimo, darbo ir COVID-19 e. apklausos rezultatai“ („People with disabilities and the COVID-19 pandemic: Findings from the Living, working and COVID-19 e-survey“),
 - atsižvelgdamas į Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją,
 - atsižvelgdamas į JT Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m., ypač į 8-ąjį darnaus vystymosi tikslą „Skatinti tvarų, įtraukų ir darnų ekonomikos augimą, produktyvų įdarbinimą ir deramą darbą visiems“,
 - atsižvelgdamas į 2018 m. EUROFOUND leidinį „Neįgaliųjų socialinė ir užimtumo padėtis“ („The social and employment situation of people with disabilities“),
 - atsižvelgdamas į savo 2021 m. balandžio 29 d. rezoliuciją dėl Europos vaiko garantijų sistemos¹⁴,
 - atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendaciją (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema¹⁵,
 - atsižvelgdamas į 2017 m. rugsėjo mėn. Europos Parlamento C teminio skyriaus tyrimą „Įtraukus negalią turinčių besimokančiųjų švietimas“¹⁶,
 - atsižvelgdamas į savo 2021 m. spalio 7 d. rezoliuciją „Neįgaliųjų apsauga teikiant peticijas: įgyta patirtis“¹⁷ ir 2020 m. liepos 8 d. rezoliuciją dėl protinę negalią turinčių asmenų ir jų šeimų teisių COVID-19 krizės metu¹⁸,
- A. kadangi negalia atsiranda dėl asmenų, turinčių ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, ir požiūrio bei aplinkos sudaromų kliūčių sąveikos, trukdančios tokiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenėje lygiai su kitais asmenimis; kadangi NTK atmetamas medicininis negalios modelis ir pritariama žmogaus teisėmis pagrįstam ir socialiniam bei kontekstiniam negalios modeliui;

¹² Priimti tekstai, P9_TA(2022)0120.

¹³ Priimti tekstai, P9_TA(2022)0219.

¹⁴ OL C 506, 2021 12 15, p. 94.

¹⁵ OL L 223, 2021 6 22, p. 14.

¹⁶ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/434b691e-a8b2-11e7-837e-01aa75ed71a1>

¹⁷ OL C 132, 2022 3 24, p. 129.

¹⁸ OL C 371, 2021 9 15, p. 6.

kadangi NTK reikalaujama įtraukios neįgaliųjų lygybės; kadangi neįgalieji prisideda prie žmonijos ir visuomenės įvairovės;

- B. kadangi Europoje yra apie 87 mln. neįgaliųjų¹⁹; kadangi maždaug vienas iš 6 žmonių ES turi tam tikrą negalią; kadangi 50,6 proc. neįgaliųjų dirba, o 28,4 proc. gresia skurdas ar socialinė atskirtis, palyginti su atitinkamai 74,8 proc.²⁰ ir 18,4 proc. negalios neturinčių asmenų²¹; kadangi naujausi ES pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos duomenys rodo, kad 2020 m. neįgaliųjų užimtumo skirtumas buvo 24,5 proc.; kadangi ES neįgaliųjų darbo aktyvumo lygis yra tik 61,0 proc., palyginti su 82,3 proc. negalios neturinčių asmenų; kadangi reumatas ir raumenų ir kaulų ligos siejamos su didele negalia, yra didžiausia fizinės negalios priežastis ES ir sudaro daugiau kaip 50 proc. Europoje turint negalią pragyventų metų²²; kadangi kai kuriems neįgaliesiems, ypač turintiems intelekto, psichosocialinę ir autizmo spektro negalią, neproporcingai didelį poveikį daro didesnis nedarbo lygis; kadangi 70–90 proc. autizmo spektro sutrikimų turinčių suaugusiųjų neturi darbo²³;
- C. kadangi neįgalieji ir toliau susiduria su įvairialype ir sąveikine diskriminacija ir nepatogumais kasdieniame gyvenime ir negali visapusiškai naudotis taikomose ES ir JT norminėse ir teisinėse sistemose nustatytais pagrindinėmis laisvėmis ir teisėmis, kaip antai negalios statuso pripažinimu tarp valstybių narių, vienoda galimybe naudotis viešuoju transportu, apstatytos aplinkos prieinamumu, gestų kalbų vartojimu, finansavimu ir vienodomis galimybėmis gauti išsilavinimą ir profesinį mokymą, galimybe gauti asmeninę pagalbą ir būti įtrauktiems į bendruomenę, lygiomis galimybėmis ir vienodu požiūriu darbe ir profesiniame gyvenime; kadangi šie iššūkiai įvairiose valstybėse narėse yra nevienodi;
- D. kadangi neįgalios moterys sudaro 16 proc. visų ES moterų ir 60 proc. visų neįgalių gyventojų skaičiaus Europoje; kadangi neįgalioms moterims kyla didesnė nedarbo, skurdo ir socialinės atskirties rizika, palyginti su neįgaliais vyrais ir negalios neturinčiomis moterimis, ir tik 20 proc. neįgalių moterų dirba visą darbo laiką, palyginti su 29 proc. neįgalių vyrų ir 48 proc. negalios neturinčių moterų²⁴; kadangi dėl skurdo ir sąveikinės diskriminacijos didėja socialinės atskirties ir smurto prieš moteris rizika; kadangi neįgalioms moterims tikimybė tapti smurto aukomis yra nuo dviejų iki penkių kartų didesnė nei kitoms moterims²⁵;
- E. kadangi EUROFOUND tyrimai rodo, kad 2011–2016 m. aukštąjį išsilavinimą įgijusių asmenų su negalia ir be jos atotrūkis padidėjo nuo 7 proc. iki 9 proc.; kadangi tik 29,4 proc. neįgaliųjų įgyja aukštąjį išsilavinimą, palyginti su 43,8 proc. negalios

¹⁹ European Commission, [Opening remarks by Commissioner Dalli on the Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021-2030](#), 3 March 2021.

²⁰ Lecerf, M., European Parliamentary Research Service, [Employment and disability in the European Union](#), May 2020.

²¹ Eurostat, [Disability statistics – poverty and income inequalities](#), January 2021.

²² Pagal [Pasaulio sveikatos organizacijos reabilitacijos poreikių įvertimo duomenis](#), žiūrėta 2022 m. balandžio 4 d.

²³ „Autism-Europe“, [State of play of employment of people on the autism spectrum in Europe: barriers, good practices and trends](#), 5 November 2019.

²⁴ European Institute for Gender Equality, „Gender Equality Index 2021“.

²⁵ European Disability Forum, [EDF joins World Day for the Elimination of Violence against Women. Orange the World: Fund, Respond, Prevent, Collect!](#), 25 November 2021.

neturinčių asmenų²⁶; kadangi dėl ribotų galimybių naudotis švietimo paslaugomis neįgaliųjų, dalyvaujančių švietimo ir mokomojoje veikloje, skaičius yra mažesnis ir dėl to kyla socialinės ir ekonominės atskirties rizika;

- F. kadangi ES, jos institucijos ir valstybės narės yra NTK šalys ir yra įpareigosos visapusiškai įgyvendinti joje numatytas pagrindines teises, įskaitant 27 straipsnį dėl darbo ir užimtumo; kadangi NTK įtvirtintos teisės toli gražu nėra realybė milijonams neįgaliųjų ES, be kita ko, ir dėl Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvos trūkumų;
- G. kadangi NTK pripažįstama neįgaliųjų teisė dirbti lygiai su kitais, įskaitant galimybę užsidirbti pragyvenimui laisvai pasirinktu darbu atviroje, įtraukioje bei prieinamoje aplinkoje; kadangi kiekvienas turi teisę laiku gauti konkrečiai jam pritaikytą pagalbą siekiant pagerinti perspektyvas įsidarbinti ar pradėti dirbti savarankiškai, be kita ko, teisę į paramą ieškant darbo, mokantis ir persikvalifikuojant, kaip nustatyta Europos socialinių teisių ramsčio 4-uju principu; kadangi dauguma neįgaliųjų yra atskirti nuo atviros darbo rinkos ir jiems nesuteikiama teisė vienodomis sąlygomis dirbti su kitais asmenimis arba jie susiduria su didžiulėmis kliūtimis, siekdami užsitikrinti vienodą prieigą prie darbo rinkos ir vienodas sąlygas joje; kadangi EUROFOUND moksliniai tyrimai rodo, kad pagrindinės neįgaliųjų užimtumo kliūtys yra su negalia susiję stereotipai, biurokratiniai sunkumai siekiant gauti prieinamas paslaugas, strateginės valdymo vizijos trūkumas, nepakankama politikos įgyvendinimo stebėseną, riboti darbdavių mokymo išteklių ir specialistų paramos trūkumas²⁷;
- H. kadangi neįgalieji turėtų turėti galimybę gauti individualią pagalbą ir pritaikytą darbo vietą; kadangi neįgalieji turi teisę į finansinę paramą, užtikrinančią orų gyvenimą, paslaugas, leidžiančias jiems dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, ir jų poreikiams pritaikytą darbo aplinką. kadangi neįgalieji patiria nepatogumus daug plačiau nei vien tik užimtumo srityje; kadangi neįgaliųjų socialinė ir finansinė padėtis ES yra kur kas prastesnė nei negalios neturinčių asmenų²⁸ ir yra neatsiejama nuo nepalankių struktūrinių ar mokymosi sąlygų ir diskriminacijos; kadangi paramos priemonės, skirtos ne tik užimtumui, bet ir kitoms sritims, pvz., skurdo mažinimui, galimybėms gauti būstą ir vaikų priežiūros paslaugas, prieinamam viešajam transportui ir asmeninei pagalbai, taip pat atlieka svarbų vaidmenį suteikiant neįgaliesiems galimybes gauti darbą ir likti darbo rinkoje;
- I. kadangi 2021–2030 m. ES neįgaliųjų teisių strategijoje siūloma iki 2023 m. pabaigos sukurti ES neįgaliojo kortelę, kad ją būtų galima pripažinti visose valstybėse narėse;
- J. kadangi techninės inovacijos, pvz., etiškos ir į žmogų orientuotos dirbtinio intelekto sistemos, gali padėti sukurti veiksmingus, prieinamus ir nediskriminacinius samdos procesus, bet kadangi neįtrauki technologinė plėtra galėtų kelti pavojų, kad atsirastų papildomų naujų kliūčių ir naujų neįgaliųjų diskriminavimo formų; kadangi pagal NTK 9 straipsnį reikalaujama užtikrinti visų lygias galimybes susipažinti su informacija ir

²⁶ European Commission, [Union Of Equality: Strategy For The Rights Of Persons With Disabilities 2021-2030 – Building a Union without barriers](#), 3 March 2021. Taip pat žr.: 2021 m. kovo 3 d. Komisijos komunikatą „Lygybės sąjunga. 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija“ (COM(2021)0101).

²⁷ Eurofound, [Disability and labour market integration: Policy trends and support in EU Member States](#), Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021.

²⁸ Eurofound, [The social and employment situation of people with disabilities](#), Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018.

naudotis ryšių technologijomis ir sistemomis; kadangi 64,3 proc. 16 metų ir vyresnių neįgaliųjų, palyginti su 87,9 proc. negalios neturinčių asmenų, turi interneto ryšį namuose²⁹;

- K. kadangi EUROFOUND moksliniai tyrimai rodo, kad parama verslumui ir savarankiškai veiklai, teikiama orientavimo, mokymo ir finansinės pagalbos forma, gali suteikti galimybių neįgaliesiems aktyviai dalyvauti atviroje darbo rinkoje ir paskatinti juos nepriklausyti vien nuo invalidumo pašalpų; kadangi tokia parama turi būti tikslinga ir jai turi būti skiriama pakankamai išteklių³⁰;
- L. kadangi COVID-19 pandemija padidino esamas kliūtis ir nelygybę visiems neįgaliesiems; kadangi EUROFOUND tyrimas rodo, kad per pandemiją vidutiniškai 71 proc. neįgaliųjų respondentų grėsė rizika susirgti depresija, o 25 proc. neįgaliųjų respondentų nurodė, kad jie negali naudotis psichikos sveikatos priežiūros paslaugomis, o tai yra dvigubai daugiau nei negalios neturinčių asmenų³¹; kadangi iš EUROFOUND tyrimo matyti, kad dėl COVID-19 pandemijos įgyvendintos izoliavimo priemonės ir apribojimai ypač paveikė 18–29 m. neįgaliuosius asmenis, nes 51 proc. respondentų nurodė, kad jaučiasi vieniši, t. y. 19 proc. daugiau nei negalios neturinčių jaunuolių³²; kadangi grįžimo į darbą planai yra itin svarbūs darbuotojams, kenčiantiems nuo psichikos sveikatos sutrikimų;
- M. kadangi politinis dalyvavimas nevienodai veikia visus neįgaliuosius; kadangi sunkesnius sutrikimus turintys asmenys, taip pat tam tikrų rūšių sutrikimų turintys asmenys, pvz., intelekto sutrikimą turintys asmenys, neproporcingai susiduria su kliūtimis, trukdančiomis dalyvauti politiniame gyvenime; kadangi šie asmenys dažnai yra vieni iš labiausiai izoliuotų ir atskirtų asmenų;
- N. kadangi praėjus dešimtmečiui po to, kai ES prisijungė prie Neįgaliųjų teisių konvencijos, apgyvendinimo specialiosiose įstaigose lygis išlieka nepakitęs; kadangi visoje Europoje ne mažiau kaip 1,4 mln. žmonių vis dar gyvena specialiosiose įstaigose – šis skaičius išliko nepakitęs nuo konvencijos priėmimo³³; kadangi, remiantis 2020 m. Europos savarankiško gyvenimo tinklo atliktu savarankiško gyvenimo tyrimu, 24 iš 43 Europos Tarybos regionų šalių neturi deinstitucionalizavimo strategijos, o 18-oje šalių, kurios ją turi, 88 proc. respondentų teigia, kad strategija yra netinkama arba ją reikia tobulinti;
- O. kadangi 33 Europos Tarybos šalyse neįgaliesiems teikiama tam tikra asmeninė pagalba,

²⁹ 2021 m. kovo 3 d. Komisijos komunikatas „Lygybės sąjunga. 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija“ (COM(2021)0101).

³⁰ Eurofound, [Disability and labour market integration: Policy trends and support in EU Member States](#), Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021, p. 25.

³¹ Eurofound, [People with disabilities and the COVID-19 pandemic: Findings from the Living, working and COVID-19 e-survey](#), COVID-19 series, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022, p. 8 and 10.

³² Eurofound, [People with disabilities and the COVID-19 pandemic: Findings from the Living, working and COVID-19 e-survey](#), COVID-19 series, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022, p. 11.

³³ Angelova-Mladenova, L. ir Brennan, C., [Shadow report on the implementation of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities in the European Union](#), European Network on Independent Living, February 2022. p. 5.

o 97 proc. respondentų nurodė, kad prieiga yra nepakankama arba turi būti pagerinta;

- P. kadangi esamuose teisės aktuose valstybėms narėms nenustatyta prievolė paskirti lygybės įstaigą, kuri apsaugotų diskriminacijos dėl negalios aukas;
- Q. kadangi 2008 m. Komisija pateikė pasiūlymą išplėsti apsaugą nuo diskriminacijos ne tik užimtumo srityje, kaip nustatyta Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvoje, kuria draudžiamas diskriminavimas dėl negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos ir religijos ar įsitikinimų darbo ir profesinės veiklos srityse; kadangi pagal naująją direktyvą lygybės principas būtų taikomas švietimui, galimybei gauti prekes ir paslaugas, taip pat socialinei apsaugai, įskaitant socialinį draudimą ir sveikatos priežiūros paslaugas; kadangi šis pasiūlymas dar nepriimtas ir jau 13 metų yra blokuojamas Taryboje, kurioje jį būtina priimti vienbalsiai;
- R. kadangi visos ES valstybės narės ratifikavo Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją, todėl ji joms tapo privaloma, ir kadangi ES sutarties 3 straipsnio 3 dalyje nustatytas tikslas ES skatinti vaiko teisių apsaugą; kadangi ES pagrindinių teisių chartija užtikrinama, kad ES institucijos ir valstybės narės, įgyvendindamos ES teisę, privalo ginti vaiko teises; kadangi Parlamentas didele balsų dauguma priėmė rezoliuciją dėl Europos vaiko garantijų sistemos, kurioje reikalaujama, kad visiems vaikams, įskaitant romų vaikus, vaikus su negalia, pilietybės neturinčius vaikus ir vaikus migrantus, taip pat ekstremaliosiose humanitarinėse situacijose gyvenančius vaikus, būtų užtikrinta galimybė gauti įtraukų švietimą nuo ankstyvosios vaikystės iki paauglystės;
- S. kadangi neįgaliųjų gyvenimo kokybei nepaprastai svarbi prieiga prie kokybiško užimtumo, švietimo ir mokymo, sveikatos priežiūros paslaugų, socialinės apsaugos (taip pat ir užsienyje) bei deramo būsto, taip pat pagalba norint gyventi savarankiškai ir lygios galimybės siekiant dalyvauti laisvalaikio veikloje ir bendruomenės gyvenime, taip pat siekiant sumažinti skurdą ir pažeidžiamumą bei remti įtraukų ir tvarų augimą; kadangi nacionalinėmis minimalių pajamų sistemomis turėtų būti užtikrintos vienodos galimybės neįgaliesiems; kadangi neįgalieji taip pat turėtų turėti galimybę gauti tikslią pagalbą, susijusią su papildomomis su negalia susijusioms išlaidomis, t. y. tokios išlaidos neturėtų būti dengiamos vien iš pajamų;
1. pabrėžia, kad neįgaliųjų naudojimas teise į darbą³⁴ yra glaudžiai susijęs su priemonėmis, kuriomis kovojama su tiesiogine ir netiesiogine diskriminacija, skurdu ir kliūtimis švietimo, mokymo, būsto, priežiūros, paramos, asmeninio judumo, urbanistinės aplinkos prieinamumo, segregacijos, institucionalizavimo srityse; todėl ragina Komisiją ir valstybes nares imtis veiksmingų ir konkrečių priemonių siekiant skatinti neįgaliųjų ir jų šeimų lygybę, įvairovę ir horizontaliąją įtrauktį visuose visuomenės sluoksniuose, be kita ko, teikiant asmeninę pagalbą, užtikrinant savarankišką gyvenimą, socialinę apsaugą, informuotumo didinimą ir aplinką be kliūčių; primena, kad neįgaliųjų integracija į darbo rinką yra labai svarbi ne tik siekiant socialinės įtraukties ir lygių galimybių, bet ir suteikia daug ekonominių galimybių, kad neįgalieji taptų finansiškai nepriklausomi, ir yra naudinga visai ekonomikai;
 2. prašo Europos darbo institucijos bendradarbiauti su nacionalinėmis darbo inspekcijomis siekiant įgyvendinti galiojančius teisės aktus; rekomenduoja, kad darbo inspektorai

³⁴ Neįgaliųjų teisių konvencijos 27 straipsnis.

stebėtų viešojo ir privačiojo sektorių darbdavius, kad užtikrintų neįgaliųjų profesinių teisių laikymąsi;

3. ragina Komisiją ir valstybes nares laikytis holistinio visą gyvenimo ciklą apimančio strateginio požiūrio, siekiant remti diskriminacijos prevenciją ir užtikrinti veiksmingą neįgaliųjų išlaikymą darbo rinkoje bei įtraukimą į ją; ragina Komisiją ir valstybes nares visapusiškai įgyvendinti ir integruoti NTK į visas teisėkūros, politikos ir finansavimo priemones, ypač susijusias su neįgaliųjų socialine įtrauktimi ir integracija į darbo rinką; ragina ES ir visas valstybes nares ratifikuoti NTK fakultatyvų protokolą;
4. palankiai vertina 2022 m. birželio 16 d. įvykusius užimtumo ir socialinių reikalų ministrų politinius debatus dėl neįgaliųjų užimtumo, kliūčių, trukdančių įdarbinti neįgaliuosius, šalinimo ir veiksmų, kuriais skatinama jų integracija į darbo rinką; tikisi, kad valstybės narės imsis konkrečių tolesnių veiksmų;
5. pabrėžia, kad ypatingą dėmesį reikia skirti etninėms mažumoms priklausančių neįgaliųjų, pvz., migrantų, pabėgėlių, romų ir Afrikos kilmės asmenų, užimtumo padėčiai;
6. pabrėžia, kad reikia sukurti žmogaus teisėmis grindžiamą požiūrį, kuriuo būtų remiamasi visuomenėje kalbant apie negalią ir kad pagal tai turėtų būti pritaikyta parama neįgaliesiems; pabrėžia visa apimančios prieinamumo apibrėžties ir jo užtikrinimo svarbą bei prieinamumo, kaip būtino pagrindo neįgaliesiems turėti lygias galimybes, kurios pripažįstamos NTK ir atitinka NTK bendrąją pastabą Nr. 2, atsižvelgiant į itin skirtingus neįgaliųjų poreikius ir skatinant universalumą³⁵ kaip ES principą, vertę;
7. pabrėžia, kad neįgalieji turėtų turėti teisę laisvai judėti ES tokiomis pat sąlygomis kaip ir kiti asmenys, ir primygtinai ragina Komisiją pateikti pasiūlymą dėl suderintos negalios apibrėžties ES lygmeniu, taip pat abipusio neįgalumo statuso ir susijusių išmokų bei socialinės apsaugos teisių pripažinimo, kad jie galėtų naudotis sveikatos priežiūros, priežiūros ir kitomis paslaugomis, kuriomis sudaromos palankesnės sąlygos savarankiškam gyvenimui ir jų švietimo, mokymo ir užimtumo galimybėms tarpvalstybiniu mastu; ragina valstybes nares sudaryti palankesnes sąlygas neįgaliųjų pašalpų ir teisių į išmokas, įskaitant, kai tinkama, paramos paslaugas, perkeliamumui, siekiant toliau stiprinti laisvo judėjimo teisę; ragina Komisiją ir valstybes nares kuo greičiau įvykdyti savo įsipareigojimus pagal ES strategiją dėl negalios, visų pirma susijusių su pažadėtoju ES neįgaliojo kortelės galiojimo srities išplėtimu siekiant užtikrinti, kad neįgalumo statusas būtų pripažintas visose valstybėse narėse;
8. ragina Tarybą, ypač jos pirmininkausiančias valstybes nares, ilgiau nebedelsiant atblokuoti derybas dėl siūlomos horizontaliosios kovos su diskriminacija direktyvos ir bandyti siekti susitarimo, nes tai yra būtina sąlyga siekiant lygybės ES ir siekiant suteikti apsaugą neįgaliesiems visose srityse;

³⁵ Pagal Neįgaliųjų teisių konvencijos 2 straipsnį „universalumas“ apibrėžiamas kaip „gaminių, aplinkos, programų ir paslaugų, skirtų naudoti visiems žmonėms kuo platesniu mastu, dizainas, kai nėra pritaikymo ar specializuoto dizaino būtinybės. Universalus dizainas taip pat reiškia pagalbinius įrenginius, skirtus konkrečioms neįgaliųjų grupėms, kai tai yra būtina“.

9. ragina Komisiją atlikti kompleksinę ir išsamią visų susijusių ES teisės aktų, visų pirma nuostatų dėl fizinės ir skaitmeninės aplinkos prieinamumo, peržiūrą ir prireikus juos persvarstyti, siekiant užtikrinti, kad būtų visapusiškai laikomasi NTK; ragina Komisiją kuo greičiau pradėti Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvos peržiūrą, visų pirma dėl tinkamų sąlygų sudarymo neįgaliems darbuotojams suderintų būtiniausių standartų, siekiant ją visapusiškai suderinti su JT NTK nuostatomis ir įgyvendinti dalyvaujantį procesą, kurio tikslas – užtikrinti tiesioginį ir visapusišką neįgaliesiems atstovaujančių organizacijų dalyvavimą; ragina Komisiją peržiūrėti Tarpvalstybinės sveikatos priežiūros direktyvą³⁶, siekiant ją suderinti su NTK ir užtikrinti neįgaliesiems veiksmingą galimybę gauti kokybiškas tarpvalstybines sveikatos priežiūros paslaugas;
10. pabrėžia, kad svarbu aktyviai įtraukti neįgaliuosius, jų šeimas ir jiems atstovaujančias organizacijas į visų jiems taikomų priemonių rengimą ir įgyvendinimą; pabrėžia su negalia susijusių aspektų integravimo darbo vietoje svarbą ir socialinio dialogo bei darbdavių mokymo vaidmenį šioje srityje; ragina valstybes nares imtis aktyvių priemonių siekiant užtikrinti visų asmenų nediskriminavimą ir užtikrinti, kad neįgalieji vienodomis sąlygomis galėtų naudotis darbo ir profesinių sąjungų teisėmis;
11. pabrėžia, kad priekabiavimas darbe, įskaitant seksualinį priekabiavimą ir atsakomuosius veiksmus už atvirus pasisakymus, trukdo įsidarbinti, išsaugoti darbo vietas ir užtikrinti vienodas karjeros galimybes, visų pirma neįgalioms moterims³⁷, ir kad valstybėse narėse reikia imtis konkrečių veiksmų siekiant užkirsti kelią priekabiavimui prie neįgaliųjų, su juo kovoti ir taikyti sankcijas; atsižvelgdamas į tai, palankiai vertina pasiūlymą dėl direktyvos dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu šeimoje³⁸; primygtinai ragina ES ir visas valstybes nares ratifikuoti Stambulo konvenciją, kuri turėtų horizontalųjį poveikį visiems atitinkamiems ES teisės aktams, ypatingą dėmesį skiriant neįgalioms moterims, kurios susiduria su daugialype ir sąveikine diskriminacija;
12. mano, kad pajamų rėmimo sistemos, su negalia susijusi pagalba ir aktyvi užimtumo parama papildo visapusiško ir veiksmingo neįgaliųjų dalyvavimo darbo rinkoje skatinimą, nes darbo užmokestis neatstoja su negalia susijusių išlaidų padengimo; todėl ragina valstybes nares atsieti pajamų ir aktyvaus užimtumo paramą nuo su negalia susijusios paramos³⁹, siekiant užtikrinti, kad kriterijų atitikimo taisyklės būtų kuo įtraukesnės, ir padengti papildomas su negalia susijusias išlaidas, kovoti su dirbančiųjų skurdu ir užtikrinti neįgaliųjų lygybę, orumą ir savarankiškumą; ragina valstybes nares įgyvendinti panašius sprendimus neįgaliųjų slaugytojų atžvilgiu, kad jie, be su priežiūra susijusių išmokų, galėtų uždirbti pajamų;
13. primena, kad Neįgaliųjų teisių konvencijos 19 straipsnyje numatyta lygi neįgaliųjų teisė gyventi savarankiškai ir būti įtrauktiems į bendruomenę; primygtinai ragina valstybes

³⁶ 2011 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/24/ES dėl pacientų teisių į tarpvalstybines sveikatos priežiūros paslaugas įgyvendinimo (OL L 88, 2011 4 4, p. 45).

³⁷ [Europe 2020 data & People with disabilities - tables \(EU SILC 2017\)](#), parengė Stefanos Grammenos, Europos socialinės ir ekonominės politikos centras, 2019 m. gruodžio 27 d.

³⁸ Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu šeimoje (COM(2022)0105).

³⁹ JT specialusis pranešėjas asmenų su negalia teisių klausimais, Specialiojo pranešėjo asmenų su negalia teisių klausimais ataskaita („Report of the Special Rapporteur on the rights of persons with disabilities“), pristatyta JT Generalinės Asamblėjos 70-ojoje sesijoje, 2015 m. rugpjūčio mėn.

nares, padedant Komisijai, paspartinti deinstitucionalizavimo procesą ir skatinti perėjimą prie bendruomeninės priežiūros ir paramos; pabrėžia, kad ES lėšos turėtų būti naudojamos įtraukumui ir prieinamumui skatinti; ragina valstybes nares į savo deinstitucionalizavimo strategijas įtraukti konkrečius tikslus su nustatytu laikotarpiu, juos tinkamai finansuoti ir sukurti mechanizmus, kuriais būtų užtikrintas veiksmingas atitinkamų institucijų veiklos koordinavimas įvairiuose administraciniuose sektoriuose ir įvairiais lygmenimis; apgailestauja, kad prieinamo ir įperkamo būsto trūkumas laikomas didele kliūtimi savarankiškam gyvenimui; pabrėžia, kad savarankiškas bendruomeninis gyvenimas turi būti stiprinamas ir įgyvendinamas kaip alternatyva institucinėms struktūroms, kaip nurodyta NTK bendrojoje pastaboje Nr. 5;

14. primygtinai ragina Komisiją užtikrinti, kad valstybės narės laikytųsi vienodo požiūrio į visus darbuotojus ir vienodo užmokesčio už vienodos vertės darbą principo; taip pat primygtinai tvirtina, kad neįgaliesiems darbuotojams neįgaliųjų socialinėse įmonėse turėtų būti užtikrintos bent tokios teisės ir toks teisinis statusas, kokius turi atviroje darbo rinkoje dirbantys asmenys; mano, kad tokiose įmonėse turėtų būti laikomasi individualizuoto požiūrio ir, kiek praktiškai įmanoma, neįgaliesiems per visą jų profesinį gyvenimą turėtų būti suteikta galimybė jose dirbti tik laikiną laikotarpį; mano, kad tokios neįgaliųjų socialinės įmonės turėtų siekti skatinti įgūdžių lavinimą ir remti perėjimą į atvirą darbo rinką; primygtinai reikalauja, kad tokioje aplinkoje dirbantys neįgalieji būtų apsaugoti esamais teisės aktais, apimančiais socialinę apsaugą ir darbo sąlygas, įskaitant minimaliojo darbo užmokesčio teikiamą apsaugą vienodomis sąlygomis su kitais asmenimis, kaip numatyta Neįgaliųjų teisių konvencijos 27 straipsnyje; ragina valstybes nares kurti įtraukius globojamojo ir remiamo užimtumo modelius, kuriais gerbiamos neįgaliųjų teisės ir kurie taikomi kaip veiksminga įtraukties ir vėlesnio perėjimo į atvirą darbo rinką priemonė; pabrėžia, jog svarbu, kad neįgalieji rastų kokybišką darbą, atitinkantį jų įgūdžius ir užmojus, ir kad neįgaliųjų mokymas, kvalifikacijos kėlimas ir perkvalifikavimas suteiktų jiems realių gebėjimų ir įgūdžių; ragina valstybes nares įvertinti esamų socialinių įmonių veiksmingumą suteikiant neįgaliesiems įgūdžių, kad jie galėtų įsidarbinti atviroje darbo rinkoje, ir ragina Komisiją stebėti šį procesą;
15. pažymi, kad COVID-19 krizė paskatino nuotolinį darbą ir kad nuotolinis darbas, kaip viena iš tinkamų sąlygų neįgaliesiems sudarymo formų ir viena iš priemonių geriau suderinti profesinį ir asmeninį gyvenimą, galėtų padėti padidinti neįgaliųjų užimtumą ir sumažinti su skausmu ir nuovargiu susijusias kliūtis darbo rinkoje; vis dėlto įspėja, kad darbdaviai negali naudoti nuotolinio darbo, kad išvengtų tinkamų sąlygų neįgaliesiems darbuotojams sudarymo ar įtraukios darbo vietos kultūros kūrimo⁴⁰, nes tai gali lemti izoliaciją ir turėti įtakos neįgaliųjų psichinei sveikatai; pabrėžia, kad ateityje nuotolinio darbo politiką reikėtų plėtoti atsižvelgiant į neįgaliųjų teises ir reikėtų įtraukti neįgaliuosius, kai ji kuriama, kai deramasi dėl naujų kolektyvinių sutarčių dėl nuotolinio darbo arba kai įmonės peržiūri savo nuotolinio darbo politiką, siekdamos užtikrinti, kad jos būtų palankios neįgaliesiems; primena, kad reikia užtikrinti vienodas neįgaliųjų galimybes gauti išsilavinimą ir mokymą, įgyti skaitmeninių įgūdžių ir gauti prieigą prie susijusios skaitmeninės infrastruktūros tiek miesto, tiek kaimo ir atokiose vietovėse, kad žmonės galėtų pasinaudoti skaitmeninimo sukurtomis naujomis užimtumo galimybėmis;

⁴⁰ Schur, L.A., Ameri, M. & Kruse, D., [Telework After COVID: A „Silver Lining“ for Workers with Disabilities?](#), *Journal of Occupational Rehabilitation*, Vol. 30, No. 4, 2020, p. 521-536.

pabrėžia, kad tinkamas sąlygų sudarymas yra neįgalių darbuotojų teisė, ir mano, kad valdžios institucijos turėtų stiprinti informuotumo didinimo veiksmus ir programas, susijusius su neįgaliųjų įgūdžiais ir gebėjimais, taip pat privačiojo ir viešojo sektorių darbdavių gebėjimo sudaryti tinkamas sąlygas ugdymu, siekiant kovoti neįgaliųjų diskriminacija ir užtikrinti, kad pareigų vykdytojai turėtų priemonių įdarbinti, remti ir išlaikyti neįgalius darbuotojus;

16. pažymi, kad vyresnio amžiaus žmonių teisių propagavimas yra glaudžiai susijęs su neįgaliųjų lygių teisių užtikrinimu, nes vyresnio amžiaus žmonėms kyla didesnė negalios rizika ir daugiau kaip 46 proc. vyresnio amžiaus žmonių (60 metų ir vyresnių) turi negalią; pabrėžia, kad atsižvelgiant į demografinius pokyčius ir ypač į visuomenės senėjimo tendenciją reikia spręsti naujas problemas, susijusias su didesniu negalios paplitimu dėl darbo jėgos senėjimo ir didesnio lėtinėmis ligomis sergančių darbuotojų skaičiaus; pabrėžia, kad svarbu plėtoti politiką, kuria siekiama padėti neįgaliems darbuotojams geriau integruotis į darbo rinką, įskaitant lanksčius darbo grafikus, taip pat plėtoti neįgaliųjų priežiūros paslaugas, įskaitant darbuotojų mokymo standartų ir asmeninės pagalbos standartų rengimą;
17. ragina valstybes nares stebėti, kaip laikomasi Europos socialinių teisių ramsčio 2 ir 3 principų, pagal kuriuos vyrams ir moterims, neatsižvelgiant į rasinę ar etninę kilmę, religiją ar įsitikinimus, negalią, amžių ar seksualinę orientaciją, užtikrinamas vienodas požiūris ir lygios galimybės dalyvauti darbo rinkoje, įdarbinimo sąlygos ir kilimo karjeros laiptais galimybės; ragina stebėti, kaip priimamos Neįgaliųjų teisių konvencijoje nustatytos priemonės;
18. ragina valstybes nares teikti neįgaliesiems pritaikytą paramą, susijusią su galimybėmis įgūdžių lavinimo, profesinio rengimo ir mokymo bei užimtumo srityse, siekiant užtikrinti įtraukią aktyvią darbo rinkos politiką; ragina užimtumo tarnybas ir viešąjį bei privatųjį sektorius įgyvendinti prie individualių poreikių pritaikytas priemones, kuriomis būtų gerinamos neįgaliųjų įsidarbinimo galimybės ir jų išlaikymas darbo rinkoje, kad būtų laikomasi Neįgaliųjų teisių konvencijos, ir keistis geriausia neįgaliųjų įdarbinimo patirtimi per Europos valstybinių užimtumo tarnybų tinklą; ragina valstybes nares teikti gaires ir finansinę paramą bei rengti mokymus neįgaliųjų darbo vietų kūrimui, įdarbinimui, verslumui ir savarankiškam darbui remti, be kita ko, naudojantis „Europos socialinio fondo +“ lėšomis; pabrėžia, kad socialinė ekonomika gali atlikti teigiamą vaidmenį įdarbinant neįgaliuosius; ragina valstybes nares nustatyti paskatas, kuriomis neįgalieji būtų skatinami kurti socialinės ekonomikos subjektus ir pradėti pajamų duodančią veiklą;
19. mano, kad darbo rinkos rėmimo priemonėse turi būti atsižvelgiama į negalią ir specialiai pritaikytas politikos priemones, kuriomis siekiama remti neįgaliųjų įtrauktį į darbo rinką; ragina valstybes nares remti darbo derinimą, profesinį profiliavimą, lygiagrečių užimtumą ir mokymą, supažindinimą su darbu, mokymą darbo vietoje, karjeros raidą ir mentorystę, taip pat įtraukų ir prieinamą profesinį rengimą ir mokymą, kad būtų remiama būtina neįgaliųjų integracija ir išsilaikymas darbo vietoje; pabrėžia, kad neįgaliųjų įtraukties ir užimtumo gerinimo priemonės nebus iš tiesų veiksmingos, jei tuo pat metu nebus kovojama su stereotipais apie negalią ir stigmatizavimu darbo vietoje ir platesnėje visuomenėje; atsižvelgdamas į tai pabrėžia, kad svarbu didinti pedagogų, darbdavių ir darbuotojų, taip pat plačiosios visuomenės informuotumą ir rengti

mokymus, siekiant kovoti su neįgaliųjų diskriminacija, keisti mąstyseną ir užtikrinti iš tiesų įtraukią visuomenę;

20. pabrėžia, kad žemas neįgaliųjų aktyvumo lygis taip pat yra didžiulė kliūtis, trukdanti socialinei ir ekonominei įtraukčiai, ši padėtis turi būti pagerinta įgyvendinant Europos ir nacionalines programas, kuriomis siekiama skatinti ir mokyti iš darbo rinkos išstumtus asmenis; pabrėžia, kad, nors labai svarbu remti ir skatinti neįgaliųjų dalyvavimą darbo rinkoje, taip pat reikia sukurti tinkamus ir įtraukius socialinės apsaugos mechanizmus, kad parama būtų teikiama visiems neįgaliesiems;
21. ragina Komisiją nuodugniai įvertinti neįgaliųjų užimtumo ir darbo užmokesčio skirtumo lygį įvairių tipų darbo vietose, įskaitant globojamąjį užimtumą, pateikiant duomenis, suskirstytus pagal lytį ir negalios rūšį, ir užtikrinti kokybinę analizę;
22. pakartoja savo raginimą Komisijai ir valstybėms narėms įvertinti pagrindines darbo ateities tendencijas neįgalumo požiūriu, siekiant nustatyti ir pradėti konkrečius veiksmus, kad darbo rinka taptų įtraukesnė ir būtų sumažintas skaitmeninis atotrūkis; pabrėžia, kad svarbu geriau pasinaudoti novatoriškomis technologijomis, kad būtų suvienodintos sąlygos ir pašalintos kliūtys švietimui, mokymui ir užimtumui, visų pirma skaitmeninėje darbo rinkoje, taip pat padėti neįgaliesiems naudotis skaitmeninėmis priemonėmis ir programine įranga, kurios yra būtinos jų savarankiškam gyvenimui; ragina Komisiją ir valstybes nares remti mokslinių tyrimų programas, kuriomis siekiama plėtoti pagalbines technologijas, įskaitant robotiką, skaitmenines technologijas ir etišką dirbtinį intelektą, kad neįgalieji galėtų visapusiškai integruotis į visus gyvenimo aspektus, įskaitant darbo rinką; pabrėžia poreikį apsaugoti neįgaliuosius nuo diskriminacijos naudojant dirbtinį intelektą priimant įdarbinimo, atrankos, paaukštinimo ir atleidimo iš darbo sprendimus; ragina valstybes nares gerinti skaitmeninių įgūdžių mokymo kursų prieinamumą asmenų grupėms, kurioms gresia atskirtis, be kita ko, neįgaliesiems ir vyresnio amžiaus žmonėms, siekiant juos geriau integruoti į socialinį gyvenimą ir darbo rinką bei suteikti geresnes galimybes naudotis elektroninėmis ir administracinėmis paslaugomis;
23. palankiai vertina ir remia Komisijos teisinę iniciatyvą dėl privalomų lygybės įstaigų standartų, kuri turėtų būti paskelbta 2022 m. rugsėjo mėn. ir kurioje valstybės narės būtų raginamos išplėsti lygybės įstaigų įgaliojimus siekiant apsaugoti diskriminacijos dėl negalios aukas;
24. tvirtai remia ES lygmens mokslinius tyrimus, socialines investicijas ir tikslines iniciatyvas, skirtas programoms ir paslaugoms, kurios pasirodė esančios veiksmingos remiant ilgalaikę neįgaliųjų integraciją į darbo rinką, ypatingą dėmesį skiriant autizmo spektro sutrikimų turintiems asmenims; siūlo valstybėms narėms užsakyti modelių ir programų, kurie dar nėra pagrįsti įrodymais, mokslinius tyrimus, taip pat finansuoti inovacijas paslaugų teikimo srityje, pavyzdžiui, pagalbinėms technologijoms pritaikytą dirbtinį intelektą⁴¹;
25. pažymi, kad neįgalieji yra vieni iš labiausiai marginalizuotų ir riziką patiriančių gyventojų bet kurioje nuo krizės nukentėjusioje bendruomenėje; be to, pabrėžia, kad

⁴¹ European Platform for Rehabilitation, [Artificial intelligence and service provision for people with disabilities – An analytical paper](#), 2022.

vykstant ginkluotiems konfliktams karo metu neįgalieji patiria smurtinius išpuolius, priverstinį perkėlimą ir ilgalaikę nepriežiūrą, kai teikiama humanitarinė pagalba į karo veiksmus patekusiems civiliams gyventojams, ir jie dažnai ištisas dienas ar savaites būna palikti savo namuose arba apleistuose kaimuose beveik be galimybės gauti maisto ar vandens; primena ES vaiko teisių strategijos, Vaiko garantijų sistemos, 2021–2030 m. ES neįgaliųjų teisių strategijos, taip pat visų galiojančių ES teisinių priemonių, įskaitant Laikinosios apsaugos direktyvą⁴², svarbą remiant valstybes nares, kad jos galėtų patenkinti konkrečius neįgaliųjų pabėgėlių poreikius, užtikrinti jų apsaugą ir priežiūrą;

26. ragina valstybes nares užtikrinti neįgaliųjų dalyvavimą 2024 m. rinkimų procese ir teisėkūros procese; ragina valstybes nares pašalinti kliūtis, dėl kurių neįgalieji gali netekti galimybės daryti įtaką teisės aktų ir politikos, kuriais reglamentuojamas jų kasdienis gyvenimas, rengimui ir įgyvendinimui;
27. primena valstybėms narėms, kad visi ES finansuojami projektai turi atitikti ES teisę, įskaitant Pagrindinių teisių chartiją ir NTK; pabrėžia, kad Europos struktūriniai ir investicijų fondai turėtų toliau skatinti perėjimą nuo institucinės prie bendruomeninės ir šeimos globos, finansuojant paramos paslaugas, kuriomis užtikrinama teisė gyventi savarankiškai; ragina ES užtikrinti, kad visos finansavimo programos būtų prieinamos ir kad prieinamumo užtikrinimas būtų remiamas tinkamais ištekliais, ir ragina valstybes nares į savo darbo programas ir nacionalines veiksmų programas įtraukti aiškius tikslus ir priemones, skirtas neįgaliųjų gyvenimo ir darbo sąlygoms gerinti; ragina Europos Audito Rūmus nuodugniai įvertinti ES programų, susijusių su neįgaliųjų įtrauktimi ir parama jiems, rezultatus, ypatingą dėmesį skiriant švietimo ir užimtumo programoms, nes jos gali nepasiekti labiausiai skurstančių asmenų grupių, įskaitant neįgaliuosius;
28. ragina nacionalines valdžios institucijas užtikrinti, kad reikalavimas užsiregistruoti balsuoti arba reikalavimas sudaryti tinkamas sąlygas nesutrukdytų neįgaliesiems sudalyvauti rinkimuose; ragina valstybes nares įtraukti priemones, kuriomis būtų užtikrintas prieinamas registracijos procesas pertvarkant atitinkamas interneto svetaines pagal ES standartus;
29. pažymi, kad skundų nagrinėjimo mechanizmai (tiek teisminiai, tiek neteisminiai) turėtų tapti labiau prieinamais neįgaliesiems; ragina valstybes nares panaikinti veiksnio neturinčių asmenų teisės teikti skundus nepriklausomai nuo savo globėjo apribojimus ir imtis veiksmingų priemonių siekiant užtikrinti, kad informacija apie tai, kaip ir kur pateikti skundą, būtų prieinama visiems neįgaliesiems, parengiant informacinę medžiagą įvairiais ir prieinamais formatais ir ją platinant per neįgaliesiems skirtas paramos ir gynimo organizacijas, įskaitant neįgaliųjų organizacijas;
30. ragina valstybes nares, visų pirma nacionalinius koordinatorius, savo daugiametėse nacionalinėse strategijose pagal Europos vaiko garantijų sistemą ypatingą dėmesį skirti neįgaliųjų vaikų poreikiams ir užtikrinti veiksmingą ir nemokamą prieigą prie kokybiškų paslaugų, ypač įtraukaus švietimo, ir ragina jas visiems neįgaliesiems pabėgėliams vaikams suteikti veiksmingą prieigą prie sveikos mitybos ir tinkamo būsto vienodomis

⁴² 2001 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 2001/55/EB dėl minimalių normų, suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą esant masiniam srautui, ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimant tokius asmenis ir atsakant už tokio veiksmo padarinius pusiausvyrą (OL L 212, 2001 8 7, p. 12).

teisėmis su priimančiosiose šalyse gyvenančiais vaikais, laikantis rekomendacijos⁴³ užtikrinti, kad nacionalinėmis integruotomis priemonėmis būtų atsižvelgiama į sąveikinius trūkumus; todėl ragina valstybes nares ir Komisiją skubiai padidinti Europos vaiko garantijų sistemos finansavimą skiriant specialų bent 20 mlrd. EUR biudžetą ir šiuo atžvilgiu ragina visas valstybes nares veiklai pagal Europos vaiko garantijų sistemą skirti daugiau nei minimalieji „Europos socialinio fondo +“ ištekliai, kuriems taikomas pasidalijamasis valdymas; dar kartą ragina valstybes nares įgyvendinti sustiprintą Jaunimo garantijų iniciatyvą siekiant užtikrinti kokybiškus darbo pasiūlymus, apimančius deramą atlyginimą, socialinės apsaugos galimybes ir neįgaliųjų poreikiams pritaikytą darbo aplinką;

31. atkreipia dėmesį į tai, kad pastaraisiais metais Parlamentas labai reikalavo įtraukti nepalankioje padėtyje esančias grupes ir neįgaliuosius į švietimą ir mokymą, be kita ko, visapusiškai integruojant neįgaliųjų teisių aspektą į visus programos „Erasmus+“ aspektus ir užtikrinant koordinavimą su kitomis atitinkamomis ES programomis, pvz., Jaunimo garantijų iniciatyva; primena Porto socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime prisiimtus įsipareigojimus, susijusius su skurdo ir socialinės atskirties mažinimu, įgūdžių įgijimu ir darbo vietų kūrimu;
32. ragina Komisiją įvertinti iššūkius ir teisių pažeidimus, su kuriais susidūrė neįgalieji COVID-19 pandemijos metu, ir patvirtinti tikslines psichologinės paramos ir reintegracijos į darbo rinką priemones;
33. primena Komisijai parengti šias priemones koordinuojant veiksmus ir bendraujant su neįgaliaisiais ir visomis susijusiomis organizacijomis, pradedant nuo Europos Parlamento NTK tinklo;
34. ragina valstybes nares įsteigti nepriklausomą subjektą, atsakingą už visų su prieinamumu susijusių teisės aktų, įskaitant Europos prieinamumo aktą, Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvą⁴⁴, Telekomunikacijų rinkinį ir Interneto svetainių prieinamumo direktyvą, stebėseną;
35. ragina valstybes nares įgyvendinti Direktyvą dėl tėvų ir prižiūrinių asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros⁴⁵, kuria nustatomos prižiūrintojo asmens atostogos – penkios darbo dienos per metus; primygtinai reikalauja, kad tėvams, kurie yra ypač nepalankioje padėtyje, pvz., neįgaliesiems arba neįgalių ar lėtinėmis ligomis sergančių vaikų tėvams, būtų taikomos specialios nuostatos, susijusios su prižiūrintojo asmens atostogomis, tėvystės atostogomis, vaiko priežiūros atostogomis ir lanksčiu darbo grafiku, užtikrinant, kad jie nepatirtų jokių neigiamų pasekmių iš darbdavio;
36. ragina valstybes nares užtikrinti geresnes darbo ir gyvenimo sąlygas, be kita ko, taikant tinkamą minimalųjį darbo užmokestį ir darbo užmokesčio skaidrumo priemones,

⁴³ 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema (OL L 223, 2021 6 22, p. 14).

⁴⁴ 2010 m. kovo 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo (OL L 95, 2010 4 15, p. 1).

⁴⁵ 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1158 dėl tėvų ir prižiūrinių asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros, kuria panaikinama Tarybos direktyva 2010/18/ES (OL L 188, 2019 7 12, p. 79).

siekiant sumažinti neįgalių asmenų darbo užmokesčio skirtumą ir pasiekti įtraukų ir tvarų darbo rinkos augimą; pabrėžia, kad svarbu skubiai priimti direktyvą dėl minimaliojo darbo užmokesčio ir darbo užmokesčio skaidrumo, kuri būtų visapusiškai taikoma neįgaliesiems;

37. pabrėžia, kad svarbu atsižvelgti į asmenis, turinčius intelekto sutrikimą ir psichosocialinę negalią, ir su jais elgtis vienodai, priimant priemones dėl jų ateities po slaugytojų mirties;
38. ragina Komisiją parengti ir propaguoti įtraukioms įmonėms skirtą Europos teisės aktų sistemą, siekiant neįgaliesiems sukurti nuolatinio užimtumo galimybes.

INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

Priėmimo data	10.10.2022
Galutinio balsavimo rezultatai	+: 41 -: 0 0: 1
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	João Albuquerque, Atidzhe Alieva-Veli, Marc Angel, Gabriele Bischoff, Vilija Blinkevičiūtė, Sylvie Brunet, Jordi Cañas, David Casa, Jarosław Duda, Estrella Durá Ferrandis, Lucia Āuriš Nicholsonová, Loucas Fourlas, Cindy Franssen, Helmut Geuking, Alicia Homs Ginel, Irena Joveva, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Katrin Langensiepen, Miriam Lexmann, Elena Lizzi, Jörg Meuthen, Max Orville, Dennis Radtke, Guido Reil, Daniela Rondinelli, Monica Semedo, Eugen Tomac, Maria Walsh, Stefania Zambelli
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Konstantinos Arvanitis, Rosa D'Amato, José Gusmão, Evelyn Regner, Terry Reintke
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai (209 straipsnio 7 dalis)	Attila Ara-Kovács, Franc Bogovič, Mohammed Chahim, Mónica Silvana González, Predrag Fred Matić, Piernicola Pedicini, Sergei Stanishev

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

41	+
ID	Elena Lizzi, Stefania Zambelli
NI	Jörg Meuthen, Daniela Rondinelli
PPE	Franc Bogovič, David Casa, Jarosław Duda, Loucas Fourlas, Cindy Franssen, Helmut Geuking, Radan Kanev, Stelios Kympouropoulos, Miriam Lexmann, Dennis Radtke, Eugen Tomac, Maria Walsh
RENEW	Atidzhe Alieva-Veli, Sylvie Brunet, Jordi Cañas, Irena Joveva, Max Orville, Monica Semedo, Lucia Ďuriš Nicholsonová
S&D	João Albuquerque, Marc Angel, Attila Ara-Kovács, Gabriele Bischoff, Vilija Blinkevičiūtė, Mohammed Chahim, Estrella Durá Ferrandis, Mónica Silvana González, Alicia Homs Ginel, Predrag Fred Matić, Evelyn Regner, Sergei Stanishev
The LEFT	Konstantinos Arvanitis, José Gusmão
VERTS/ALE	Rosa D'Amato, Katrin Langensiepen, Piernicola Pedicini, Terry Reintke

0	-

1	0
ID	Guido Reil

Sutartiniai ženklai:

+ : už

- : prieš

0 : susilaikė

13.7.2022

PETICIJŲ KOMITETO NUOMONĖ

pateikta Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetui

Siekiant lygių teisių neįgaliesiems
(2022/2026(INI))

Nuomonės referentė: Ulrike Müller

PASIŪLYMAI

Peticijų komitetas ragina atsakingą Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetą į savo pasiūlymą dėl rezoliucijos įtraukti šiuos pasiūlymus:

- atsižvelgdamas į Komisijos pasiūlymą dėl Tarybos direktyvos, kuria įgyvendinamas vienodo požiūrio į asmenis, nepaisant jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, principas (COM(2008)0426), t. y. kovos su diskriminacija direktyvos, kuria būtų užtikrinta didesnė apsauga nuo visų rūšių diskriminacijos, tačiau kuri vis dar blokuojama Taryboje,
 - atsižvelgdamas į peržiūrėtą Europos socialinę chartiją, ypač į jos 15 straipsnį dėl neįgalųjų teisės į nepriklausomybę, socialinę integraciją ir dalyvavimą bendruomenės gyvenime,
 - atsižvelgdamas į savo 2018 m. lapkričio 29 d. rezoliuciją dėl neįgalių moterų padėties¹,
 - atsižvelgdamas į Europos socialinių teisių ramsčio principus, ypač į 17 principą dėl neįgaliųjų įtraukties ir 18 principą dėl teisės į ilgalaikę priežiūrą,
 - atsižvelgdamas į JT darnaus vystymosi tikslą Nr. 11.7 dėl galimybės naudotis saugiomis ir įtraukiomis žaliomis ir viešomis erdvėmis,
- A. kadangi Peticijų komitetas, atlikdamas savo vaidmenį, turi ypatingą pareigą ginti neįgaliųjų teises ES, o naudojimąsi pagrindinėmis laisvėmis ir teisėmis užtikrina ES teisė ir JT neįgaliųjų teisių konvencija (NTK);
- B. kadangi ES yra apie 87 mln. neįgaliųjų ir beveik vienas iš keturių apklaustų ES piliečių pranešė apie tam tikro laipsnio funkcinis apribojimus dėl sveikatos būklės²;
- C. kadangi su darbu susijusi neįgaliųjų diskriminacija yra siejama su nepakankamai

¹ OL C 363, 2020 10 28, p. 164.

² Eurostatas, *Functional and activity limitations statistics* („Funkcinių ir veiklos apribojimų statistika“), 2021 m. liepos 6 d. gauti duomenys.

įtraukiu švietimu ir profesiniu mokymu, atskirtimi ir diskriminacija, vyraujančiais būsto, sveikatos priežiūros ir nepakankamo transporto bei kitų paslaugų ir produktų prieinamumo srityse;

- D. kadangi ES neproporcingai daugiau neįgalių vaikų atsiduria globos įstaigose nei vaikai, kurie neturi negalios, ir atrodo, kad jų atžvilgiu dedama kur kas mažiau pastangų, kad jie galėtų pereiti nuo institucinės globos prie globos šeimoje;
1. pabrėžia, kad pagal JT neįgaliųjų teisių konvenciją ir 2015 m. pateiktas Neįgaliųjų teisių komiteto rekomendacijas³ ES, kaip Neįgaliųjų teisių konvenciją pasirašiusi šalis, įpareigojama nutraukti visų neįgaliųjų diskriminaciją ir tapti pavyzdžiu ją įgyvendinant, kad būtų užtikrintos vienodos galimybės naudotis visomis žmogaus teisėmis ir visapusiškas dalyvavimas visose visuomenės srityse⁴; apgailestauja, kad, nepaisant tam tikros pastaraisiais metais padarytos pažangos, ES dar nepasiekė bendro Neįgaliųjų teisių konvencijos tikslo; ragina ES institucijas ir valstybes nares dar kartą patvirtinti, kad yra įsipareigojusios užtikrinti neįgaliųjų lygybę ir įtrauktį; mano, kad fakultatyvus protokolas yra neatsiejama NTK dalis; pabrėžia, kad ES ir kai kurios valstybės narės neratifikavo fakultatyvinio protokolo, ir primygtinai ragina jo dar neratifikavusias valstybes nares tai padaryti; ragina Tarybą imtis reikiamų veiksmų siekiant užtikrinti, kad ES prisijungtų prie fakultatyvaus protokolo; ragina valstybes nares vykdyti nacionalines informuotumo didinimo kampanijas, kuriomis būtų propaguojama NTK ir ES 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija, ir paskirti atsakingas institucijas, kurios veiktų kaip ryšių centrai; pabrėžia, jog valstybės narės turėtų užtikrinti, kad šių institucijų veikloje dalyvautų didelis skaičius neįgaliųjų;
 2. atkreipia dėmesį į valstybių narių pažangą, padarytą veiksmingai įgyvendinant ir stebint NTK bei pritaikant prieinamumo priemones taip, kad jos atitiktų NTK standartus; ragina valstybes nares pagal NTK 33 straipsnį visais administraciniais lygmenimis sukurti jos įgyvendinimo ir stebėsenos koordinavimo mechanizmus;
 3. pabrėžia, kad 37 proc. ES gyventojų nuo 15 metų amžiaus teigė kenčiantys dėl (vidutinių arba itin didelių) fizinių ar sensorinių apribojimų⁵; primena, kad neįgaliesiems teikiamų paslaugų asortimentas ir kiekis yra nepakankami, todėl pabrėžia, kad parama turėtų būti pritaikyta individualiems poreikiams; ragina valstybės narės dėti daugiau pastangų teikiant paramą neįgaliesiems šiose prioritetinėse srityse: sveikata, švietimas, prieinamumas, užimtumas ir darbo sąlygos, savarankiškas gyvenimas, koordinavimas, gyvenimo sąlygos, socialinė apsauga ir sąmoningumo ugdymas;
 4. primena, kad NTK ir JT Neįgaliųjų teisių komiteto rekomendacijos taip pat yra privalomos visoms ES institucijoms, kurios yra atsakingos už prieinamumo ir nediskriminavimo užtikrinimą, įskaitant neįgalios ES darbuotojus ir neįgaliuosius prižiūrinčius asmenis; ypač pabrėžia, kad peticijų portalas turėtų būti prieinamesnis, o peticijų teikimo procesas turėtų būti labiau matomas visiems ES asmenims ir organizacijoms, įskaitant neįgaliuosius; palankiai vertina Komisijos iniciatyvą dėl saityno prieinamumo veiksmų plano visoms ES institucijoms, įstaigoms ir agentūroms,

³ <https://digitallibrary.un.org/record/812354?ln=en>

⁴ Peticijos Nr. 1077/2017 ir 0226/2021.

⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Functional_and_activity_limitations_statistics#Functional_and_activity_limitations

siekiant užtikrinti, kad ES interneto svetainės atitiktų Europos prieinamumo standartus; primygtinai ragina ES institucijas didinti prieinamumą ir gerinti jo kokybę visuose savo pastatuose ir viešų konsultacijų prieinamumą, įskaitant vertimą į ES vartojamas tarptautines ir nacionalines gestų kalbas ir dokumentų rengimą Brailio raštu ir lengvai suprantama kalba;

5. pabrėžia, kad savarankiškas gyvenimas neatsiejamas nuo laisvės pasirinkti gyvenamąją vietą⁶, įtraukaus švietimo⁷, demokratinių teisių⁸, pvz., teisės balsuoti⁹, užtikrinimo ir galimybės patekti į atvirą darbo rinką už tinkamą atlyginimą¹⁰, tinkamų socialinių išmokų ir paramos sistemų, galimybės naudotis viešąja infrastruktūra, paslaugomis ir prekėmis, ypač sveikatos priežiūros, informacijos ir ryšių, transporto ir bankininkystės srityse, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje; ragina valstybes nares užtikrinti abipusį deinstitucionalizavimo ir savarankiško gyvenimo bendruomenėje pripažinimą, sudarant sąlygas socialiniam aktyvumui, ir kad paslaugos būtų teikiamos bendruomenėje ir atsižvelgiant į individualų norą ir pasirinkimą; ragina valstybes nares užtikrinti, kad neįgalieji turėtų lygias galimybes gauti tinkamą paramą, nepriklausomai nuo to, kurioje vietovėje jie gyvena – miesto, kaimo ar atokioje;
6. primygtinai ragina Komisiją dėti daugiau pastangų siekiant patenkinti neįgaliųjų poreikius, pvz., nurodytus 2021 m. spalio 7 d. Parlamento rezoliucijoje „Neįgaliųjų apsauga teikiant peticijas: įgyta patirtis“¹¹, įskaitant būtinybę palaiapsniui suvienodinti prieinamumo, dalyvavimo ir gyvenimo bendruomenėse apibrėžtis, kaip vieną iš valstybių narių sanglaudos stiprinimo priemonių, ir 2020 m. liepos 8 d. rezoliucijoje dėl intelekto sutrikimų turinčių asmenų teisių COVID-19 krizės metu¹²; ragina Komisiją pasinaudoti Europos prieinamumo aktu kaip pagrindu siekiant patvirtinti tvirtą ES prieinamos ir įtraukios aplinkos sistemą, kuri apimtų visapusiškai prieinamas viešąsias erdves ir paslaugas, įskaitant viešojo transporto, komunikacijos ir administracines bei finansines paslaugas, ir visiškai prieinamą apstatytą aplinką;
7. pabrėžia, kad neįgalieji dažniausiai patiria įvairių formų diskriminaciją visose gyvenimo srityse, visų pirma ją patiria asmenys, turintys protinę, psichosocialinę ir psichinę negalią, taip pat moterys ir mergaitės, migrantai ir neįgalūs LGBTIQ bendruomenės nariai; apgailestauja, kad ES savo teisės aktuose ir politikoje nesiėmė pakankamai priemonių lygybės ir nediskriminavimo klausimams spręsti; ragina tobulinti kovos su diskriminacija teisės aktus stiprinant lygybės įstaigas, kad būtų apsaugotos neįgaliųjų teisės, ir ragina Taryboje nebeblokuoti siūlomos horizontaliosios kovos su diskriminacija direktyvos, kuria būtų užtikrinta didesnė apsauga nuo visų rūšių diskriminacijos taikant horizontalųjį požiūrį¹³; taip pat ragina užtikrinti, kad būtų imamasi tinkamų tolesnių veiksmų, susijusių su Europos psichikos sveikatos ir gerovės veiksmų programa, ir tobulinti ES psichikos sveikatos ir gerovės veiksmų kompasą;

6 Peticija Nr. 0988/2020.

7 Peticijos Nr. 1340/2020 ir 1529/2020.

8 Peticija Nr. 1132/2016.

9 Peticija Nr. 1135/2021. 2019 m. kovo 20 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pranešimas dėl realių neįgaliųjų teisių balsuoti Europos Parlamento rinkimuose.

10 Peticijos Nr. 0608/2020 ir 1280/2021.

11 OL C 132, 2022 3 24, p. 129.

12 OL C 371, 2021 9 15, p. 6.

13 Peticijos Nr. 0164/2020 ir 0226/2021.

8. primygtinai ragina Komisiją atlikti kompleksinę ir išsamią ES teisės aktų peržiūrą siekiant užtikrinti visišką jų suderinimą su NTK nuostatomis, be kita ko, daugiau nedelsiant priimant planą, kuriame būtų išsamiai išdėstyta bendra strategija, kaip pasiekti šį tikslą;
9. pabrėžia, kad itin svarbu stiprinti veiksmus, kuriais siekiama visapusiškai gerbti neįgaliųjų žmogaus teises ir pagrindines laisves, ir pašalinti visas kliūtis, trukdančias jiems visapusiškai ir lygiomis teisėmis dalyvauti visuomenės gyvenime; ragina Komisiją ir valstybes nares užtikrinti, kad visos priemonės, kuriomis nacionaliniu ir ES lygmenimis įgyvendinama ES 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija, visapusiškai atitiktų NTK;
10. griežtai smerkia smurtą prieš moteris ir pabrėžia jo poveikį jų fizinei ir psichinei sveikatai visą gyvenimą; yra labai susirūpinęs tuo, kad smurtas prieš moteris kelia grėsmę daugiau kaip 250 mln. moterų saugumui ES, o neįgalioms moterims kyla 2–5 kartus didesnė rizika tapti smurto aukomis; ragina Tarybą pirmumo tvarka užbaigti darbą, susijusį su tuo, kad ES ratifikuotų Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvenciją), siekiant sustiprinti bendrus veiksmus kovojant su smurtu, su kuriuo susiduria visos moterys, ir remti visas aukas, taip prisidedant prie tinkamo NTK ir Konvencijos dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims įgyvendinimo;
11. pabrėžia, kad neįgalieji dažnai susiduria su neproporcingomis kliūtimis naudodamiesi savo laisvo judėjimo teise dėl profesinių priežasčių; pažymi, kad valstybės narės netaiko tarpusavyje pripažįstamo negalios statuso; ragina sukurti ES neįgaliojo kortelę, kuri būtų pripažįstama visose valstybėse narėse ir kuri apimtų visas gyvenimo sritis, įskaitant transportą, ir ragina Komisiją išplėsti šios ES neįgaliojo kortelės taikymo sritį, kad būtų užtikrinta neįgaliųjų judėjimo laisvė;
12. pažymi, kad dažniausios peticijų pateikėjų iškeliamos neįgaliųjų lygių teisių problemos būna susijusios su prieinamumu ir socialine apsauga, taip pat su užimtumo teisėmis bei teise savarankiškai gyventi bendruomenėje; yra labai susirūpinęs dėl to, kad neįgalieji vis dar neproporcingai kenčia nuo nedarbo; pabrėžia, kad reikia skubiai atlikti neįgaliųjų socialinę įmonių tyrimus ir sužinoti, kiek neįgaliųjų, įskaitant neįgalias moteris, dirba atviroje darbo rinkoje; pabrėžia, kad neįgaliųjų socialinės įmonės turėtų siekti tikslo gerbti neįgaliųjų teises ir būti tarpinis etapas pereinant prie įtraukties į atvirą darbo rinką ir įsiliejimą į ją; primygtinai ragina valstybes nares nustatyti iniciatyvias priemones ir teikti paskatas neįgaliuosius įdarbinančioms įmonėms, siekiant puoselėti įtraukios darbo vietos idėją; primena, kad COVID-19 krizė paskatino nuotolinį darbą, kuris galėtų suteikti neįgaliesiems daugiau galimybių įsidarbinti; vis dėlto pabrėžia, kad tai neturėtų sumažinti neįgaliųjų galimybių dirbti savo darbo vietoje, nes priešingu atveju jie netektų pasirinkimo laisvės ir dėl to galėtų sumažėti apstatytos aplinkos ir transporto prieinamumas; primygtinai ragina valstybes nares imtis rimtų priemonių siekiant kovoti su nedarbu ir darbo užmokesčio skirtumu, ypač neįgalių moterų¹⁴;
13. primena, kad, norint kurti tinkamą ir veiksmingą politiką bei rasti bet kokio pobūdžio negalią turinčių asmenų ES poreikiams pritaikytus sprendimus, būtini palyginami ir patikimi ES duomenys; todėl ragina Komisiją ir valstybes nares dėti daugiau pastangų

¹⁴ Peticijos Nr. 0608/2020, 1139/2021, 0226/21 ir 0070/2022.

siekiant sukurti bendrą Europos statistinių duomenų apie asmenis ir namų ūkius sistemą, kad būtų renkami patikimi duomenys (juos suskirstant pagal lytį) apie neįgaliųjų dalyvavimą įvairių lygmenų ir rūšių švietime ir darbo bei socialiniame gyvenime;

14. pabrėžia, kad skubiai reikia atlikti tyrimą ir mokslinius tyrimus siekiant surinkti duomenis, suskirstytus pagal įvairių rūšių negalią ir įvairias kliūtis, su kuriomis susiduria skirtingos neįgaliųjų grupės, visų pirma bandant patekti į darbo rinką, nes tai labai pagerintų supratimą apie tai, kokį poveikį nedarbas daro neįgaliesiems, ir padėtų Komisijai bei valstybėms joms siekiant tikslo ir dedant pastangas, kad pagerintų neįgaliųjų patekimo į darbo rinką rezultatus ES;
15. pabrėžia, kad gyvenimo išlaidos turint negalią yra vienas didžiausių iššūkių, su kuriais susiduria neįgalieji; atsižvelgdamas į tai, pabrėžia, kad reikia skubiai rinkti duomenis, kad būtų galima toliau nagrinėti neįgaliųjų gyvenimo išlaidų klausimą; pabrėžia, kad šie duomenys padės suprasti, kodėl neįgalieji patiria neproporcingai didelį skurdą ir kodėl neįgalumo pašalpos praradimo kai asmuo pradeda gauti darbo užmokestį klausimas gali būti toks problemiškas ir pavojingas; pabrėžia, kad neįgalumo pašalpos praradimas pradėjus dirbti mokamą darbą yra viena iš pagrindinių priežasčių, dėl kurių neįgalieji negali lengvai patekti į darbo rinką ir dėl to jiems kyla didžiausias dirbančiųjų skurdo pavojus;
16. primena, kad daug ES piliečių negali pasinaudoti savo teise dalyvauti rinkimuose, įskaitant Europos Parlamento rinkimus, dėl savo negalios arba psichikos sveikatos problemų; primygtinai ragina Komisiją, ypač atsižvelgiant į 2024 m. įvyksiančius Europos Parlamento rinkimus, bendradarbiauti su valstybėmis narėmis Europos bendradarbiavimo rinkimų klausimais tinkle, kad būtų užtikrintos neįgaliųjų, įskaitant protinę ir psichosocialinę negalią turinčius asmenis, demokratinės teisės užtikrinant, kad balsavimo procedūros, medžiaga ir priemonės būtų lengvai prieinamos ir kad būtų aktyviai skatinama dalyvauti viešajame ir politiniame gyvenime;
17. pabrėžia, kad ES rinkimų įstatymo reforma būtų pradinis atsakas į poreikį užtikrinti neįgaliųjų teisę balsuoti visose valstybėse narėse;
18. primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares nustatyti neįgaliesiems skirtų viešojo ir privačiojo sektorių darbo vietų kvotas, siekiant puoselėti įtraukios darbo vietos idėjas;
19. primygtinai ragina valstybes nares gerinti pastatų, transporto ir ryšių prieinamumą, įskaitant prieigą prie interneto, ir pašalinti fizines, skaitmenines, logistines ir socialines kliūtis visose srityse siekiant visapusiškai apsaugoti visas neįgaliųjų pagrindines teises užtikrinant jų aktyvų dalyvavimą visuomenės gyvenime lygiomis teisėmis; primena, kad valstybės narės turi paspartinti Europos prieinamumo akto perkėlimą į nacionalinę teisę¹⁵; ragina Komisiją pasinaudoti naujojo europinio bauhauzo iniciatyva siekiant skatinti ir remti būsto sprendimus, grindžiamus visiems tinkamu požiūriu, kad neįgalieji galėtų gyventi namuose ir išlikti aktyviais visuomenės nariais;
20. ragina valstybes nares iki galo įgyvendinti ir nuolat stebėti visus su prieinamumu susijusius teisės aktus, įskaitant Direktyvą (ES) 2019/882 (Europos prieinamumo aktas),

¹⁵ Petijios Nr. 0954/2019, 1491/2020, 1135/21 ir 1213/2021.

siekiant veiksmingai ir galutinai pašalinti kliūtis, su kuriomis susiduria neįgalūs darbuotojai, ir užkirsti joms kelią bei gerinti ir užtikrinti prieinamų paslaugų pasiūlą ir sąlygų, kuriomis šios paslaugos teikiamos, tinkamumą; atsižvelgdamas į tai, ragina valstybes nares į nacionalinę teisę perkeltiant Europos prieinamumo aktą svarstyti ryšio tarp paslaugų prieinamumo ir galimybės patekti į apstatytą aplinką klausimą;

21. primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares užtikrinti, kad būtų pašalintos architektūrinės kliūtys pastatų viduje ir išorėje, taip pat visose viešosiose ir privačiose erdvėse; be to, rekomenduoja užtikrinti, kad niekur nebūtų sukuriamos jokios naujos prieinamumo neįgaliesiems kliūtys;
22. primena valstybėms narėms, kad savarankiškas gyvenimas, kokybiškos socialinės ir užimtumo paslaugos, tinkama socialinė apsauga ir sustiprinta socialinė ekonomika yra būtinos siekiant užtikrinti deramą visų neįgaliųjų gyvenimą, kaip pabrėžta ES 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategijoje;
23. primena, kad prieinamumo galimybės turėtų būti neatsiejamas nuo tinkamos infrastruktūros; ragina valstybes nares padidinti ESF+, ERPF ir Teisingos pertvarkos fondo išlaidas siekiant pritaikyti viešąją infrastruktūrą, įskaitant transportą, ir viešąsias erdves visiems;
24. pabrėžia, kad daugumos ES šalių teisės aktais skatinamas savarankiškas gyvenimas, tačiau esama didelių įgyvendinimo spragų, ypač kaimo vietovėse;
25. primena, kad peticijų pateikėjai ne kartą atkreipė dėmesį į apribojimus, susijusius su neįgaliųjų galimybėmis gauti išsilavinimą, ypač per tokias krizes kaip COVID-19 pandemija; pabrėžia, kad neįgalūs vaikai, įskaitant protinę negalią turinčius vaikus, turi teisę į įtraukų švietimą tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir kiti vaikai, įskaitant galimybę patekti į įprastines mokyklas, kaip nustatyta NTK 24 straipsnyje, visų pirma švietimo įstaigose, kuriose visus gebėjimus turintys mokiniai mokosi kartu toje pačioje klasės aplinkoje, atsižvelgiant į švietimo sistemų poreikį prisitaikyti prie neįgaliųjų vaikų poreikių, o ne atvirkščiai; atsižvelgdamas į tai primena, kad reikia atlikti pagrįstus pakeitimus ir užtikrinti pakankamą mokytojų ir pedagogų skaičių; ragina valstybes nares toliau didinti savo švietimo sistemų pajėgumą teikti aukštos kokybės prieinamas švietimo paslaugas visiems besimokantiejiems, skatinant tokias specialias priemones ir personalizuotą pagalbą, kaip prieinamos konkrečioms poreikiams pritaikytos mokymo programos, ir užtikrinti, kad būtų kuriamos ir kai įmanoma naudojamos prieinamos skaitmeninės priemonės¹⁶; ragina valstybes nares neseleguoti studentų ir teikti pakankamą finansinę ir specializuotą paramą įtraukiam švietimui mokyklose, aukštajam mokslui ir programoms (įskaitant programą „Erasmus+“, iniciatyvą „Discover EU“ ir Europos solidarumo korpusą);
26. ragina rinkti su negalia susijusius ES masto duomenis, laikantis žmogaus teisėmis grindžiamo požiūrio, ir rinkti duomenis, susijusius su COVID-19 krizės poveikiu neįgaliesiems, siekiant teikti įrodymus, kurių reikia spartiems vertinimams, ir nedelsiant parengti strategijas ir intervencinius veiksmus kartu su valstybėmis narėmis, kad būtų reaguojama į priešišką reakciją, susijusią su teisėmis ir dėl COVID-19 izoliavimo

¹⁶ Peticijos Nr. 0956/2018 ir 1340/2020.

priemonių įgyvendinimo pastebimais pokyčiais;

27. pabrėžia, kad ir toliau yra neproporcingai daug vaikų institucinėje globoje, jie lieka globos įstaigose ilgą laiką arba nuolat ir susiduria su didele diskriminacija ir nepriežiūra;
28. primena, kad ES 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategijoje siūloma iki 2023 m. pabaigos sukurti ES neįgaliojo kortelę, kuri būtų pripažįstama visose valstybėse narėse; pabrėžia, kaip svarbu imtis neatidėliotinų veiksmų, susijusių su ES neįgaliojo kortelės įgyvendinimu¹⁷; yra įsitikinęs, kad ši kortelė bus pagrindinė priemonė, padedanti neįgaliesiems naudotis laisvo judėjimo teise Europoje be kliūčių, todėl ji turėtų būti privaloma visose valstybėse narėse;
29. yra susirūpinęs dėl didelio neįgaliųjų, ypač moterų, nedarbo lygio ES, palyginti su kitomis grupėmis;
30. ragina Komisiją ir valstybes nares investuoti į specialistų rengimą atsižvelgiant į neįgaliųjų poreikius; pakartoja, kad atitinkamų ES finansavimo programų įgyvendinimas ir lėšų skyrimas pagal šias programas turėtų padėti pereiti prie įtraukaus švietimo; akcentuoja, kad neįgaliesiems turėtų būti užtikrinama galimybė mokytis, – taip pat ir per tokias krizes, kaip COVID-19 pandemija ir kt.,– o valstybės narės turėtų kovoti su visų formų diskriminacija ir atskirtimi šioje srityje;
31. ragina Komisiją ir valstybes nares pašalinti visas fizines, teisines ir pedagogines kliūtis, trukdančias neįgaliesiems ir specialiųjų poreikių turintiems mokytojams ir studentams vienodomis sąlygomis naudotis mokymosi ir mokymo aplinka;
32. pakartoja, kad neįgalieji, įskaitant protinę ir psichosocialinę negalią turinčius asmenis, turėtų turėti teisę pasiekti geriausią įmanomą fizinės ir psichinės sveikatos būklę ir galimybę be diskriminacijos naudotis tokios pačios apimties ir kokybės sveikatos priežiūros paslaugomis kaip ir kiti ES piliečiai¹⁸; apgailestauja dėl nevienodos galimybės įvertinti paslėptą negalią, pvz., konkrečius mokymosi sutrikimus, kaip antai, disleksiją ir diskalkuliją; ragina Komisiją ir valstybes nares parengti bendras mokymosi sutrikimų gaires ir įgyvendinti įtraukią švietimo politiką, užtikrinant vienodas galimybes neįgaliesiems studentams; ragina valstybes nares apsvarstyti galimybę pereiti prie remiamų sprendimų priėmimo sistemų, o ne atimti iš protinę negalią turinčių asmenų teisę priimti sprendimus;
33. pabrėžia, kad COVID-19 pandemijos metu atsirado didelių įvairių valstybių narių sveikatos priežiūros ir socialinės rūpybos sistemų pajėgumų ir pasirengimo tinkamai remti neįgaliuosius, įskaitant psichinę negalią turinčius asmenis, spragų dėl išteklių trūkumo, silpno valdymo ir netinkamo neįgaliųjų dalyvavimo planuojant priemones, kuriomis kovojama su viruso plitimu ir teikiama būtina pagalba; yra tvirtai įsitikinęs, kad valstybės narės turi labai pagerinti savo sveikatos priežiūros ir socialinės rūpybos sistemas – pašalinti visus esamus trūkumus siekdamos užtikrinti, kad net ir krizės metu būtų teikiama visapusiška parama visiems, ypač pažeidžiamiausiems asmenims, taip

¹⁷ Peticija Nr. 1249/2014.

¹⁸ Peticijos Nr. 0687/2020 ir 0470/2020.

tinkamai apsaugant visų sveikatą ir socialines teises;

34. pabrėžia, kad skubiai būtini ES teisės aktai, kuriais būtų siekiama apsaugoti piliečius nuo visų formų diskriminacijos ES, ir mano, kad tai būtina norint teisingai įgyvendinti su NTK susijusią politiką; ragina priimti ES horizontalią kovos su diskriminacija direktyvą, kurią Komisija pateikė 2008 m.; ragina Komisiją kuo skubiau pateikti alternatyvų sprendimą, siekiant pažangos kovojant su diskriminacija visoje ES, visose gyvenimo srityse;
35. ragina Komisiją imtis priemonių, kurias Europos ombudsmenė rekomendavo atlikdama tyrimą byloje OI/2/2021/MHZ¹⁹, kuriomis būtų siekiama užtikrinti, kad valstybių narių naudojimas ES struktūrinių ir investicijų fondų lėšomis, taip pat Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis atitiktų ES įsipareigojimus pagal NTK skatinti neįgaliųjų teisę gyventi savarankiškai;
36. pabrėžia, kad valstybės narės turėtų imtis priemonių neįgaliųjų apsaugai nuo diskriminacijos stiprinti;
37. pabrėžia vykstančių teisėkūros procesų svarbą siekiant reguliuoti skaitmenines platformas ir paslaugas bei dirbtinį intelektą, nes jie susiję su neįgaliųjų teisėmis; pabrėžia, kad itin svarbu geriau užtikrinti, kad šie teisės aktai atitiktų NTK ir padidintų neįgaliųjų galimybes naudotis skaitmeninėmis technologijomis;
38. ragina Komisiją visapusiškai atnaujinti ES strategiją dėl negalios ir finansavimo programas, siekiant visiškai laikytis NTK, konstruktyviai įtraukiant neįgaliųjų organizacijas; ragina Komisiją ir valstybes nares įtraukti neįgaliųjų organizacijas į dialogą ir visus ES 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategijos įgyvendinimo etapus;
39. pabrėžia, kad JT Neįgaliųjų teisių komitetas visai neseniai nustatė, kad Vengrijos asmenims su negalia nėra numatyta mechanizmo, kaip savarankiškai priimti sprendimą dėl savo negalios, ir rekomendavo Vengrijai iš dalies pakeisti savo teisės aktus, kad būtų užtikrinta, jog šalyje naudojant pagalbos priimančias sprendimus mechanizmus būtų atsižvelgiama į asmenų su negalia orumą, savarankiškumą, valią ir pageidavimus naudojantis savo veiksniumu; atkreipia dėmesį į tai, kad Komitetas taip pat pabrėžė, jog svarbu teikti paramą neįgaliesiems, kad jie galėtų gyventi nepriklausomai ir lygiomis teisėmis su kitais bendruomenės nariais, neatsižvelgiant į jų negalios rūšį, ir siūlo Vengrijai pertvarkyti savo priemones ir nukreipti pastangas ir biudžetą į bendruomenines paramos paslaugas; yra tvirtai įsitikinęs, kad Vengrijos valdžios institucijos turi visapusiškai, nuosekliai ir greitai įgyvendinti Komiteto rekomendacijas;
40. primena valstybėms narėms apie JT darnaus vystymosi tikslą Nr. 11.7, kuriuo siekiama iki 2030 m. užtikrinti visuotinę prieigą prie saugių, įtraukių ir prieinamų žaliųjų ir viešųjų erdvių, visų pirma vaikams ir moterims, neįgaliesiems ir vyresnio amžiaus asmenims;
41. primygtinai ragina valstybes nares užtikrinti, kad neįgalieji dalyvautų politikos formavimo procese nepatirdami jokių apribojimų; pažymi, kad Neįgaliųjų teisių konvencijoje reikalaujama visapusiškai dalyvauti formuojant politiką, o tai reiškia, kad

¹⁹ <https://www.ombudsman.europa.eu/lt/decision/lt/155353>

neįgaliesiems turi būti suteikiama galimybė dalyvauti ir būti atstovaujamiems formuojant politiką ir priimant sprendimus visose srityse ES, nacionaliniu ir vietos lygmenimis, laikantis negalios aspekto integravimo principo;

42. primygtinai ragina skubiai persvarstyti Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvą siekiant ją visiškai suderinti su NTK nuostatomis ir įgyvendinti dalyvaujamojo procesą, kuriuo siekiama užtikrinti tiesioginį ir visapusišką atstovaujamojų organizacijų dalyvavimą ir visapusišką atstovavimą pilietinei visuomenei neįgaliųjų organizacijoms dalyvaujant visame sprendimų priėmimo procese;
43. pabrėžia, jog reikia daugiau mokslinių tyrimų ir inovacijų prieinamų technologijų srityje, kad neįgalieji būtų labiau įtraukiami;
44. ragina Komisiją ir valstybes nares investuoti į viešąją švietimo infrastruktūrą, taip pat į švietimo darbuotojų mokymą ir profesinį mokymąsi, siekiant užtikrinti, kad būtų patenkinti neįgalių vaikų ir studentų mokymosi ir tobulėjimo poreikiai;
45. ragina Komisiją ir valstybes nares pagal NTK 30 straipsnį užtikrinti ir remti neįgaliųjų teisę dalyvauti kultūriniame gyvenime, įskaitant prieigą prie prieinamos formos kultūrinės medžiagos ir televizijos programų, filmų, teatro ir kitos kultūrinės veiklos prieinamomis formomis; pabrėžia, kaip svarbu suteikti daugiau galimybių neįgaliesiems patekti į kultūros paveldo vietas;
46. primena, kad per pandemiją įgyta patirtis, susijusi su tuo, kaip kultūra naudinga neįgaliesiems ir apskritai visuomenei, turėtų lemti tolesnę paramą neįgaliųjų galimybėms susipažinti su kultūra, užtikrinant konkrečius atitinkamus fondus ir plečiant galimybes neįgaliesiems horizontaliai gauti finansavimą kultūrinei veiklai pagal kuo daugiau ES finansavimo programų, kartu užtikrinant, kad kilus galimoms būsimoms krizėms jau būtų įdiegti mechanizmai, kuriais prireikus neįgaliesiems būtų užtikrintos tinkamos galimybės susipažinti su kultūra.

INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

Priėmimo data	13.7.2022
Galutinio balsavimo rezultatai	+: 21 -: 0 0: 3
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Alex Agius Saliba, Andris Ameriks, Alexander Bernhuber, Eleonora Evi, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Ibán García Del Blanco, Vlad Gheorghe, Peter Jahr, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Cristina Maestre Martín De Almagro, Dolors Montserrat, Ulrike Müller, Frédérique Ries, Loránt Vincze, Michal Wiezik, Tatjana Ždanoka
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Mara Bizzotto, Jarosław Duda, Angel Dzhambazki, Maite Pagazaurtundúa
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai (209 straipsnio 7 dalis)	Mazaly Aguilar, Francisco Guerreiro

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

21	+
NI	Tatjana Ždanoka
PPE	Alexander Bernhuber, Jarosław Duda, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Peter Jahr, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Dolors Montserrat, Loránt Vincze
Renew	Vlad Gheorghe, Ulrike Müller, Maite Pagazaurtundúa, Frédérique Ries, Michal Wiezik
S&D	Alex Agius Saliba, Andris Ameriks, Ibán García Del Blanco, Cristina Maestre Martín De Almagro
Verts/ALE	Eleonora Evi, Francisco Guerreiro

0	-
---	---

3	0
ECR	Mazaly Aguilar, Angel Dzhambazki
ID	Mara Bizzotto

Sutartiniai ženklai:

+ : už

- : prieš

0 : susilaikė

17.5.2022

KULTŪROS IR ŠVIETIMO KOMITETO LAIŠKAS

Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto
pirmininkui
Juanui Fernando Lópezui Aguilarui
BRIUSELIS

Tema: Nuomonė dėl pranešimo „Siekiant lygių teisių neįgaliesiems“ (2022/2026(INI))

Gerb. Pirmininke,

vykdant nurodytą procedūrą Kultūros ir švietimo komitetui buvo pavesta pateikti nuomonę Jūsų komitetui. 2022 m. sausio 26 d. posėdyje komitetas nusprendė pateikti šią nuomonę laiško forma.

Jis aptarė šį klausimą 2022 m. gegužės 17 d. posėdyje ir priėmė nuomonę¹.

Pagarbiai

Sabine Verheyen

¹ Per galutinį balsavimą dalyvavo: Sabine Verheyen (pirmininkė ir nuomonės referentė), Dace Melbārde (pirmininko pavaduotoja), Victor Negrescu (pirmininko pavaduotojas), Michaela Šojdrová (pirmininko pavaduotoja), Asim Ademov, Christine Anderson, Andrea Bocskor, Ilana Cicurel, Gianantonio Da Re, Laurence Farreng, Tomasz Frankowski, Alexis Georgoulis, Catherine Griset, Sylvie Guillaume, Hannes Heide, Irena Joveva, Petra Kammerevert, Niyazi Kizilyürek, Elżbieta Kruk, Peter Pollák, Diana Riba i Giner, Marcos Ros Sempere, Domènec Ruiz Devesa, Monica Semedo, Andrey Slabakov, Massimiliano Smeriglio, Sabine Verheyen, Viola Von Cramon-Taubadel, Maria Walsh, Theodoros Zagorakis, Milan Zver.

PASIŪLYMAI

- A. pabrėžia, kad švietimas, kultūra ir sportas atlieka pagrindinį vaidmenį integruojant neįgaliuosius ir skatina jų visišką asmeninį pasitenkinimą ir aktyvų dalyvavimą visuomenėje;
- B. ragina valstybes nares daugiau investuoti ir pasinaudoti programos „Erasmus+“ finansavimo galimybėmis ir tokiomis jos pavyzdinėmis priemonėmis kaip Mokytojų akademijų iniciatyva, Europos solidarumo korpuso programa ir programa „Kūrybiška Europa“, siekiant sumažinti nelygybę tarp neįgalių ir neturinčių negalios asmenų; primena apie tvirtą šių trijų programų įtraukų aspektą ir jų didinamąjį poveikį Europos ir nacionalinei neįgaliųjų politikai;
- C. yra susirūpinęs dėl to, kad dėl COVID-19 pandemijos neįgaliesiems mokiniams tapo sunkiau mokytis ir paaiškėjo, kad įtraukaus švietimo koncepcija daugelyje valstybių narių dar nėra įgyvendinta; ragina valstybes nares įgyvendinant švietimo politiką ypatingą dėmesį skirti neįgalių mokinių poreikiams; atsižvelgdamas į tai primena, kad vienas iš 2021–2030 m. Europos švietimo erdvės strateginės programos prioritetų – įtraukus švietimas ir mokymasis visą gyvenimą;
- D. primygtinai ragina valstybes nares švietimo ir mokymo sistemose pirmenybę teikti prevencijos, ankstyvo nustatymo ir reabilitacijos priemonėms, kartu skatinant specialiai pritaikytą bendruomeninį požiūrį į bet kokios rūšies negalią ar mokymosi skirtumą turinčių asmenų integraciją ir pripažinimą;
- E. pabrėžia, jog svarbu parengti politikos priemones, kuriomis būtų užtikrinta, kad neįgalieji turėtų tokias pačias galimybes ir tokią pačią prieigą prie kokybiško skaitmeninio švietimo; ragina Komisiją ir valstybes nares parengti specialias neįgalių mokinių įtraukties strategijas ir dėti daugiau pastangų pristatant, kaip neįgalieji galėtų būti geriau integruoti į švietimo ir mokymo sistemas, ir keičiantis geriausia patirtimi šiuo klausimu;
- F. ragina Komisiją ir valstybes nares bendradarbiauti informacinių ir ryšių technologijų (IRT), kurios gali duoti realios naudos neįgaliesiems, ir su parama neįgaliesiems bei sveikatos priežiūros paslaugomis susijusiose srityse; ragina įvertinti IRT iniciatyvas, kurių imtasi COVID laikotarpiu, ir jomis naudotis siekiant sudaryti palankesnes sąlygas neįgaliesiems gauti išsilavinimą;
- G. ragina valstybes nares mažinti kliūtis neįgaliesiems užsiimti laisvalaikio, kultūros ir sporto veikla ir parengti specialiai pritaikytą politiką, kuria būtų skatinamos geresnės galimybės dalyvauti kultūrinėje ir fizinėje veikloje ir platesnis dalyvavimas joje, taip pat skatinti, kad sporto infrastruktūra būtų prieinama; pabrėžia, kad reikia struktūriškai dalytis gerąja patirtimi, pvz., sukuriant specialią platformą;
- H. pabrėžia švietimo ir informuotumo didinimo kampanijų plačiąją visuomenei ir specializuotų atitinkamų subjektų mokymų apie neįgaliųjų teises ir poreikius, ypač susijusių su švietimu, mokymu ir patekimu į darbo rinką, svarbą;
- I. ragina valstybes nares užtikrinti, kad neįgaliesiems būtų sąžiningai atstovaujama žiniasklaidoje, ir primena, kad reikia tinkamai įgyvendinti Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvą, visų pirma jos nuostatas, susijusias su neįgalumu.

INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ ATSAKINGAME KOMITETE

Priėmimo data	17.11.2022
Galutinio balsavimo rezultatai	+: 44 -: 1 0: 5
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Katarina Barley, Pietro Bartolo, Vladimír Bilčík, Malin Björk, Vasile Blaga, Ioan-Rareş Bogdan, Karolin Braunsberger-Reinhold, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Jorge Buxadé Villalba, Caterina Chinnici, Clare Daly, Lena Düpont, Nicolaus Fest, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Sophia in 't Veld, Patryk Jaki, Marina Kaljurand, Łukasz Kohut, Moritz Körner, Alice Kuhnke, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Erik Marquardt, Nadine Morano, Javier Moreno Sánchez, Theresa Muigg, Emil Radev, Diana Riba i Giner, Isabel Santos, Birgit Sippel, Vincenzo Sofo, Tineke Strik, Yana Toom, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Jadwiga Wiśniewska, Javier Zarzalejos
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Anne-Sophie Pelletier, Silvia Sardone, Róza Thun und Hohenstein, Dragoş Tudorache, Miguel Urbán Crespo, Petar Vitanov
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai (209 straipsnio 7 dalis)	Jordi Cañas, Radan Kanev, David Lega, Javier Nart

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS ATSAKINGAME KOMITETE

44	+
PPE	Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Ioan-Rareș Bogdan, Karolin Braunsberger-Reinhold, Lena Düpont, Radan Kanev, David Lega, Jeroen Lenaers, Nadine Morano, Emil Radev, Elissavet Vozenberg-Vrionidi, Javier Zarzalejos
RENEW	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Jordi Cañas, Sophia in 't Veld, Moritz Körner, Javier Nart, Róza Thun und Hohenstein, Yana Toom, Dragoș Tudorache
S&D	Katarina Barley, Pietro Bartolo, Caterina Chinnici, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Marina Kaljurand, Łukasz Kohut, Juan Fernando López Aguilar, Javier Moreno Sánchez, Theresa Muigg, Isabel Santos, Birgit Sippel, Petar Vitanov
THE LEFT	Malin Björk, Clare Daly, Anne-Sophie Pelletier, Miguel Urbán Crespo
VERTS/ALE	Patrick Breyer, Saskia Briemont, Alice Kuhnke, Erik Marquardt, Diana Riba i Giner, Tineke Strik

1	-
ID	Nicolaus Fest

5	0
ECR	Jorge Buxadé Villalba, Patryk Jaki, Vincenzo Sofo, Jadwiga Wiśniewska
ID	Silvia Sardone

Sutartiniai ženklai:

+ : už

- : prieš

0 : susilaikė